

Tervetuloa
Hollolaan!

HOLLOLAN KUNNAN TILINPÄÄTÖS 2015

Hollola
Lahden Seutu

1. Sisällys

1.	Toimintakertomus	4
1.1.	Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	4
1.1.1	Kunnanjohtajan katsaus	4
1.1.2	Hallinto	7
1.1.3	Yleinen taloudellinen kehitys ja kuntien talous.....	12
1.1.4	Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa.....	14
1.1.5	Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	15
1.1.6	Kunnan henkilöstö	18
1.2.	Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä	18
1.2.1	Arvio merkittävimmistä riskeistä.....	18
1.2.2	Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä	19
1.3	Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	21
1.3.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	21
1.3.2	Toiminnan rahoitus.....	23
1.3.3	Rahoitusasema ja sen muutokset.....	26
1.3.4	Kokonaistulot ja –menot	27
1.4	Konsernin toiminta ja talous	28
1.4.1	Konsernin toiminnan ohjaus.....	28
1.4.2	Olennaiset tapahtumat.....	28
1.4.3	Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	28
1.4.4	Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	29
1.5	Kunnanhallituksen esitys tuloksen käsittelystä	32
2.	Talousarvion toteutuminen	33
2.1	Strategisten tavoitteiden toteutuminen	33
2.2	Käyttötalouden toteutuminen.....	38
2.3	Tuloslaskelmaosa.....	68
2.4	Investointiosa	70
2.5	Rahoitusosa	73
2.6	Yhteenveto valtuuston hyväksymien sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	75
2.7	Yhteenveto valtuuston hyväksymien nettomenojen toteutumisesta.....	76
3.	Tilinpäätöslaskelmat.....	77
3.1	Tuloslaskelma	77
3.2	Rahoituslaskelma.....	78
3.3	Tase.....	79
3.4	Konsernilaskelmat	80
4.	Tilinpäätöksen liitetiedot.....	83

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	83
4.2 Tuloslaskelman liitetiedot	84
4.3 Taseen liitetiedot.....	86
4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	90
4.5 Henkilöstöä koskevat liitetiedot.....	92
4.6 Liitetietojen erittely.....	93
4.7 Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	94
5. Taseyksiköiden erillistilinpäätökset.....	100
5.1 Taseyksiköiden vaikutus tulokseen	100
5.2 Erillistilinpäätöslaskelmat.....	101
5.2.1 Vesihuoltolaitos.....	101
5.2.2 Peruspalvelukeskus Oiva	104
5.2.3 Tilakeskus.....	107
6. Konserniyhtiöt	110
7. Käytetyt kirjanpitokirjat ja tositelajit.....	113
8. Tilinpäätöksen allekirjoitukset ja merkinnät	114

1. Toimintakertomus

1.1. Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Talous

Hollolan kunnan vuoden 2015 tilinpäätös on -2,97 milj. euroa alijäämäinen. Edellisen vuoden 2014 tilinpäätös oli -1,4 milj. euroa alijäämäinen. Vuoden 2015 alkuperäinen talousarvio oli -264 000 euroa ja muutettu talousarvio -3,97 milj. euroa. Alkuperäisen talousarvion ja lopullisen tilinpäätöksen yli -2,5 milj. euron eroa selittää kaksi keskeistä tekijää: verotulot ja kertapoistot.

Verotulot olivat 83,8 milj. euroa, missä kasvua edellisvuoteen oli 0,54 milj. euroa eli 0,7 %. Kunnallisveroien kasvu oli vain 0,5 milj. euroa, vaikka tuloveroprosenttia korotettiin 0,25 % -yksikköä (21 % tasoon). Yhteisöverotulo aleni n. 0,1 milj. euroa ja kiinteistöverotulon lisäys oli n. 0,1 milj. euroa. Verotulot arvioitiin alkuperäisessä talousarviossa 2 milj. euroa suuremmiksi, kuin mitä toteutuma oli.

Valtionosuudet olivat 27,2 milj. euroa, missä kasvua oli 0,8 milj. euroa eli 3 %. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudet vähenivät -3,7 milj. euroa ja verotulotasaus kasvoi 4,2 milj. euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen muu valtionosuusleikkaus oli -4,7 milj. euroa, missä laskua 0,3 milj. euroa.

Toimintakate (toimintatuottojen ja kulujen välinen erotus) heikkeni -2,5 milj. euroa (2,5 %).

Talousvuosi oli monella tavoin haasteellinen. Yhdistymisvaltuusto käsitteli valtuustoseminaarissa 7.4.2015 tilinpäätöksen jälkeistä tilannetta ja linjasi, että alijäämä voi vastata enimmillään kertapoistojen osuutta (arvio -2,5 milj. euroa). Kun arvio huhtikuussa oli se, että alijäämä on tätä merkittävästi suurempi (-5 milj. euroa) ja vuoden 2016 talousarviopohja -1,5-3 milj. euroa alijäämäinen, käynnistettiin yt-menettely ja säästöjen etsintä. Prosessin pohjalta yt-menettely päätettiin kesäkuussa ilman irtisanomisia, kun säästöjä ja sopeutusta arvioitiin saavutettavan n. 1,5 milj. euroa.

Kunnan sosiaali- ja terveystoimen menot kasvoivat 2,1 milj. euroa eli 3,5 %. Peruspalvelukeskus Oivan menot kasvoivat 1,33 milj. euroa eli 3,7 % ja Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymän menot 0,76 milj. euroa eli 3,3 %.

Sivistystoimialan menot vähenivät -0,75 milj. euroa eli -2,4 %. Sivistystoimen nettomenot jäivät 1,7 milj. euroa alle arvion. Teknisen toimialan (ml. tilakeskus ja vesihuoltolaitos) menot vähenivät 1,05 milj. euroa -5 %. Konsernipalvelujen menot kasvoivat 2,06 milj. euroa. Konsernipalvelujen menojen kasvusta 1,5 milj. euroa selittyy työttömyyden kasvuun ja valtion ja kuntien vastuunjakoon liittyvien työmarkkinatuen (0,8 milj. euroa) kasvulla sekä kirjausmuutoksella.

Henkilöstömenot pienenevät 2,4 % (-1,99 milj. eur) ja jäivät peräti 3,9 milj. euroa alle talousarvion (mikä selittyy 0,6 milj. euron osalta sillä, että kirjaus on tehty palvelujen ostoihin palkkojen sijaan). Henkilöstömäärä vähentyi edellisvuoteen -78 henkilöllä ja lomapalkkavelka oli 0,2 milj. euroa edellisvuotta alhaisempi. Talousarviossa oli varauduttu suurempiin keskitetyn palkkaratkaisun vaikutuksiin.

Korjauskelvottomiksi osoittautuneista, puretuista kiinteistöistä ja kirjanpidossa olevan jäännösarvon alaskirjauksesta syntyi -2,9 milj. euron erä, mikä oli n. 2 milj. euroa enemmän kuin mihin talousarviossa alun perin varauduttiin. Kertapoistoista suurin osa 2,3 milj. euroa kirjattiin Kalliolan koulun purkamisesta, mihin elinkaarikilpailutuksen yhteydessä päädyttiin. Lisäksi Ylikartanon päiväkodin purkamisesta aiheutui 0,4 milj. euron alaskirjaus. Loppuosuus kertyi yläasteen, liikuntahallin ja lukion kertapoistoista. Kertapoistojen osuus vastaa lähes vuoden 2015 tilinpäätöksen alijäämää, eli selittyy lähes kokonaan kunnan ongelmarakennusten poikkeuksellisen haasteellisella tilanteella ja vastaa näin yhdistymisvaltuuston 7.4.2015 tekemää linjausta.

Investointimenot olivat 14,4 milj. euroa, nettona 14,1 milj. euroa. Keskeisimmät investoinnit kohdistuivat Salpakankaan kouluun ja Kankaan kouluun 4,8 milj. euroa. Liikennealueisiin investoitiin 4,1 milj. euroa ja vesihuoltolaitoksen investoinnit olivat 2,8 milj. euroa. Maanhankintamenot olivat 1,3 milj. euroa.

Lainamäärä vuoden lopussa oli 53,7 milj. eur (nettokasvu 2,5 milj.), pitkäaikaista lainaa otettiin 10 milj. euroa. Asukaskohtainen lainamäärä vuoden lopussa oli 2 459 euroa.

Lahden Ammattikorkeakoulun osakeyhtiöittämiseen liittyvä pääomapalautus oli 1,1 milj. euroa. Lahden seudun kuntatekniikka Oy:n ajaututtua selvitystilaan, tehtiin pääomallainan ja osakkeiden osalta alaskirjaukset yhteensä 325 000 euroa.

Toiminta

Kunnan asukasmäärä väheni -76 asukkaalla (nettomuutto -117). Yritysten nettomäärän muutos oli +24. Työttömyysaste oli 11,8 %.

Toimintavuotta väritti erityisesti 26.1.2015 Hollolan ja Hämeenkosken valtuustoissa tehty yksimielinen päätös kuntaliitoksesta ja välittömästi tämän jälkeen käynnistyneiden yhteisten toimielinten (yhdistymishallitus, yhdistymisvaltuusto) valmistelu- ja päätöksenteko. Vuoden aikana uudistettiin kunta-liitokseen liittyen: kuntastrategia, hallintosääntö, organisaatio, taksat ja maksut sekä käytiin läpi yhteistoimintasopimukset. Yhdistymishallitus kokoontui 13 kertaa ja käsitteli yhteensä 193 asiaa.

Merkittävä valtuuston päätös oli 27.4.2015 kun Heinsuon ja Kalliolan koulun elinkaarihankkeiden toteuttajaksi valittiin Lemminkäinen Talo Oy kokonaishintaan vuoden 2015 hintatasossa 46 815 070 euroa/20 vuotta. Kunta otti hankkeiden toteutuksessa käyttöön leasing-rahoituksen. Elinkaarihankkeen toteutus edellytti Kalliolan koulun siirtoa kokonaisuudessaan väistötiloihin 1.8.2015 Paimelan koulun yhteyteen. Yläkoulu on ollut väistötiloissa syksystä 2014 lähtien.

Hollolan kunta solmi Hämeenmaan kanssa 4.6.2012 maakäytösopimuksen ja hankesopimuksen koskien kuntakeskustan uudistamista. Sopimuksilla pyrittiin lisäämään keskustan liiketiloja 8410 k-m² ja asuntotiloja 16 518 k-m². Hankkeen käynnistys viivästyi valituksesta ja nopeasta taloustilanteen heikkenemisestä johtuen. Kunnanhallitus päätyi elokuussa 2015 hyväksymään hankkeen jakamisen kahteen osaan, koska kuntakeskuksen yleisilmeen muutosta ja kaupallisten palvelujen olemassaolon varmistaminen haluttiin turvata. Ensimmäinen vaiheen rakentaminen sisältää lisärakennusoikeutta 3800 k-m² ja rakentaminen alkaa keväällä 2016 ja on valmis 31.12.2017.

Kunnanvaltuusto päätti 15.6.2015 Lahden eteläisen kehätien aiesopimuksesta, minkä mukaan kunnat (Lahti ja Hollola) vastaavat 28 prosentista hankkeen kustannuksista sisältäen kuntien uudet kadut. Hollolan osuus kuntien kustannuksista on 10 %. Päätös poikkeaa yleisestä vastuunjaosta (valtion 100 % vastuu valtatiestä), mutta osoittaa sitä, kuinka keskeisenä kehätietä pidetään alueen kehittämisen näkökulmasta.

Sipilän hallitus aloitti toimintansa toukokuussa 2015. Hallitusohjelmassa oli keskeisiä kirjauksia kuntiin vaikuttavista asioista: itsehallintoalueiden perustamisesta ja kuntien sote-tehtävien siirrosta niille sekä kuntien velvoitteiden purusta.

Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymän jäsenkunnat käynnistivät yhteisen valmistelun marraskuussa 2014 tavoitteena kaikkien kunnallisten sosiaali- ja terveystalvelujen kokoaminen yhteen organisaatioon. Taustalla oli mm. valtakunnallisten uudistusten ennakoiti. Syksyllä 2015 kuntiin hyväksyttäväksi lähetetty perussopimus ei saanut riittävää kannatusta kunnanvaltuustoissa.

Tulevaisuus

Kuntien toimintaympäristön muutos jatkuu pyörteisenä. Suomen taloudellinen tilanne on heikko ja heijastuu suoraan työttömyyden kasvuna ja verotulojen vähenemisenä sekä julkisen talouden toimintoihin kohdistuvina leikkauksina. Samaan aikaan on käynnissä voimistuva muuttoliike suuriin keskustaunkeihin. Talous jatkuu kireänä.

Hollolan kunnan keskeisimmät palvelut ovat samaan aikaan voimakkaasti uudistumassa. Heinsuon ja Kalliolan uudet koulut ovat rakentumassa ja tulevat tarjoamaan uudenlaisen oppimisympäristön yli 2000 lapselle. Uudet yritysalueet keskeisin yhteyksien ympärille ovat rakentumassa ja kuntakeskustan uudistuminen on käynnistynyt.

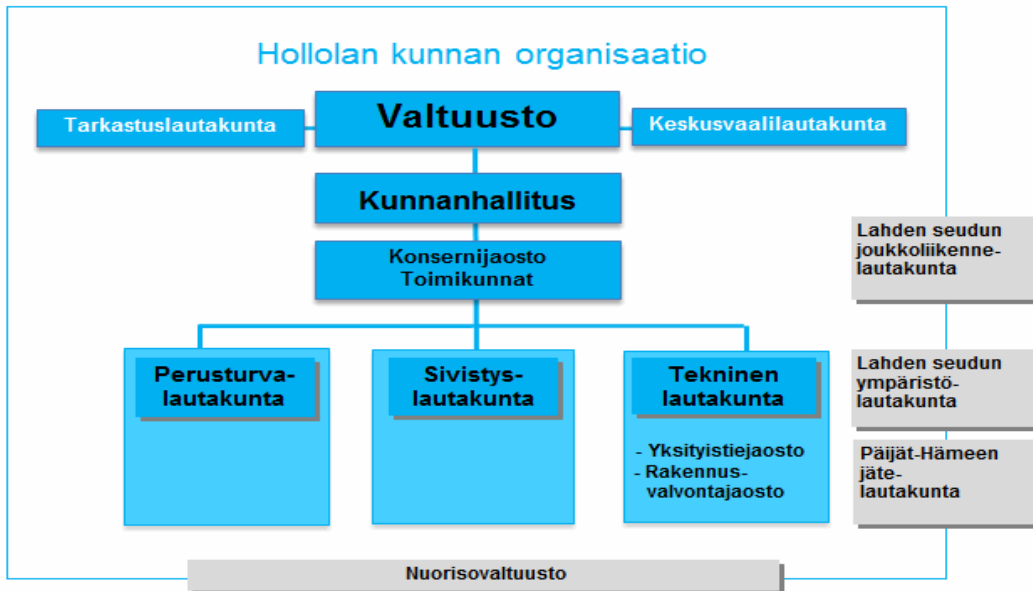
Kuntien toiminta ja talous muuttuu merkittävästi, kun itsehallintoalueet perustetaan. Tulevien muutosten ennakointi on tärkeää kunnan uudenlaisen roolin sisäistämiseksi sekä riskienhallitsemiseksi.

Hollolassa 22. maaliskuuta 2016

Päivi Rahkonen
Kunnanjohtaja

1.1.2 Hallinto

Hollolan kunnan luottamushenkilöorganisaatio 31.12.2015

Perusturvalautakunta toimii yhteistoimintasopimuksen mukaisesti Asikkalan, Hollolan, Hämeenkosken, Kärkölän ja Padasjoen kuntien yhteislautakuntana

Sivistyslautakunta toimii Hollolan ja Kärkölän yhteislautakuntana

Lahden kaupungin organisaatiossa toimivat seuraavat yhteislautakunnat:
Lahden seudun ympäristölautakunta, Lahden seudun joukkoliikennelautakunta ja Päijät-Hämeen jätelautakunta

Valtuuston jäsenet (43), tilanne 31.12.2015

Arvila Erkki	SDP
Engman Marja	KESK
Holopainen Ville	KOK
Hottola Arto	KOK
Hyytiä Kari	SDP
Häkkinen Jarmo	PS
Hämäläinen Kristiina	KOK
Ihalainen Tapani	KD
Jalonen Pasi	KOK
Kiiski Mia	KOK
Kurisjärvi Mari	SDP
Lindeman Aino	SDP
Louekoski-Huttunen Toini	SDP
Louhelainen Anne	PS
Maattola Helena	KOK
Mantere Heikki	KOK
Masih Salamat	KD
Niemi Jarkko	SDP
Nurminen Heli	KESK
Palm Kati	PS
Peltonen Lasse	SDP
Pulkkanen Markku	KOK
Pälsi Pasi	KD
Pölönen Kati	KESK
Rantanen Seppo	VAS

Rehula Juha	KESK
Rinne Keijo	KOK
Ronkainen Jari	PS
Salminen Jari	PS
Salo Tuulia	KESK
Siirola Matti	KESK
Siljander Hannu	PS
Sirkkiä Juhani	PS
Sulonen Kari	KOK
Söyriä Tatu	KOK
Taarasti Anna-Kaarina	KESK
Talvitie Jarmo	VAS
Tanhuva Veli-Matti	PS
Tiilikka Liisa	KOK
Tuominen Timo	PS
Vanhala-Selin Kristiina	VIHR
Vinnamo Harri	KESK
Virta Eero	KOK

Valtuuston poliittiset voimasuhteet:

Kokoomus	13
Perussuomalaiset	9
Keskusta	8
Sosialidemokraatit	7
Kristillidemokraatit	3
Vasemmistoliitto	2
Vihreät	1
Yhteensä	43

Kunnanhallituksen jäsenet (11), tilanne 31.12.2015

Virta Eero	KOK
Louhelainen Anne	PS
Hämäläinen Kristiina	KOK
Maattola Helena	KOK
Niemi Jarkko	SDP
Pölonen Kati	KESK
Sulonen Kari	KOK
Söyriä Tatu	KOK
Taarasti Anna-Kaarina	KESK
Siljander Hannu	PS
Tuominen Timo	PS

Kunnanhallituksen esittelijä: kunnanjohtaja Päivi Rahkonen

Kunnanhallituksen poliittiset voimasuhteet:

Kokoomus	5
Perussuomalaiset	3
Keskusta	2
Sosialidemokraatit	1
Yhteensä	11

Hollola-Hämeenkoski yhdistymisvaltuuston jäsenet (64), tilanne 31.12.2015

Aarnikoivu Aino	KESK
Arvila Erkki	SDP
Heikkilä Hannu	KESK
Hiidenheimo Heidi	KOK
Holopainen Ville	KOK
Hottola Arto	KOK
Hyytiä Kari	SDP
Häkkinen Jarmo	PS
Hämäläinen Kristiina	KOK
Ihalainen Tapani	KD
Jalonen Pasi	KOK
Kiiski Mia	KOK
Kiljunen Tiina	KESK
Korteniemi Martti	SDP
Kuoppa Tarja	SDP
Kurisjärvi Mari	SDP
Kurkela Timo	PS
Lampola Mika	KOK
Lindeman Aino	SDP
Louekoski-Huttunen Toini	SDP
Louhelainen Anne	PS
Lönnqvist Miikka	SDP
Löppönen Ari	KOK
Maattola Helena	KOK
Mantere Heikki	KOK
Markkola Ilpo	PS
Masih Salamat	KD
Mäkinen Kaarina	KOK
Niemi Jarkko	SDP
Nummela Henri	KESK
Nummela Janne	KESK
Nurminen Heli	KESK
Oksavuori Jari	KOK
Olenius Teija	KESK
Palm Kati	PS
Parikka Leena	KOK
Peltonen Lasse	SDP
Penttilä Keijo	KESK
Pulkkanen Markku	KOK
Pälsi Pasi	KD
Pölönen Kati	KESK
Rajala Miia	KESK
Rantanen Seppo	VAS
Rehula Juha	KESK
Rinne Keijo	KOK
Ronkainen Jari	PS
Salmi Päivi	SDP
Salminen Jari	PS
Salo Tuulia	KESK
Siirola Matti	KESK
Siljander Hannu	PS
Sirkiä Juhani	PS
Sulonen Kari	KOK
Suominen Minna	KESK

Söyriä Tatu	KOK
Taarasti Anna-Kaarina	KESK
Talvitie Jarmo	VAS
Tanhuva Veli-Matti	PS
Tiilikka Liisa	KOK
Tulonen Ria	KOK
Tuominen Timo	PS
Vanhala-Selin Kristiina	VIHR
Vinname Harri	KESK
Virta Eero	KOK

Yhdistymisvaltuuston voimasuhteet:

Kokoomus	21
Keskusta	15
Perussuomalaiset	11
Sosialidemokraatit	11
Kristillidemokraatit	3
Vasemmistoliitto	2
Vihreät	1
Yhteensä	64

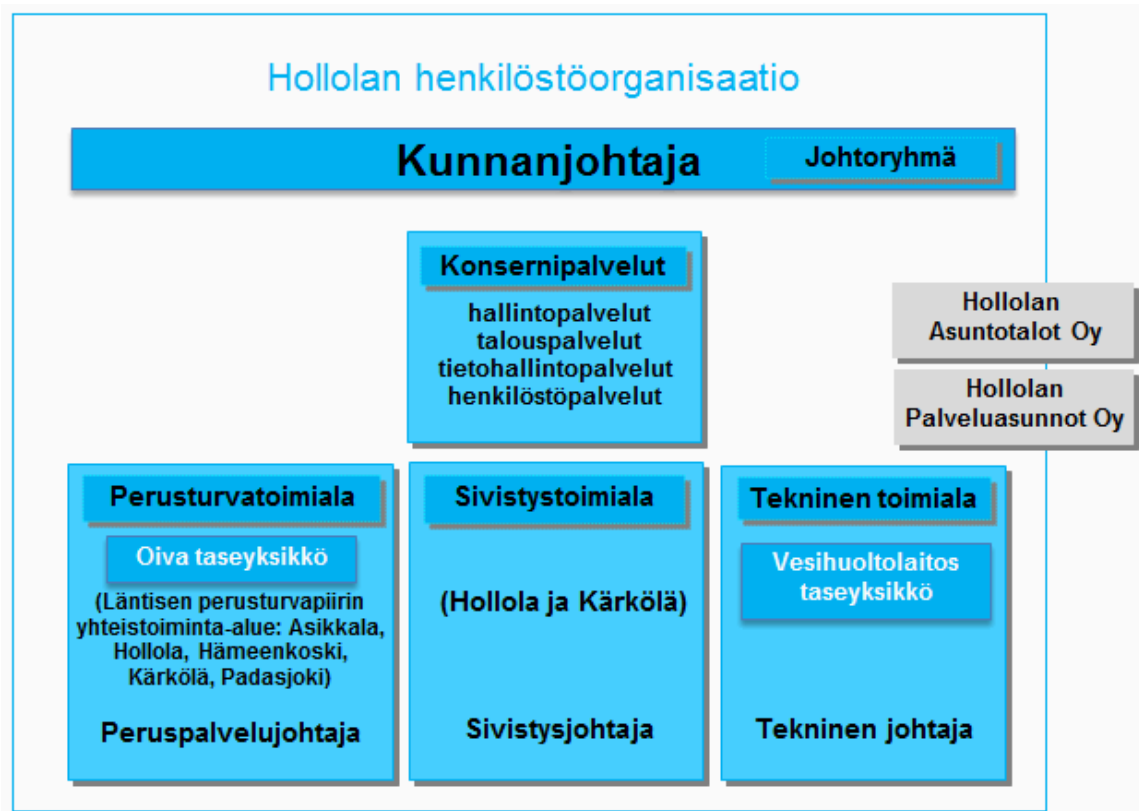
Hollola-Hämeenkoski yhdistymishallituksen jäsenet (13), tilanne 31.12.2015

Heikkilä Hannu	KESK
Hiidenheimo Heidi	KOK
Hämäläinen Kristiina	KOK
Lampola Mika	KOK
Lönnqvist Miikka	SDP
Niemi Jarkko	SDP
Salo Tuulia	KESK
Siljander Hannu	PS
Suominen Minna	KESK
Söyriä Tatu	KOK
Taipale Anu	KD
Louhelainen Anne	PS
Virta Eero	KOK

Yhdistymishallituksen voimasuhteet:

Kokoomus	5
Keskusta	3
Perussuomalaiset	2
Sosialidemokraatit	2
Kristillidemokraatit	1
Yhteensä	13

Hollolan kunnan viranhaltijaorganisaatio/toimialat

1.1.3 Yleinen taloudellinen kehitys ja kuntien talous

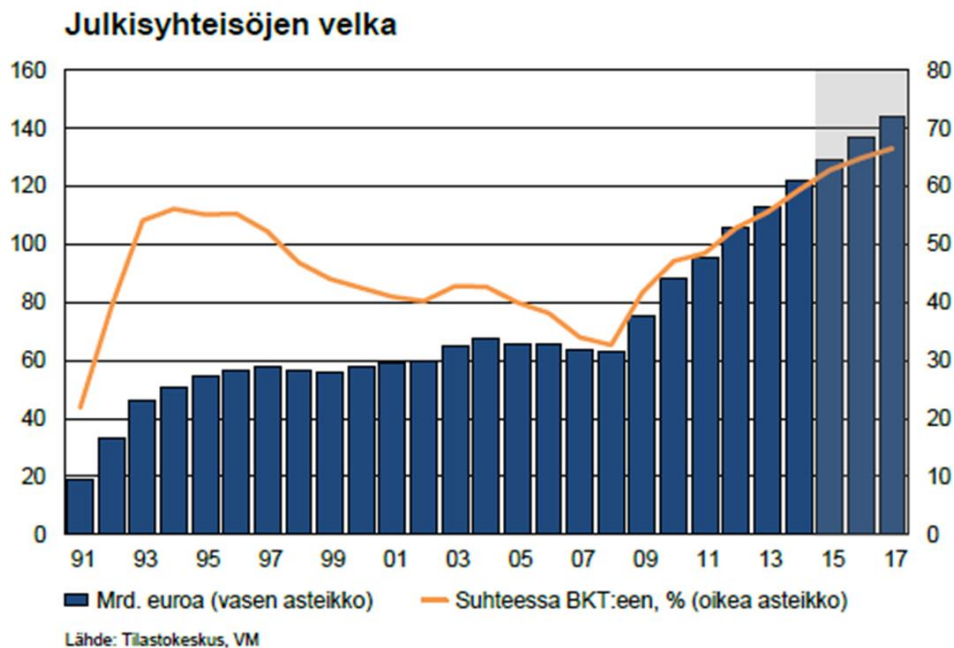
Kansainvälisen talouden kehittyminen on ollut kaksijakoista. Kehittyvien talouksien kasvunäkymät ovat selvästi heikentyneet. Kiinan kasvu jää aikaisempaa alhaisemmaksi. Venäjän taloutta kurittaa tehoton tuotantorakenne ja alentuneet raaka-aineiden, erityisesti öljyn, maailmanmarkkinahinnat. Monien Suomelle tärkeiden kauppakumppaneiden taloudet sitä vastoin kasvavat varsin suopeaa vauhtia. Yhdysvaltojen ja Saksan kasvu on edelleen kohtalaisen vahvaa. Ruotsin talous kasvaa ennakoituakin nopeammin, mutta kasvu perustuu pitkälle kotimaiseen kysyntään ja palveluvientiin. Kokonaisuudessaan maailmankaupan kasvu jää vaisuksi seuraavien kahden vuoden aikana.

Tilastokeskuksen vuoden 2015 ennakkotietojen mukaan bruttokansantuotteen volyymi kasvoi loka-joulukuussa 0,1 prosenttia edelliseen vuosineljännekseen verrattuna. Koko vuoden 2015 bruttokansantuotteen volyymi kasvoi 0,4 prosenttia edellisvuodesta.

Valtiovarainministeriön budjettikatsauksen (1/2016) mukaan Suomen talouden vaikeudet jatkuvat seuraavien parin vuoden aikana. Kasvunäkymät ovat heikot ja julkisen talouden tilanne ei parane oleellisesti. Vuoden 2016 kasvuksi muodostuu ennusteen mukaan 1,2 %. Kasvun taustalla on pitkälti yksityisten investointien suotuisa kehitys.

Julkinen talous pysyy edelleen alijäämäisenä pitkittyneen matalasuhdanteen sekä talouden rakenteellisten ongelmien vuoksi. Toteutetut sopeutustoimet ovat rajoittaneet julkisten menojen kasvua, mutta eivät ole pysäyttäneet sitä väestön ikääntymisestä aiheutuvan kuntiin kohdistuvan menopaineen vuoksi. Heikon tulokehityksen vuoksi myös alijäämä on kasvanut.

Suomen julkinen talous on vajonnut pitkäkestoisesti alijäämäiseksi vaisun talouskasvun, ikääntymisestä aiheutuvan menopaineen sekä talouden rakennemuutoksen vuoksi. Julkinen talous pysyy alijäämäisenä ennustejaksolla, vaikka välittömät menoleikkaukset hidastavat menokasvua ja pienentävät alijäämää. Julkisyhteisöjen menojen kasvu kohdistuu erityisesti kuntatalouteen. Talouskasvu jatkuu hitaana myös lähitulevaisuudessa niin, että kasvu ei yksistään riitä korjaamaan julkisen talouden epätasapainoa.

Tilastokeskuksen julkisyhteisöjen velan neljännesvuositilastoon (julk.16.3.2016) mukaan julkisyhteisöjen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen oli 63,1 prosenttia vuoden 2015 lopussa. Vuoden takaiseen verrattuna julkisyhteisöjen velka kasvoi yhteensä 9,0 miljardia euroa ja velan suhde bruttokansantuotteeseen nousi 59,3 prosentista 63,1 prosenttiin.

Lähde: VM: Budnettikatsaus 2016, Taloudellinen katsaus 12/2015, Tilastokeskus: julkisyhteisöjen velan neljännesvuositilasto 16.3.2016.

Kuntien talous

Kuntaliiton mukaan kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2015 tilikauden tulos oli ennakkotietojen perusteella 0,27 miljardia ylijäämäinen. Kun tilinpäätöstiedoista oikaistaan kunnallisten liikelaitosten yhtiöittämisistä aiheutuneet vaikutukset, yhteenlaskettu tulos pysyi lähes edellisvuosien tasolla.

Tilastokeskuksen kokoamien kuntien viime vuoden tilinpäätösarvioiden mukaan lainakanta kasvoi yhteensä 0,5 miljardia euroa ja on nyt 17,0 miljardia, kasvua edellisestä vuodesta on kolme prosenttia.

Merkittävin yksittäinen viime vuoden lukuja selittävä tekijä on liikelaitosten yhtiöittäminen. Se vaikutti muun muassa toimintatuottoihin, toimintamenoihin, investointeihin ja lainakantaan.

Kuntaliiton toimitusjohtaja Jari Koskisen mukaan vuoden 2015 tiedot olivat parempia kuin viime syksynä laaditussa julkisen talouden suunnitelmassa arvioitiin.

Kuntaliiton kuntatalousyksikön johtajan Ilari Soosalun mukaan kuntien talous on kärsinyt hitaasta talous- ja verotulojen kasvusta, työttömyyden noususta ja työttömyysvastuiden kasvusta sekä viime vaalikaudella tehdyistä poikkeuksellisen suurista valtionosuusleikkauksista.

Ennakkotiedot tilinpäätöksistä osoittavat, että kuntien ja kuntayhtymien toimintamenot laskivat noin yhdellä prosentilla. Menojen kasvua hidastivat yhtiöittämiset sekä erilaiset kuntien säästötoimet. KT Kuntatyönantajien kyselyn mukaan kunta-alalla leikattiin viime vuonna henkilöstömenoja noin 300 miljoonalla eurolla.

Kuntien osuus työmarkkinatuen rahoituksesta kasvoi edellisestä vuodesta 160 miljoonaa ja oli viime vuonna yli 400 miljoonaa euroa.

Yhteenlasketut verotulot kasvoivat 2,8 prosenttia. Kunnallisverotulot kasvoivat vain 1,8 prosenttia, vaikka 98 kuntaa nosti tuloveroprosenttiaan vuodelle 2015. Muut verot, kuten yhteisö- ja kiinteistövero, kasvoivat kuitenkin nopeammin. Kiinteistöverotuotot kasvoivat 6,1 prosenttia. Yhteisöveron kasvua selittää työmarkkinatuen kuntaosuuden korotuksen kompensoiminen 75 miljoonalla eurolla.

Valtionosuusleikkauksista johtuen valtionosuudet pysyivät lähes edellisvuoden tasolla. Investoinnit pienenevät 100 miljoonaa euroa.

Kuntaliiton varatoimitusjohtaja Timo Kietäväisen mukaan tulevaisuudessa lisämenopaineita aiheuttavat kasvava työttömyys, erityisesti pitkäaikaistyöttömyys, turvapaikkahakijoiden määrä, lisääntyvä palveluiden kysyntä ja huomattavat investointitarpeet. Kuntatalouden kestävyys-takaaminen edellyttää koko maan talouskehityksen selvää toipumista.

Lähde: Kuntaliitto: tilinpäätösarvot 10.2.2016, www.kunnat.net

Työllisyys ja väestö

Pk-yritysbarometrin (syksy 2015) mukaan Päijät-Hämeen yritysten vienti- ja liikevaihtoodotukset ovat korkealla tasolla. Sitä vastoin yritysten kannattavuus ja investoinnit ovat edelleen kovin heikolla tasolla. Viimeaikaiset uutiset Iskun ja Wipakin suurista investoinneista ovat kuitenkin todella hyviä uutisia Päijät-Hämeen talouden kannalta.

Kunnan asukasmäärä väheni jälleen vuonna 2015, 76 asukkaalla (nettomuutto -117). Yritysten nettomäärän muutos oli +24.

Kanta- ja Päijät-Hämeen maakuntien kunnissa oli joulukuun lopussa 26 708 työtöntä työnhakijaa, mikä on 29 enemmän (0,1 %) kuin vuotta aiemmin. Koko maassa työttömänä työnhakijana oli joulukuun lopussa 377 926 henkilöä, mikä on 14 658 enemmän (4 %) kuin vuosi sitten. Joulukuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Hämeen ELY-keskuksen alueella 15,0 % ja koko maassa 14,4 %. Alle 25-vuotiaiden työttömien % -osuus alle 25-vuotiaasta työvoimasta oli joulukuun lopussa Hämeessä 20,9 % ja koko maassa 19,2 %. Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden osuus ulkomaalaisesta työvoimasta oli Hämeessä 35,9 % ja koko maassa 33,1 %.

Päijät-Hämeessä työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuun lopussa 17,1 %, mikä on 0,1 %-yksikköä vähemmän kuin vuosi sitten. Kunnittain työttömien osuus työvoimasta laski vuoden takaisesta Hollolassa, Nastolassa, Orimattilassa, Hartolassa ja Heinolassa. Maakunnan matalimmat työttömien osuudet olivat joulukuussa Hollolassa (11,8 %), Asikkalassa (13,2 %), Kärkölässä (13,4 %) ja Hämeenkoskella (13,7 %). Korkeimmat työttömien osuudet olivat Lahdessa (19,5 %) ja Heinolassa (18,7 %).

Taulukko. Työttömien osuus työvoimasta (työttömyysaste) kuukauden lopussa.

Työttömien osuus työvoimasta kk:n lopussa 12/2015

Päijät-Häme ja Lahden seutu

Kunta	31.12.2015	31.12.2014	Muutos	Muutos %
Asikkala	13,2	13,2	0	0,0 %
Hollola	11,8	12,2	-0,4	-3,3 %
Hämeenkoski	13,7	12,1	1,6	13,2 %
Kärkölä	13,4	12,1	1,3	10,7 %
Lahti	19,5	19,3	0,2	1,0 %
Nastola	14,4	15,2	-0,8	-5,3 %
Orimattila	14,4	15,5	-1,1	-7,1 %
Padasjoki	15	14,3	0,7	4,9 %
Lahden seutu	17	17,1	-0,1	-0,6 %
Hartola	15,7	17,7	-2	-11,3 %
Heinola	18,7	18,9	-0,2	-1,1 %
Sysmä	14,9	14,1	0,8	5,7 %
Heinolan seutu	17,9	18,1	-0,2	-1,1 %
PÄIJÄT-HÄME	17,1	17,2	-0,1	-0,6 %

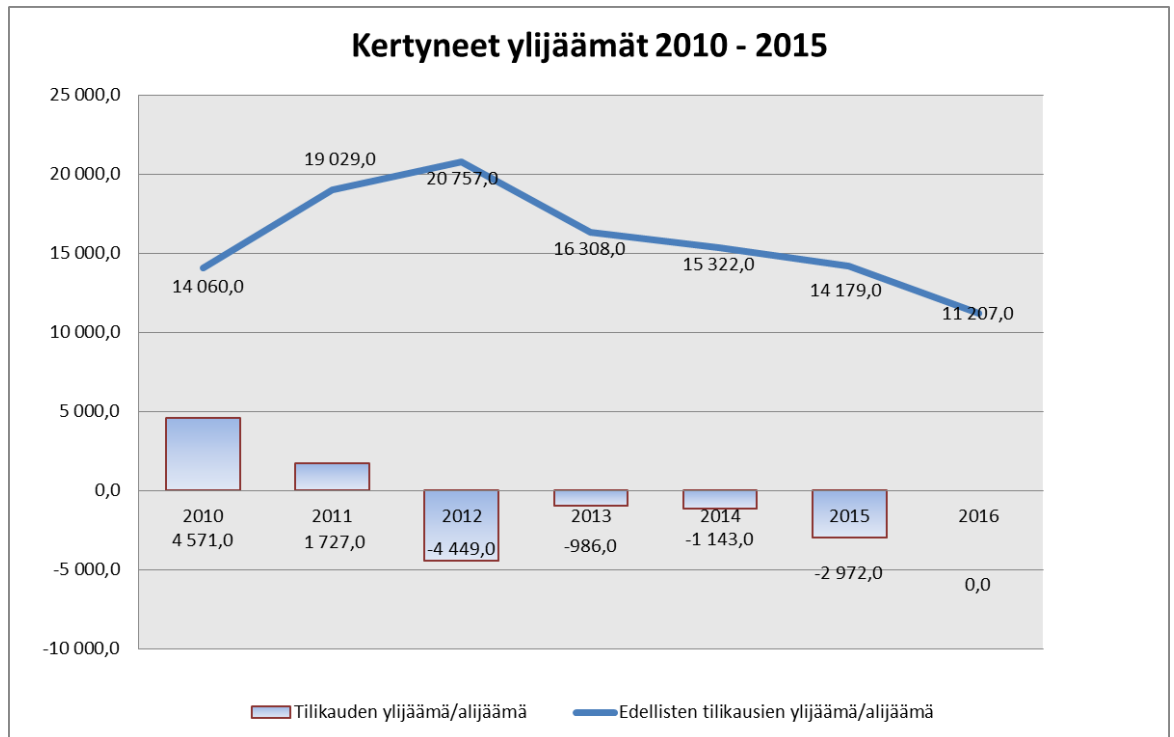
Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö: Hämeen ELY-keskus, joulukuun 2015 työllisyyskatsaus

1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Lahden alueen kuntajaon jatkoselvitys Hollolan ja Hämeenkosken osalta päättyi selvitysmiehen jättämään yhdistymissopimukseen 15.12.2014. Hollolan ja Hämeenkosken valtuustot päättivät 26.1.2015 kuntien yhdistymisestä vuoden 2016 alusta. Käytännön työt yhdistymisen toteuttamiseksi aloitettiin välittömästi ja valmistelu on olennaisesti vaikuttanut koko vuoden 2015 toimintaan ja päätöksentekoon.

Merkittävä valtuuston päätös oli 27.4.2015 kun Heinsuon ja Kalliolan koulun elinkaarihankkeiden toteuttaja valittiin ja kouluhankkeiden rakentaminen saatiin alkamaan. Kunta otti hankkeiden toteutuksessa käyttöön leasing-rahoituksen.

Kunnan tilinpäätös osoittaa **2,97 milj. euron alijäämää**, mikä on n. 1 milj. euroa muutettua talousarviota pienempi. Alkuperäinen talousarvio laadittiin n. 264 t euroa alijäämäiseksi ja valtuuston hyväksymien talousarviomuutosten jälkeen talousarvio oli n. 3,97 milj. euroa alijäämäinen. Taseeseen kertynyt ylijäämä pieneni 11,2 milj. euroon (514 eur/asukas).

Hollolan kunnan tilinpäätökseen sisältyy jälleen poikkeuksellisia eriä (mm. kertapoistot 2,9 milj. eur), jotka on syytä ottaa huomioon kokonaisuuden arvioinnissa. Kertaluontoisia kuluja syntyi myös Lahden Seudun Kuntateknikka Oy:n pääomalainojen ja osakkeiden alas kirjauksesta (325 t euroa). Kertaluontoisia tuloja syntyi puolestaan Lahden Ammattikorkeakoulu Oy:n perustamisen yhteydessä syntyneestä pääomapalautuksesta, joka toteutui n. 1,1 milj. euron suuruisena. Toiminnassa ei tapahtunut olennaisia talouteen vaikuttavia muita muutoksia vuoden 2015 aikana.

Toimintakulujen kasvu oli varsin maltillinen, sillä toimintakulut kasvoivat vain 408 682 euroa (0,2 %) ja olivat yhteensä 200,9 milj. euroa. Henkilöstökulut pienentyivät n. 2,4 % (n. 1,99 milj. eur) ja jäivät merkittävästi talousarvion henkilöstökuluja alhaisemmiksi. Tähän vaikuttaa osittain mm. se, että osa budjetoiduista henkilöstömenoista on toteutunut palvelujen ostoissa. Lisäksi kaikilla toimialoilla on noudatettu varsin tiukasti täyttölupamenettelyjä eikä uusia henkilöitä ole kaikissa tapauksissa rekrytoitu pois jääneiden tilalle. Lomapalkkavelkakirjaus on n. 212 t euroa henkilöstömenoja kokonaisuutena pienentävä. Henkilöstömäärä myös pieneni jälleen, 71 henkilöllä eli n. 4,4 % (5,4 % vuonna 2014).

Toimintakatteen osoittama alijäämän kasvu oli n. 2,5 % (2,5 milj. eur) mikä on 1,9 %-yksikköä edellistä vuotta suurempi. (vuonna 2014 kasvu 0,6 %).

Vuoden 2015 verorahoituksen kasvu oli edellisen vuoden tapaan heikko, ainoastaan 1,2 % (1,3 milj. eur), (vuonna 2014 kasvu 0,4 %, 0,5 milj. eur), mutta bruttotoimintakulujen maltillisesta kehityksestä johtuen verorahoitus kattoi bruttomenot, mutta ei riittänyt kattamaan nettomenojen (2,5 milj. eur) kasvua.

Verotulot kasvoivat ainoastaan 0,7 % (n. 543 t euroa), josta kunnallisveron kasvu oli 515 t euroa (0,7 %) ja kiinteistöveron kasvu 117 t euroa (2,4 %). Yhteisöveron tuotto toteutui edellisvuotta 87,5 t euroa (-2,7 %) pienempänä.

Väestö ei kasvanut lainkaan vaan asukasluku pieneni edelliseen vuoteen verrattuna 76 henkilöllä.

1.1.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuonna 2016 toteutunutta Hollolan ja Hämeenkosken kuntaliitosta ja vuoden 2016 toimintaa ja taloutta ohjaa osaltaan yhdistymissopimus.

Talousarvio toteutui vuonna 2015 hyvin ja kaikki toimialat alittivat talousarvionsa. Taloutta on myös määrätietoisesti sopeutettu. Tästä huolimatta on tiedostettava, että sopeuttamispaineet

ja talouden haasteet eivät edelleenkään ole poistuneet eivätkä tulevat vuodet ole tuomassa helpotusta tilanteeseen. Investointeja ei edelleenkään kyetä kattamaan tulorahoituksella ja uusien elinkaarimallilla ja leasing-rahoituksella toteutettujen koulu kiinteistöjen kustannukset tulevat rasittamaan tulevia vuosia. Väestön ikääntymisen tuomat menojen kasvupaineet on myös tiedostettava.

Todellisen talouden tasapainon hahmottaminen edellyttää vuosikatteen ja ylijäämien tarkastelun lisäksi myös muiden lukujen tarkastelua niin, että lukuja tarkastellaan useamman vuoden ajalta.

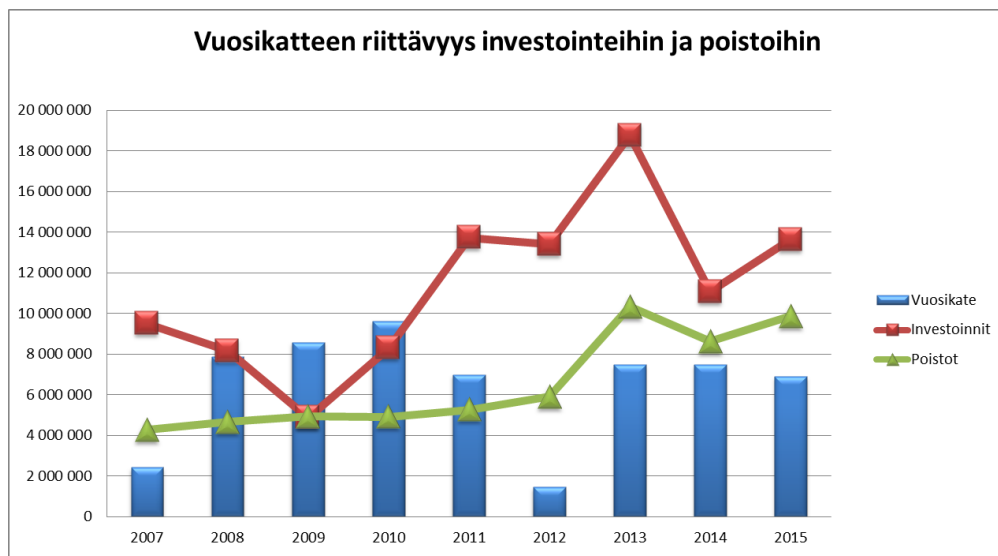
Alla olevasta taulukosta ja kuvasta havaitaan, että Hollolassa vuosien 2007-2015 toiminnan ja investointien rahavirta on ollut kokonaisuutena negatiivinen, eikä vuosikatteella vuosina 2012-2015 ole kyetty kattamaan poistoja. Ajalla 2007-2015 kassavirta on lähes 30 milj. euroa negatiivinen.

Tulolaskelman erät	2007	2008	2009	2010	2011*	2012	2013	2014*	2015
Toimintakate 1000	-74 086	-77 333	-80 385	-85 095	-92 576	-98 812	-101 509	-101 918	-104 419
Toimintakatteen kasvu%		4,4%	3,9%	5,9%	8,8%	6,7%	2,7%	0,4%	0
Vuosikate 1000	2 411	7 861	8 566	9 622	6 984	1 455	7 464	7 477	6 883
Poistot 1000	-4 284	-4 657	-4 935	-4 916	-5 263	-5 910	-10 328	-8 624	-9 859
Tuloslaskelman tulos 1000	-1 872	5 432	3 631	4 561	1 721	-4 455	-992	-1 149	-2 977
Ali/ylijäämä	-1 866	5 478	3 692	4 570	1 727	-4 449	-986	-1 143	-2 971
Kumulatiivinen edellisen tilikauden ja kuluvan	4 548	10 026	13 718	18 288	20 753	16 308	15 322	14 182	11 208
Rahoituksen ja investointien erät	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vuosikate	2 411	7 861	8 566	9 622	6 984	1 455	7 464	7 477	6 883
Satunnaiset tuotot	0	2 228	0	0	0	0	1 873	0	0
Satunnaiset kulut	0	0	0	-145	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjaukset	-695	-1 500	-380	-415	-423	-310	-2 072	-193	-199
Investoinnit									
Käyttöomaisuusinvestoinnit	7 681	6 633	7 142	9 125	16 456	13 406	19 157	13 782	14 376
Investointitulot	819	3 167	2 343	1 015	2 588	5 327	2 469	2 527	751
Nettoinvestoinnit	6 862	3 466	4 799	8 110	13 868	8 079	16 688	11 255	13 625
Varsinaisen toiminnan ja investointien kassavirta, netto	-5 146	5 123	3 387	952	-7 307	-6 934	-9 423	-3 971	-6 941

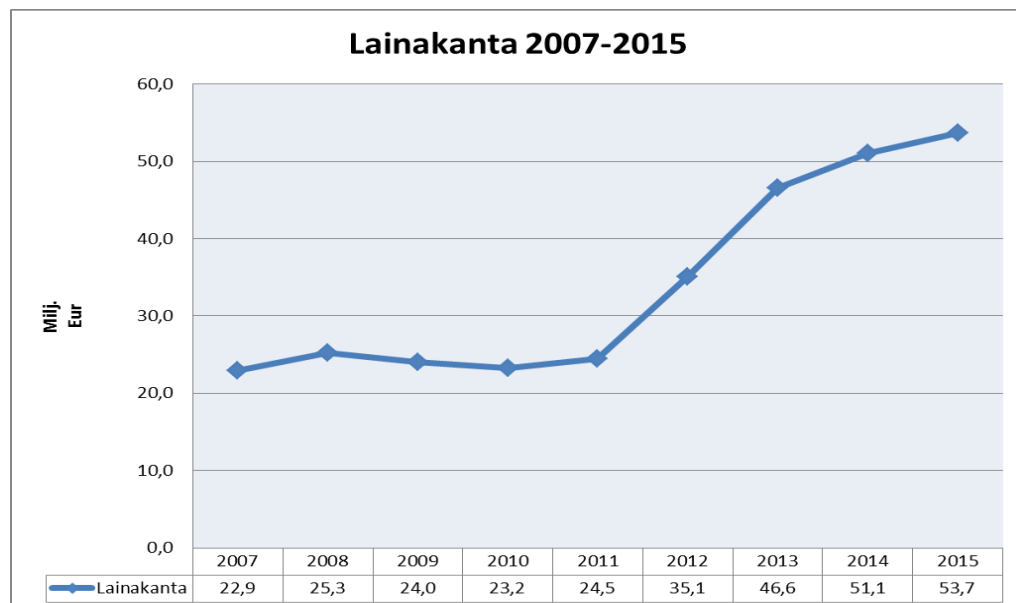
* vuoden 2011 ja 2014 lukuihin tehty kirjauksia vielä v. 2015 edellisten tilikausien ali-ylijäämän kautta.

Toiminnan ja investointien rahavirta negatiivinen	-30 260
--	----------------

Vuosikatteen riittävyys poistoihin on heikentynyt vuodesta 2011 ja poistojen määrä ylittää vuosikatteen vuonna 2012 selvästi. Myöskään vuosina 2013-2015 ei vuosikatteella ole kyetty kattamaan poistoja. Vuosikatteen ja poistojen suhteen lisäksi tulee kuitenkin tarkastella vuosikatteen riittävyttä myös investointeihin, jota voidaan pitää yhtenä keskeisenä talouden tasapainon mittarina. Vuosikate Hollolassa ei ole riittänyt myöskään investointeihin. Investointitason kestävyttä on syytä arvioida tulevien vuosien suunnitelmia laadittaessa.

Kokonaistalouden tasapainoa tarkasteltaessa lainamäärän kehitys ja lainamäärään suhteutettujen tunnuslukujen tarkastelu on myös merkityksellisessä asemassa.

Asukaskohtainen lainamäärä kasvoi 5,1 % vuodesta 2014 ja on vuoden 2015 lopussa 2 459 euroa/asukas. Tulorahoitus ei edelleenkään riitä kattamaan investointeja, mikä tarkoittaa sitä, että myös tulevat investoinnit tulevat rasittamaan taloutta ja lainamäärä tulee jatkossakin kasvamaan. Myös Hämeenkosken kuntaliitoksen myötä asukaskohtainen lainamäärä kasvaa.

Vuoden 2016 talousarvio on hyväksytty n. 0,8 milj. euroa alijäämäisenä. Menopaineita jo kuluvalle ja tuleville vuosille aiheuttaa edelleen epävarma yleinen taloudellinen tilanne.

Valtionosuuksissa on Hollolan osalta voimakas kasvu vuonna 2016 mm. valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta johtuen, mikä tasapainottaa osaltaan vaikeaa tilannetta. Tulevina vuosina ei kuitenkaan menokasvua voida tästä huolimatta jättää valtionosuuksien kasvun varaan.

Taloukskasvun ennustetaan yleisesti olevan edelleen tulevina vuosinakin olevan varsin heikkoa, joten myös kuntien veropohja kehittyä myös jatkossa todennäköisesti hyvin vaatimattomasti. Kuitenkin kuntien toimintamenot kasvavat edelleen tasaisesti ikärakenteen muutoksen lisätessä palvelutarvetta sekä uusien tehtävien myötä.

Suomen talouden ja kuntatalouden kannalta merkittävä muutos on valmisteilla oleva itsehallinto- ja sote-uudistus, joka tulee mullistamaan nykyisten kuntien toiminnan ja rahoituksen jo seuraavalla suunnitelmakaudella.

Valmisteilla oleva yhteiskuntasopimus toteutuessaan toisi helpotusta kuntatalouteen nollasopimuksella sekä lomarahojen leikkauksilla, mutta kokonaisuutena vaikutukset kuntatalouteen eivät tuone suurta helpotusta lähivuosina.

1.1.6 Kunnan henkilöstö

Kunnan palveluksessa oli 31.12.2015 yhteensä 1 861 henkilöä (v. 2014 henkilöstömäärä 1 939), josta Peruspalvelukeskus Oivan osuus 1 046 (v. 2014 1 070 henkilöä). Henkilöstömäärä näin ollen vähentyi 78 henkilöllä. Henkilöstökulut laskivat edelleen vuonna 2015 ja ne vähentyivät 2,4 % (n. 1,99 milj. euroa) edelliseen vuoteen nähden (v. 2014 lasku n. 2,5 % ja 2 milj. eur). Sairauspoissaolojen kokonaismäärä laski vuodesta 2014. Tarkempia tietoja henkilöstöstä on vuoden 2015 henkilöstökertomuksessa.

1.2. Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

1.2.1 Arvio merkittävimmistä riskeistä

Arvio perustuu kunkin toimialan tekemään riskikartoitukseen sekä arvioon yleisen taloustilanteen kehityksestä ja epävarmuustekijöiden huomioimiseen. Toimialat ovat riskikartoituksen ja riskienhallintatoimenpiteiden dokumentoinnin lisäksi myös toimittaneet oman toimialakohtaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä koskevan selonteon. Lisäksi kunnan johtoryhmä on tehnyt yleisarvion kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilasta.

Arvion mukaan merkittävimmät riskit ovat edelleen kunnan kiinteistöissä ja sopimusten hallinnassa. Myös henkilöihin ja rahoitukseen sekä tietojärjestelmiin kohdistuvat riskit on tunnistettu. Rakennuttamiseen liittyvät sopimusriskit ovat osoittautuneet ennakoitua suuremmaksi vaikka sopimushallintaan on kiinnitetty huomiota. Tässä on erityisesti puutteena lakiasian osaamisen puute. Myös sosiaali- ja terveystalouteen liittyvä sopimusosaamisen puute on tunnistettu riskiksi. Henkilöstön vaihtuvuuteen ja osaamiseen sekä myös jaksamiseen liittyviä riskejä on tunnistettu.

Yleinen taloudellinen tilanne on tunnistettu epävarmuustekijäksi, jonka vaikutuksia kuntatalouteen on vaikea arvioida. Riskiksi on kuitenkin tunnistettu tältä osin mm. työttömyysasteen kasvu ja tätä kautta myös työttömyydenhoidon kustannusten kasvu.

Koko kunnan ja sosiaali- ja terveystaloutta tuottavan peruspalvelukeskus Oivan toimintaan on heijastunut vuonna 2015 valtakunnallinen sote-valmistelu sekä maakunnan oman hyvinvointikuntayhtymän valmistelu. Valtakunnalliset linjaukset ja niiden muuttuminen ovat aiheuttaneet epävarmuutta, jota lisäsi vuoden lopulla tullut tieto maakunnallisen hyvinvointikuntayhtymän valmistelutyön päättämisestä.

Kunnan toimintaan ei ole kohdistunut varsinaisia oikeudenkäyntiprosesseja vuonna 2015 eikä tietoon ole tullut viranomaistoiminnasta johtuvia sanktioita tai huomautuksia.

Kunta on mukana asfaltti- ja puukartellien yhteiskanteessa koskien ylihinnittelua ja puukartellin osalta alihinnittelua. Riskinä näiden osalta ovat oikeudenkäyntikustannukset, mikäli kanneet hävitään.

1.2.2 Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Kuvaus säännösten, määräysten ja päätösten noudattamisesta

Kunnassa ei ole todettu merkittäviä puutteita säännösten, määräysten ja päätösten noudattamisessa. Pienempien havaittujen puutteiden osalta on tarkennettu omia toimintaohjeita ja –tapoja. Säännökset ovat pääosin ajan tasalla. Uusi hallintosääntö on päivitetty vastaamaan kuntaliitoksen toteutumisen jälkeistä tilannetta ja se on hyväksytty yhdistymisvaltuustossa 16.11.2015.

Taloudenhoitoon on omat ohjeistuksensa: kassoja koskevat ohjeet, talousarvion täytäntöönpanoa koskevat ohjeet sekä hallintosäännön päätösvaltataulukot. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteasiakirja on hyväksytty valtuustossa v. 2014. Päätöksenteon ja laskujen hyväksymisprosessit ovat selkeitä.

Sosiaali- ja terveystalouden palvelujen ja sivistyspalvelujen toiminta on pääosin lakisääteistä toimintaa, joka pohjautuu tiukasti säädeltyyn lainsäädäntöön ja valvontaan. Hoitotakuun ja toimeentulotukilain asettamia määräaikoja ei ole ylitetty.

Kuvaus tavoitteiden toteutumisesta, varojen käytön valvonnasta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevydestä ja luotettavuudesta

Kokonaisuutena kunnan tavoitteet vuonna 2015 ovat toteutuneet hyvin, kuntaliitoksen valmistelun vaatimasta ylimääräisestä työstä huolimatta. Kaikkien toimialojen osalta määrärahat jäivät alle budjetoidun.

Tavoitteiden toteutumista ja varojen käyttöä seurataan säännöllisesti mm. osavuosikatsauksin sekä osin myös kuukausittain toimitelmassa. Toteutumaseurantaa on kuitenkin syytä terävöittää vielä vuodelle 2016 ja seuranta on ohjeistettu.

Kuvaus riskienhallinnan järjestämisestä

Hollolan kunnassa on olemassa systemaattinen riskienhallinnan toimintamalli ja sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on ohjeistettu mm valtuuston hyväksymällä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteasiakirjalla.

Toimialoitain riskienhallinta on järjestetty siten, että toimialan riskit arvioidaan vuosittain osana talousarvion laadintaa ja niiden hallintakeinojen toteutumisesta raportoidaan osana toteutumaseurantaa, puolen vuoden osavuosikatsauksessa sekä tilinpäätöksen yhteydessä. Samalla arvioidaan suunniteltujen riskienhallintatoimenpiteiden ajanmukaisuus. Riskienhallintatoimet on myös vastuutettu.

Rakennuksiin liittyvien riskien hallintatoimenpiteinä ovat vakuuttaminen ja säännölliset tarkastukset. Rakennuttamisen sopimusriskien hallinta edellyttää entistä tarkempaa sopimusten läpikäyntiä ja juridisen osaamisen ostamista sekä työmaakokouskäytäntöjen prosessien kehittämistä. Myös sopimushallinnan järjestelmän käyttöönottoa tulee tehostaa. Kunnasta puuttuvaa juristin tietotaitoa on hankittu tarvittaessa ostopalveluna.

Hankintatoimen riskienhallinnan työvälineenä käytetty Cloudia-järjestelmä on osoittautunut toimivaksi välineeksi tarjouspyyntövaiheessa sekä päätöksenteossa. Lähtökohtaisesti järjestelmä estää systemaattisten virheiden toteutumisen.

Riskienhallintaa ja toimintamallin luomista on ohjannut v. 2015 riskienhallinnan johtoryhmä.

Tapaturmien kehitys

Osana riskienhallintaa arvioidaan myös tapaturmien kehitystä. Tapaturmien määrä on lisääntynyt edelliseen vuoteen nähden. Tapaturmia sattui määrällisesti eniten koti- ja asumispalvelu- ja sivistyspalveluissa, vuodeosastoilla sekä sivistyspalveluissa.

Sairauspäiviä kertyi yhteensä 680 pv, joista kaksi pidempää työkyvyttömyyttä. Tyypillisimmät vammat ovat selkään, käsiin ja jalkoihin kohdistuneet vammat, jotka ovat aiheutuneet työssä mm. asukkaan/potilaan hoitotilanteessa, aggressiivisen asukkaan rauhoittamisessa, oppilaan ohjauksessa liikuntatunnilla tai asukkaan/hoidettavan/oppilaan/päiväkotilapsen kiinnipitotilanteessa.

Työmatkatapaturmia oli 20 kpl, joista aiheutui 44 sairauspäivää, tapahtumat pääosin liukastumisia työpaikan pihalla, kaatumisia pyörällä ja muutama autolla sattunut tapaturma liukkaalla tiellä.

	2014	2015
Työtapaturmat	69	117
Työmatkatapaturmat	19	22
Yhteensä	88	139

Kuvaus omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonnasta

Omaisuuden osalta ei ole tiedossa sellaista laiminlyöntiä tai virheellistä menettelyä, josta aiheutuisi kunnalle korvausvaateita. Kiinteistöjen huonokuntoisuudesta ja purkamisesta johtuen on jouduttu kirjaamaan rakennusten (mm. Kalliolan koulu) tasearvoja kuluksi.

Toimialalla pidetään laskentataulukkomuodossa rekisteriä kunnan maaomaisuudesta sekä osto- ja myyntihinnoista. Ongelmana laskentataulukossa on se, että se vaatii manuaalista ylläpitoa eikä siitä ole yhteyttä muihin järjestelmiin. Maaomaisuuden hallinta sekä vuokrasopimukset ja niiden valvonta siirretään jatkossa sopimustenhallintajärjestelmään, joka helpottaa mm. sopimusten määräaikojen valvontaa.

Rakennuskiinteistöt on luetteloitu Haahtela-järjestelmään, josta on saatavissa myös korjaushistoria ja korjausvastuun euroarvo. Haahtela-huoltokirja toimii valvonnan välineenä, johon syötetään mm. vikailmoitukset sekä tehdyt toimenpiteet. Järjestelmän käyttöönotossa on ilmennyt tarkistus seurannassa puutteita, joihin on puututtu ja puutteet on korjattu.

Kuvaus sopimustoiminnasta

Sopimusten hallinnoinnin ja valvonnan osalta riskejä on edelleen olemassa. Sopimustoiminnassa haasteena on sopimusten sisällön aukottomuuden varmistaminen. Tähän käytetään tarvittaessa ulkopuolisia alan asiantuntijoita. Sopimukset pyritään laatimaan aina kunnan toimesta, jotta varmistettaisiin kunnan asema sopimusosapuolena. Sopimusten riskienhallinnalla turvataan niitä toiminnallisia perusedellytyksiä, jotka tarvitaan kunnan toteuttaessa perustettäväänsä häiriöttä. Tarjouskyselyssä käyttöönotetun Cludia-järjestelmän hyödyntäminen on helpottanut myös sopimushallintaa.

Sopimusten hallintaa tulee helpottamaan myös sopimushallintasovelluksen täysimääräinen käyttöönotto. Järjestelmän käyttöönotto päivittäisen käytön osalta on vielä kesken. Järjestelmä pienentää riskiä on erityisesti määräaikoihin sidottujen sopimusten hallinnassa. Tällaisia ovat mm. tontinvaraussopimukset.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Hollolan kunnassa ei ole omaa sisäisen tarkastuksen yksikköä eikä sisäistä tarkastusta ole hankittu ostopalveluna. Ostopalveluina hankitaan vain lakisääteinen ulkoinen tarkastus.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla.

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	TP 2015	TP 2014
	Milj.€	Milj.€
Toimintatuotot	96,30	98,42
Valmistus omaan käyttöön	0,16	0,13
Toimintakulut	-200,87	-200,47
Toimintakate	-104,42	-101,91
Verotulot	83,78	83,23
Valtionosuudet	27,21	26,41
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	0,00	0,05
Muut rahoitustuotot	1,23	0,39
Korkokulut	-0,59	-0,63
Muut rahoituskulut	-0,33	-0,06
Vuosikate	6,88	7,48
Poistot ja arvonalentumiset	-9,86	-8,62
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tilikauden tulos	-2,98	-1,14
Poistoeron lisäys (-), vähennys (+)	0,01	0,01
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-2,97	-1,14
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut %	48,0	49,1
100*Toimintatuotot/ (Toimintakulut-Valmistus omaan käyttöön)		
Vuosikate/Poistot, %	69,8	86,7
100*Vuosikate/Poistot		
Vuosikate €/asukas	315	341
Asukasmäärä	21 826	21 902

Toimintatuotot pienenevät vuonna 2015 n. 2,1 milj. euroa (2,2 %) vuodesta 2014 ja olivat yhteensä n. 96,3 milj. euroa. **Toimintakulut** kasvoivat 0,4 milj. euroa (0,2 %) ja olivat yhteensä 201 milj. euroa. Toimintakulujen (brutto) kasvu oli vain 0,2 %, mikä kertoo osaltaan talouden sopeutustoimien tehoamisesta, jotka kuitenkin näkyvät osin myös tulojen vähentymisenä. On myös huomattava, että lukuja paisuttavat Peruspalvelukeskus Oivan kautta kulkevat tulot ja menot, mikä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi muiden Oiva-kuntien erikoissairaanhoidon kulujen muutokset näkyvät myös Hollolan kunnan tuottojen ja kulujen muutoksena.

Tuloslaskelman **toimintakate (=nettomeno)** ilmoittaa, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakateen osoittama alijäämä kasvoi 2,5 % eli n. 2,5 milj. euroa ja oli -104,42 euroa (-101,91 milj. euroa vuonna 2014).

Verotus

Tuloveroprosenttia korotettiin vuodelle 2015 0,25-prosenttiyksiköllä ja veroprosentti oli 21. Kiinteistöverot olivat alla olevan mukaiset.

Kiinteistöveroprosentit	2015	2014
Vakinaiset asuinrakennukset	0,55	0,55
Muut kiinteistöt ja maapohja	1,15	1,15
Loma-asunnot	1,1	1,1

Vuoden 2015 tuloveron korottamisesta huolimatta verotulojen kasvu jäi varsin vaimeaksi. Verotulot kasvoivat yhteensä vain n. 0,5 milj. euroa eli 0,7 %. Kunnallisverot kasvoivat n. 515 t

euroa ja kehitys oli näin ollen edellistä vuotta selvästi parempi, mutta kasvu johtui kunnallisveron korotuksesta ja ilman korotusta kehitys olisi ollut negatiivinen. Kunnallisveron heikko kehitys kertoo yleisestä heikosta talustilanteesta ja verotulojen kehitys näyttää heikolta myös vuonna 2016.

Yhteisöverotuotto väheni edelliseen vuoteen nähden n. 2,7 % eli n. 87 t euroa. Kiinteistöverot kasvoivat 2,4 % eli n. 117 t euroa.

Verotulojen erittely

Verolaji	TP 2014	TP 2015	Muutos €	Muutos %
Kunnallisvero	75 171 505	75 686 093	514 588	0,7 %
Yhteisövero	3 296 850	3 209 358	-87 492	-2,7 %
Kiinteistövero	4 763 133	4 879 796	116 663	2,4 %
Yhteensä	83 231 488	83 775 247	543 759	0,7 %

Valtionosuudet

Kunnan peruspalvelujen valtionosuutta myönnetään kunnille mm. erikoissairaanhoidon, terveydenhuollon, sosiaali-, opetus- ja kulttuuritoimen palvelujen järjestämiseen. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuslainsäädäntö uudistui vuoden 2015 alusta alkaen (laki 676/2014).

Valtionosuuden laskennallinen peruste muodostuu ikärakenteen, sairastavuuden ja muiden laskennallisten kustannusten määräytymistekijöiden perusteella. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen sisältyvät myös lisäosat, valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset ja verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus. Peruspalvelujen valtionosuusprosentti vuodelle 2015 on 25,44 % ja kunnan omarahoitusosuus on 3 520,93 euroa/asukas.

Valtionosuudet kääntyivät kasvusuuntaan vuonna 2015 edellisten vuosien heikon kehityksen sijaan, mikä johtuu valtionosuusjärjestelmän (laki 676/2014) muutoksesta ja erityisesti verotuloihin perustuvan valtionosuustasauksen laskentatekijöiden muutoksesta Hollolalle edullisempaan suuntaan.

Valtionosuudet kasvoivat n. 800 t euroa (3 %) edelliseen vuoteen nähden. Valtionosuuksia kertyi 27,2 milj. euroa.

Valtionosuuksien erittely	TP 2014	TP 2015	Muutos €	Muutos %
Kunnan peruspalvelujen valtionosuudet	31 690 296	27 997 246	-3 693 050	-11,7 %
Verotul perust valtionos.tasaus	-286 270	3 906 120	4 192 390	-1464,5 %
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-4 995 030	-4 689 991	305 039	-6,1 %
Yhteensä	26 408 996	27 213 375	804 379	3,0 %

Verorahoitus eli verotulot ja valtionosuudet yhteensä kasvoivat yhteensä n. 1,3 milj. euroa eli 1,2 %. Kasvu ei riittänyt kattamaan nettomenojen (2,5 milj. eur) kasvua.

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen tunnusluku arvioitaessa tulo-rahoituksen riittävyttä.

Vuosikate heikkeni edelliseen vuoteen nähden n. 7,9 % (0,6 milj. euroa) ollen n. 6,9 milj. eur (v. 2013 n. 7,5 milj.) Vuosikate/poistot –tunnusluvun arvo on 69,8 % (v. 2014 n. 86,7 %). Asukaskohtainen vuosikate heikkeni ja oli 315 euroa/asukas.

Rahoituserät

Rahoituskulujen osalta merkittävin erä on lainojen korot n. 590 t euroa, mikä on alhaisesta korkotasosta johtuen hieman jopa edellistä vuotta alhaisempi. Korkotaso on ollut varsin alhaalla vuosina 2015 ja 2014 ja tämän hetken tietojen pohjalta säilynee alhaisena myös vuonna 2016. Lainamäärän kasvun myötä on kuitenkin huomioitava myös rahoitusriskien kasvaminen. Korkoriskeihin on vuoden 2015 aikana varauduttu määrittelemällä kunnan lainasalkulle suojausasteen tavoitetaso ja tekemällä 10 milj.euron tasesuojaus lainasalkkuun. Suojaus ei ole aiheuttanut kustannuksia vuodelle 2015.

Lahden Ammattikorkeakoulun perustamisen yhteydessä saatu Päijät-Hämeen koulutus konserni –kuntayhtymän pääomapalautus parantaa tulosta n. 1 milj .euroa. Palautus on kirjattu muihin rahoitustuottoihin

Poistot

Poistoja kirjattiin n. 9,86 milj. euroa eli n. 1,2 milj. enemmän kuin edellisenä vuonna. Tähän sisältyy kertaluontoisia tasearvojen alaskirjauksia yhteensä n. 2,9 milj. euron arvosta. Suurin alaskirjaus syntyi Kalliolan koulun purkamisen johdosta kuluksi kirjattavasta tasearvosta. Vuosikate riitti kattamaan 69,8 % poistoista (vuosikate/poistot 86,7 % v. 2014).

Tilikauden alijäämä

Tilikauden alijäämä muodostui 2,97 milj. euroksi, mikä on muutettua talousarviota n. 1 milj. eur pienempi (talousarvion alijäämä n. 3,97 milj. eur), mutta edellisen vuoden alijäämää n. 1,8 milj. euroa suurempi. Tilikauden alijäämä pienentää taseen kertyneet ylijäämät 11,2 milj. euroon. Taseen kertynyt ylijäämä/asukas on 31.12.2015 tilanteessa 514 euroa.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	TP 2015	TP 2014
	Milj. €	Milj. €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	6,88	7,48
Tulorahoituksen korjauserät	-0,20	-0,19
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-14,38	-13,78
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,06	2,30
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	0,70	0,42
Toiminnan ja investointien rahavirta	-6,94	-3,78
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	0,28	1,11
Antolainasaamisten vähennykset	0,28	1,11
Lainakannan muutokset	2,51	4,55
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	10,00	13,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7,49	-5,65
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	-2,80
Muut maksuvalmiuden muutokset	2,38	7,77
Rahoituksen rahavirta	5,16	13,43
Rahavarojen muutos	-1,78	9,65
Rahavarat 31.12.	23,17	24,95
Rahavarat 01.01.	-24,95	-15,30
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirta kertymä		
5 vuodelta, milj. eur	-33,8	-25,7
Investointien tulorahoitus, %	48,1	65,1
Lainanhoitokate	0,9	1,3
Kassan riittävyys pv	41	41
Asukasmäärä	21 826	21 902

Kunnan toiminnan rahoitusta tarkastellaan rahoituslaskelmalla ja siitä laskettavilla tunnusluvuilla. Tuloslaskelmaan verrattuna rahoituslaskelmassa käsitellään kunnan varsinaisen toiminnan lisäksi myös investoinnit ja rahoitustoiminta.

Keskeinen talouden tasapainon mittari on vuosikatteen riittävyys investointien rahoittamiseen. Investointien tulorahoitusprosentti –tunnusluvun arvo heikentyi 48,1 prosenttiin edellisestä vuodesta, jolloin se oli 65,1 % . Näin ollen vuonna 2015 saatiin alle puolet investointimenoista katettua tulorahoituksella. Myös lainanhoitokykyä kuvaavan tunnusluvun arvo (lainanhoitokate) heikkeni.

Investoinnit

Investointitaso säilyi korkeana myös vuonna 2015. Investointien bruttomenot olivat 14,4 milj. euroa (v. 2014 bruttomenot n. 13,8 milj. eur). Vuonna 2015 ei investointeihin saatu merkittäviä rahoitusosuuksia kuten edellisenä vuonna.

Lainat

Tulorahoitus pysyi investointeihin nähden edelleen alhaisella tasolla, mikä on tarkoittanut myös vuonna 2015 sitä, että investointien toteuttamiseksi tarvittiin lainaa. Uutta pitkäaikaista lainaa otettiin hieman edellisvuotta vähemmän ja yhteensä 10 milj. euroa (13 milj. eur v. 2014). Lainaa otettiin vähemmän myös kuin mitä talousarviossa (14 milj. eur) oli arvioitu. Pitkäaikaista lainaa lyhennettiin n. 7,5 milj. euroa.

Lainanhoitokykyä kuvaavan tunnusluvun arvo oli vain 0,9 laskien edellisestä vuodesta (vuonna 2014 1,3) Lainanhoitokate on heikolla tasolla. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

1.3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset

HOLLOLAN KUNTA					
	2015	2014		2015	2014
VASTAAVAA	Milj. €	Milj. €	VASTATTAVAA	Milj. €	Milj. €
A PYSYVÄT VASTAAVAT	127,82	124,13	A OMA PÄÄOMA	73,30	76,27
I Aineettomat hyödykkeet	0,22	0,37	I Peruspääoma	62,09	62,09
Aineettomat oikeudet	0,05	0,08	V Edellisten tilikausien ylijäämä	14,18	15,32
Muut pitkävaikutteiset menot	0,17	0,28	VI Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-2,97	-1,14
II Aineelliset hyödykkeet	114,28	111,16	B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET		
Maa- ja vesialueet	20,69	20,66	VARAUKSET	0,04	0,05
Rakennukset	47,01	52,54	Poistoero	0,04	0,05
Kiinteät rakenteet ja laitteet	34,00	32,24	D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	0,08	0,10
Koneet ja kalusto	0,98	1,41	Valtion toimeksiannot	0,05	0,08
Muut aineelliset hyödykkeet	0,03	0,03	Lahjoitusrahastojen pääomat	0,03	0,03
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	11,57	4,29	E VIERAS PÄÄOMA	87,30	82,52
III Sijoitukset	13,33	12,61	I Pitkäaikainen	55,63	52,95
Osakkeet ja osuudet	13,27	12,27	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	45,69	43,66
Muut lainasaamiset	0,06	0,34	Siirtovelat	0,90	0,78
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	0,03	0,03	II Lyhytaikainen	31,67	29,57
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	0,03	0,03	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	7,97	7,49
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	32,86	34,77	Saadut ennakot	0,02	0,03
I Vaihto-omaisuus	0,02	0,01	Ostovelat	7,89	7,40
Aineet ja tarvikkeet	0,02	0,01	Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	1,65	1,54
II Saamiset	9,67	9,82	Siirtovelat	14,13	13,12
Pitkäaikaiset saamiset	1,63	2,17	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	160,71	158,94
Muut saamiset	1,63	2,17			
Lyhytaikaiset saamiset	8,05	7,64	TASEEN TUNNUSLUVUT	2015	2014
Myyntisaamiset	3,13	3,21	Omavaraisuusaste, %	45,6	48,1
Muut saamiset	2,08	2,14	Suhteellinen velkaantuneisuus-%	42,1	39,7
Siirtosaamiset	2,83	2,30	Kertynyt yli/alijäämä, 1000 eur	11 208	14 182
IV Rahat ja pankkisaamiset	23,17	24,95	Kertynyt yli/alijäämä, eur/asukas	514	648
VASTAAVAA YHTEENSÄ	160,71	158,94	Lainakanta 31.12., €/asukas	2 459	2 335
			Lainakanta 31.12. 1000 €	53 660	51 148
			Lainasaamiset 31.12. 1000 €	60	335
			Asukasmäärä	21 826	21 902

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Kuntien rahoituslaskelman niin myös taseen tunnuslukujen avulla voidaan todeta kunnan taloudellisen tilanteen edelleen heikentyneen.

Omavaraisuusastetta (45,6 %) kuvaava tunnusluku heikentyi edelliseen vuoteen nähden. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellista velkaantuneisuus –tunnusluku (42,1 %) on myös heikentynyt edellisestä vuodesta. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Asukaskohtainen lainamäärä on kasvanut n. 2 459 euroon (v. 2014 asukaskohtainen lainamäärä 2 335 eur), mikä on kuitenkin selvästi valtakunnallista keskiarvoa (2 793 eur/asukas)¹ alhaisempi. Valtakunnallista vertailua heikentää kuitenkin investointien muiden rahoitusvälineiden käytön lisääntyminen (kuten leasing-rahoitus), minkä johdosta esimerkiksi Hollolan asukaskohtaista lainamäärää kuvaava tunnusluku ei kasva leasing-rahoitteisten investointien johdosta.

Kokonaisuutena lainakanta kasvoi maltillisesti edellisiin vuosiin nähden n. 2,5 milj. euroa. Tähän on osaltaan vaikuttanut myös vuonna 2015 käynnistettyjen koulu- ja paloasemainvestointien toteuttaminen kiinteistöleasing-rahoitteisina, jotka kyllä näkyvät kunnan vastuina. On kuitenkin huomattava, että rakentamishjelman investointitaso on edelleen melko korkea ja lainamäärä tulee kasvamaan myös jatkossa.

1.3.4 Kokonaistulot ja –menot

Kokonaistulot- ja menot kattavat varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

HOLLOLAN KUNTA

KUNNAN KOKONAISTULOT JA MENOT 2015

TULOT	Milj. €	
Toiminta		
Toimintatuotot	96,30	43,9 %
Verotulot	83,78	38,2 %
Valtionosuudet	27,22	12,4 %
Korkotuotot	0,00	0,0 %
Muut rahoitustuotot	1,23	0,6 %
Satunnaiset tuotot	0,00	0,0 %
Tulorahoituksen korjaukset		
- Pysyvien vastaavien hyöd. luovutusvoitot	-0,20	-0,1 %
Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,06	0,0 %
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	0,70	0,3 %
Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennys	0,28	0,1 %
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	10,00	4,6 %
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,0 %
Oman pääoman lisäykset	0,00	0,0 %
Kokonaistulot yhteensä	219,34	100,0 %

MENOT	Milj. €	
Toiminta		
Toimintakulut	200,87	89,9 %
- Valmistus omaan käyttöön	-0,16	-0,1 %
Korkokulut	0,59	0,3 %
Muut rahoituskulut	0,33	0,1 %
Satunnaiset kulut	0,00	0,0 %
Tulorahoituksen korjaukset		
- Pakollisten varausten lis. (+), väh. (-)	0,00	0,0 %
- Pysyvien vastaavien hyöd. tappiot	0,00	0,0 %
Investoinnit		
Investointimenot	14,38	6,4 %
Rahoitustoiminta		
Antolainauksen lisäykset	0,00	0,0 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	7,49	3,4 %
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0,00	0,0 %
Oman pääoman vähennykset	0,00	0,0 %
Kokonaismenot yhteensä	223,48	100,0 %

¹ v. 2015 tp-ennakkotietojen perusteella

1.4 Konsernin toiminta ja talous

1.4.1 Konsernin toiminnan ohjaus

Hollolan kunnan konserniyhteisöjä ohjeistetaan konserniohjeilla, talousarviolla sekä jotosäännöillä. Yhtiökokousedustajille ja kuntaa eri yhteisöjen hallituksissa edustaville henkilöille on annettu kunnanhallituksessa ohjeistus vuosittain.

Konserniohjeilla varmistetaan Hollolan kunnan hyväksymän omistajapolitiikan ja asetettujen tavoitteiden toteutus sekä yhtenäistetään konsernin toimintakulttuuria ja käytäntöjä. Konserniohjeistus sisältää ohjeet mm. tytäryhteisöjen tiedonantovelvollisuutta koskien.

Tytäryhteisöjen tulee konserniohjeiden lisäksi noudattaa myös kunnan hyväksymiä hyvän hallinto- ja johtamistavan ohjeita.

Ohjeet päivitetään vuoden 2016 aikana.

1.4.2 Olennaiset tapahtumat

Hollolan kuntakonsernissa ei tapahtunut olennaisia muutoksia vuonna 2015. Lahden Ammatikorkeakoulu Oy perustettiin v. 2015 alusta, mutta Hollolan omistusosuus 7,58 % ei synnyttä konsernisuhdetta.

1.4.3 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konserniyhteisöjen toimintaa ohjataan konserniohjeistuksella, joiden mukaan tytäryhtiöiden on raportoitava toiminnastaan ja taloudestaan säännöllisesti kunnanhallitukselle.

Kunta asettaa tavoitteita talousarviossaan myös tytäryhteisöille. Tavoitteita on asetettu vuotta 2015 koskien Hollolan Asuntotalot Oy:lle ja Hollolan Palveluasunnot Oy:lle. Tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan konserniohjeiden mukaisesti säännöllisesti kunnalle ja näin on toimittu myös vuonna 2015. Konserniyhteisöjen tavoitteiden toteutumisesta on raportoitu myös kirjallisenä laaditussa puolen vuoden osavuositarkastuksessa sekä tässä tilinpäätöksessä.

Kunnanjohtaja voi lisäksi pyytää erillisiä selvityksiä yhteisöjen toiminnasta ja taloudesta. Konsernivalvonta toimii myös kunnan yhtiöiden toimielimiin nimeämien edustajien avulla. Hollolan konsernin riskienhallinta järjestetään noudattaen yhtenäistä riskienhallintapolitiikkaa ja kunnanhallituksen mahdollisesti antamia ohjeita.

Tarkastuslautakunta arvioi osana arviointityötään myös konserniyhteisöjen toimintaa.

1.4.4 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

HOLLOLAN KUNTA

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	TP 2014 1000 eur	TP 2014 1000 eur
Toimintatuotot	143 877	147 647
Toimintakulut	-245 405	-245 497
Osuus osakkusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	-1	23
Toimintakate	-101 528	-97 827
Verotulot	83 775	83 231
Valtionosuudet	27 213	26 409
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	12	53
Muut rahoitustuotot	1 184	434
Korkokulut	-816	-891
Muut rahoituskulut	-363	-94
Vuosikate	9 476	11 315
Suunnitelman mukaiset poistot	-12 476	-11 490
Tilikauden yli- ja alipariarvot	-256	0
Arvonalentumiset	-14	0
Satunnaiset erät	-67	52
Tilikauden tulos	-3 336	-123
Tilinpäätössiirrot	-1	0
Tilikauden verot	0	0
Laskennalliset verot	66	136
Vähemmistöosuudet	-40	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-3 311	13
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut %	58,6	60,1
Vuosikate/Poistot, %	76	99
Vuosikate €/asukas	434	517
Asukasmäärä	21 826	21 902

HOLLOLAN KUNTA					
KONSERNITASE 31.12.2015					
VASTAAVAA	2015	2014	VASTATTAVAA	2015	2014
	1000 eur	1000 eur		1000 eur	1000 eur
PYSYVÄT VASTAAVAT	146 746	143 315	OMA PÄÄOMA	75 358	79 914
Aineettomat hyödykkeet	517	676	Peruspääoma	62 087	62 087
Aineettomat oikeudet	314	354	Arvonkorotusrahasto	1 683	1 839
Muut pitkävaikutteiset menot	202	321	Muut omat rahastot	63	63
Ennakkomaksut	0	0	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	14 835	15 912
			Tilikauden yli-/alijäämä	-3 311	13
Aineelliset hyödykkeet	142 569	139 336	VÄHEMMISTÖSUUS	744	455
Maa- ja vesialueet	22 231	22 230	PAKOLLISET VARAUKSET	999	886
Rakennukset	68 640	74 316	Muut pakolliset varaukset	999	886
Kiinteät rakenteet ja laitteet	34 194	32 409	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	460	830
Koneet ja kalusto	3 068	3 572	VIERAS PÄÄOMA	112 777	108 614
Muut aineelliset hyödykkeet	1 468	1 541	Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	61 225	59 368
Ennakkomaksut ja kesken- eräiset hankinnat	12 969	5 268	Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	9 806	9 160
Sijoitukset	3 660	3 304	Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	9 351	8 911
Muut osakkeet ja osuudet	3 561	2 931	Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	32 395	31 175
Muut lainasaamiset	83	359	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	190 338	190 699
Muut sijoitukset	16	13			
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	241	518	KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	2015	2014
VAIHTUVAT VASTAAVAT	43 351	46 866	Omavaraisuusaste, %	40,0	42,2
Vaihto-omaisuus	634	643	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	44,2	59,2
Saamiset	13 826	13 643	Kertynyt yli/alijäämä, 1000 €	11 524	12 072
Pitkäaikaiset saamiset	2 405	3 063	Kertynyt yli/alijäämä, €/asukas	528	551
Lyhytaikaiset saamiset	11 421	10 581	Konsernin lainat, €/asukas	3 234	3 117
Rahoitusarvopaperit	1 422	817	Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	70 576	68 279
Rahat ja pankkisaamiset	27 469	31 763	Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	83	359
VASTAAVAA YHTEENSÄ	190 338	190 699	Kunnan asukasmäärä	21 826	21 902

HOLLOLAN KUNTA		
KONSERNIRAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	TP 2015 1000 eur	TP 2014 1000 eur
Toiminnan rahavirta	9 325	11 327
Vuosikate	9 476	11 315
Tilikauden verot	0	0
Satunnaiset erät	-67	52
Tulorahoituksen korjauserät	-85	-40
Investointien rahavirta	-16 671	-13 028
Investointimenot	-17 999	-16 159
Rahoitusosuudet investointimenoihin	93	2 479
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	1 235	652
Toiminnan ja investointien rahavirta	-7 346	-1 916
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	273	36
Antolainasaamisten lisäykset	-3	-3
Antolainasaamisten vähennykset	276	40
Lainakannan muutokset	2 297	4 436
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	11 360	14 310
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-9 053	-7 259
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-10	-2 615
Oman pääoman muutokset	-365	49
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 452	9 906
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-93	32
Vaihto-omaisuuden muutos	9	-21
Saamisten muutokset	-397	7 854
Korottomien velkojen muutokset	1 932	2 041
Rahoituksen rahavirta	3 657	14 428
Rahavarojen muutos	-3 689	12 727
Rahavarat 31.12.	28 891	32 580
Rahavarat 01.01.	-32 580	-19 853
Rahavarojen muutos	-3 689	12 727
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	TP 2015	TP 2014
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä		
5 vuodelta, 1000 eur	-30 481	-21 492
Investointien tulorahoitus, %	52,9	82,7
Lainanhoitokate	1,0	1,5
Kassan riittävyys (pv)	39	45

1.5 Kunnanhallituksen esitys tuloksen käsittelystä

Kunnanhallituksen on kuntalain 115 §:n mukaan tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Tilikauden tuloksella tarkoitetaan kunnan tuloslaskelman tulosta ennen varauksia ja rahastosiirtoja. **Tilikauden tulos** jakautuu tilinpäätöksessä 2015 seuraavasti:

Tilikauden tulos jakautuu tilinpäätöksessä 2015 seuraavasti:

- Kunta (peruskunta) tilikauden tulos –799 208,46 eur
- Vesihuoltolaitos, taseyksikkö, tilikauden tulos 298 812,25 eur
- Tilakeskus, taseyksikkö, tilikauden tulos -2 476 197,20 eur
- Peruspalvelukeskus Oiva, taseyksikkö, tilikauden tulos 0 eur

Hyväksyttäväksi esitetystä tilinpäätöksessä tilikauden tulos on **-2 976 593,41** euroa alijäämäinen.

Kunnanhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelyksi seuraavaa:

- Kirjataan investointeihin liittyvää poistoeron vähennystä 5 897,59 euroa.
- Hollolan kunnan tilikauden alijäämäksi vuodelta 2015 jää edellä mainitun kirjauksen jälkeen **-2 970 695,82 euroa**, joka siirretään edellisten tilikausien yli/-alijäämätilille.

2. Talousarvion toteutuminen

2.1 Strategisten tavoitteiden toteutuminen

Hollolan kunnanvaltuusto hyväksyi 26.6.2013 uuden kuntastrategian, jota on noudatettu vuonna 2015.

Kuntastrategiassa visio eli kunnan tahtotila on määritelty seuraavasti:

”Hollola on aktiivisesti ratkaisuja etsivä, yhteistyöhakuinen ja vastuullinen kunta.”

Arvoiksi on puolestaan määritelty seuraavat:

- Avoimuus
- Oikeudenmukaisuus
- Yritystävällisyys
- Vastuullisuus

Strategiassa korostuvat valtuustokauden näkökulmasta keskeisimmiksi koetut osa-alueet. Teemoina nousevat esiin tasapainoinen talous, kuntalaisten hyvinvointi, laatutyö ja arviointi, viihtyisät asuin ympäristöt, yrittäjyys ja työllisyys sekä henkilöstön hyvinvointi ja osaamisen hyödyntäminen. Näistä on johdettu strategisiksi tavoitteiksi ne asiat, joissa kunnan on onnistuttava.

Strategiset tavoitteet ovat seuraavat:

1. **Tasapainoinen talous:** vuosikate= poistot, vuosikate riittää korvausinvestointeihin
2. **Hyvinvoiva kuntalainen ja toimivat peruspalvelut:** Laatu, arviointi ja asiakaspalaute > 3,7
3. **Vetovoimainen ja aktivoiva kunta:** Väestönlisäys > 0,5 %/vuosi
4. **Kehittyvät elinkeinot, yrittäjyys ja työllisyys:** Yritysten määrä > +50(netto)/vuosi
5. **Hyvinvoiva, osaava ja työstä innostunut henkilöstö:** Henkilöstön työhyvinvointi > 3,7

Strategian pohjalla on toimintaympäristön SWOT-analyysi. Strategia sisältää vision, arvot, strategiset tavoitteet (tavoitteet, missä kunnan on onnistuttava vision saavuttamiseksi), kriittiset menestystekijät (mitkä edistävät tai mahdollistavat strategisen tavoitteen saavuttamisen) sekä keskeiset toimenpiteet. Lisäksi strategia sisältää mittarit, joiden avulla voidaan mitata strategisten tavoitteiden, kriittisten menestystekijöiden ja keskeisten toimenpiteiden saavuttamista. Kaikkia mittareita ei ole kuitenkaan saatu vielä vuonna 2014 käyttöön, joten strategian toteutumista ei voida arvioida kaikkien mittareiden avulla.

STRATEGISET TAVOITTEET

TASAPAINOINEN TALOUS	HYVINVOIVA KUNTALAINEN JA TOIMIVAT PERUSPALVELUT	VETOVOIMAINEN JA AKTIVOIVA KUNTA	KEHITTYVÄT ELINKEINOT, YRITTÄJYYS JA TYÖLLISYYS	HYVINVOIVA, OSAAVA JA TYÖSTÄ INNOSTUNUT HENKILÖSTÖ
Vuosikate = poistot Vuosikate riittää korvausinvestointeihin	Laatu, arviointi ja asiakaslaute > 3,7	Väestönlisäys > 0,5 %/v	Yritysten määrä > +50/vuosi/netto	Henkilöstön työhyvinvointi > 3,7

Kriittiset menestystekijät

Rakenteiden uudistaminen	Kuntalaisten oma rooli ja vastuu	Viihtyisät ja turvalliset asuinympäristöt	Ydinkuntayhteistyö	Kaikki arvioivat ja kehittävät
Tuottavuuden jatkuva kehittäminen	Ennaltaehkäisevät ratkaisumallit ja terveyden edistäminen	Toiminnalliset lähiyhteisöt	Houkuttelevat, uudet yritysalueet	Laadukas esimiestyö ja hyvät työyhteisötaidot
Kestävä investointitaso	Asiakaslähtöisyys	Elävä keskusta	Matkailualojen kehittäminen	Vetovoimainen työnantaja

STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

STRATEGINEN TAVOITE/kriittinen menestystekijä	TOTEUTUNEET TOIMENPITEET JA TUNNUSLUVUT 2015
<p>1. TASAPAINOINEN TALOUS: Vuosikate=poistot, vuosikate riittää korvausinvestointeihin</p> <p>Rakenteiden uudistaminen</p> <p>Tuottavuuden jatkuva kehittäminen</p> <p>Kestävä investointitaso</p>	<p>Vuosikate ei riittänyt poistoihin, vuosikate/poistot 69,8 %. Poistoista kuitenkin 2,9 milj. euroa kertaluontoista, ilman tätä vuosikate olisi juuri riittänyt kattamaan poistot. Vuosikate riitti korvausinvestointeihin.</p> <p>Rakenteita uudistettu mm. osana kuntaliitosvalmisteluja yhdistetyn kunnan mukaiseksi, lisäksi mm. sivistyksen osalta vapaa-aikatoimen muutosten valmistelua, Oivan toimintayksiköiden määrää vähennetty osana sosiaalihuoltolain toimeenpanoa, teknisellä tilakeskuksen ja kiinteistöpalveluiden yhdistäminen, liikunnan ja maankäyttöpalveluiden uudelleen organisointi, LSKT:n tuottamien palveluiden kilpailuttaminen).</p> <p>Nettomenojen kasvu 2,5 % (2,5 milj. euroa), verorahoituksella (1,4 milj. eur) ei pystytty kattamaan nettomenojen kasvua.</p> <p>Kunnan työllisyydenhoitoon on panostettu työttömyyden aiheuttamien kustannusten hillitsemiseksi mm. uusin rekrytoinnein, työnjakoa on tarkennettu Oivan ja työllisyyspalveluiden välillä työhönkuntoutuksen osalta, Kierrätyskeskus ja henkilöstöravintolatoiminta käynnistyneet osana työllisyydenhoidon palveluita,</p> <p>Tuottavuuden jatkuvaan kehittämiseen kannustettu mm. työyhteisöjen palkitsemismallin avulla, malli otettu onnistuneesti käyttöön vuonna 2015.</p> <p>Toimintolaskentaa tehty ruokahuollossa ja varhaiskasvatuksessa. Kvanto-määrätyökalu käyttöön otettu ruokapalveluissa.</p> <p>Taloudenohjauksen välineiden ja palvelutuottajan arviointi toteutettu.</p> <p>Investointien määrä kasvoi hieman (nettoinvestoinnit 14,4 milj. eur), investointien tulorahoitusprosentti –tunnusluvun arvo heikentyi 48,1 prosenttiin vuodesta 2014, jolloin se oli 63,2 % .</p> <p>Elinkaarihankkeita koskevat päätökset tehtiin ja hankkeet käynnistettiin.</p> <p>Kiinteistöjen kuntoa kartoitettu ja salkutusta valmisteltu, laadittu PTS:t kaikista rakennuksista.</p>
<p>2. HYVINVOIVA KUNTALAINEN JA TOIMIVAT PERUSPALVELUT: Laatu, arviointi ja asiakaspalaute > 3,7</p> <p>Kuntalaisten oma rooli ja vastuu</p>	<p>Arttu 2 (2015) – kuntalaistutkimuksen/palvelutyytyväisyys yleisellä tasolla vastausten keskiarvo 3,89</p> <p>Toimialoilla on tehty erillisiä sisäisiä ja ulkoisia asiakaspalautteita, joiden keskiarvot vaihtelevat 3,4-3,7 välillä.</p> <p>Keskitetty asiakaspalautejärjestelmä puuttuu kunnasta, mutta on vuoden 2016 tavoitteena.</p> <p>Spontaanipalautemalli pilotoitu Oivan palvelutuotannossa</p>

<p>Ennaltaehkäisevät ratkaisumallit ja terveyden edistäminen</p> <p>Asiakaslähtöisyys</p>	<p>Hyvis-portaalin palveluiden laajentuminen</p> <p>Palvelutorihanke käynnistynyt</p> <p>Kotikuntoutustiimin toiminta käynnistynyt</p> <p>Palveluohjausmallin kehittäminen aloitettu hyvinvointipalveluissa.</p> <p>Palvelusetelien käyttöön lisääntynyt ja laajentunut koskemaan uusia palveluita (mm. kuntoutus, vanhus- ja vammaispalvelut)</p> <p>Uudet www-sivut otettu käyttöön v. 2015, parantaa tiedonkulkua kuntalaisille</p>
<p>3. VETOVOIMAINEN JA AKTIVOIVA KUNTA: Väestönlisäys >0,5 % /vuosi</p> <p>Viihtyisät ja turvalliset asuin ympäristöt</p> <p>Toiminnalliset lähiyhteisöt</p> <p>Elävä keskusta</p>	<p>Ei toteutunut v. 2015, väestö vähentynyt edellisestä vuodesta 76 henkilöllä.</p> <p>Aktiivinen maanhankinta: Vuoden 2016 aikana ei toteutettu asumisen/yritystoiminnan mahdollistavia maanhankintoja.</p> <p>Strateginen yleiskaava (etenee), yhdistyy Hämeenkosken yleiskaavatyöhön.</p> <p>Vesikansafaorumin toimintaa heikentää Kalliolan koulun purku.</p> <p>Hämeenmaan hankkeen osalta ratkaisut uudesta etenemismallista vuonna 2015.</p>
<p>4. KEHITTYVÄT ELINKEINOT, YRITTÄJYYS JA TYÖLLISYYS: Yritysten määrä > +50 (netto)/vuosi</p> <p>Ydinkuntayhteistyö</p> <p>Houkuttelevat, uudet yritys-alueet</p> <p>Matkailualojen kehittäminen</p>	<p>Perustettiin 28 yritystä, nettomuutos oli 24, ei toteutunut</p> <p>Kuntaliitospäätökset ja Hollola-Hämeenkoski toteutuksen valmistelu yhdistymissopimuksen mukaisesti, sote-valmistelut (ml. kilpailutukset) ja työllisyydenhoidon kehittäminen yhteistyössä muiden seudun kuntien kanssa</p> <p>Paassilta: tiesuunnitelma valmis, toteutunut</p> <p>Hopeakallio: esirakentaminen käynnissä, toteuma-aste 67 %</p> <p>Yrityskontaktointi: Hopeakallio, tontinvaraussopimus Neste Oil Oy:n kanssa toteutunut</p> <p>Messilän asemakaava: toteutettiin luontoselvitykset, valitus yleiskaavasta siirsi asemakaavatyön myöhemmäksi</p>

<p>5. HYVINVOIVA, OSAAVA JA TYÖSTÄ INNOSTUNUT HENKILÖSTÖ: Henkilöstön työhyvinvointi > 3,7</p> <p>Kaikki arvioivat ja kehittävät</p> <p>Laadukas esimiestyö ja hyvät työyhteisötaidot</p> <p>Vetovoimainen työnantaja</p>	<p>Työhyvinvointikyselyn 2015 tulosten ka. 4,0 (ka. 4,0 vuonna 2014)</p> <p>Hollolan CAF-arviointimalli otettu käyttöön vuoden 2015 aikana. Työyhteisöjen palkitsemismalli käyttöön vuonna 2015.</p> <p>Työhyvinvointikyselyn esimiestyötä koskevan osion ka. 3,89. (v. 2014 ka. 3,84)Esimiehille järjestettiin mm. talous-, päätöksenteko- ja palvelussuhdekoulutusta.</p> <p>Vakituisen henkilöstön lähtövaihtuvuus 4,36 % (3,6 % vuonna 2014)</p>
--	---

Kuntastrategiaa päivitettiin vuoden 2015 aikana kuntaliitoksen johdosta. Yhdistymisvaltuusto hyväksyi uuden kuntastrategian kokouksessaan 16.11.2015.

2.2 Käyttötalouden toteutuminen

Toimielimet	Sitovuustaso valtuustoon nähden (netto)	Vastuhenkilöt
Kunnanhallitus	Konsernipalvelut	Talousjohtaja
Perusturvalautakunta	Sosiaali- ja terveystalvet	Peruspalvelujohtaja
Sivistyslautakunta	Sivistyspalvelut	Sivistysjohtaja
Tekninen lautakunta	Tekniset palvelut	Tekninen johtaja
Tilivelvollisia ovat johtavien viranhaltijoiden lisäksi kunnan toimielinten jäsenet ja tulosalueiden johtavat viranhaltijat.		

Sitovuustaso on kaikilla toimialoilla tulojen ja menojen netto.

KUNNANHALLITUS

Kunnanhallituksen alaiseen toimintaan vuonna 2015 kuuluvat sekä konsernipalvelut että myös Hollolan kunnan sosiaali- ja terveystalouden kustannukset, jotka on esitetty omana vastuualueenaan.

KONSERNIPALVELUT

Vastuuhenkilö: Hanna Hurmola-Remmi

Toimialajohtajan katsaus vuoteen 2015

Konsernipalvelut –toimiala on sisältänyt vuonna 2015 seuraavat tulosalueet: hallintopalvelut, talouspalvelut, henkilöstöpalvelut, tietohallintopalvelut ja uutena työllisyyspalvelut. Konsernipalveluiden menoihin sisältyvät myös valtuuston, tarkastuslautakunnan ja keskusvaalilautakunnan alainen toiminta sekä maaseutupalvelut ja Eu- hankkeisiin varatut määrärahat. Myös Ladecin ja Lahti Regionin maksusuudet näkyvät konsernipalveluiden toimialan menoissa.

Konsernipalveluiden toimialan tulosalueiden tehtävänä on huolehtia kuntakonsernin hallinto-, talous- henkilöstö-, tietohallinto- ja työllisyyspalveluista keskitetysti siten, että muut toimialat saavat tarvitsemansa palvelut.

Vuoden 2015 alussa tehtiin päätös Hollolan ja Hämeenkosken kuntaliitoksen toteuttamisesta vuoden 2016 alusta ja kuntaliitoksen toteutuksen valmistelu näkyi koko konsernipalvelujen toimialan tulosalueiden työssä. Kuntaliitokseen liittyen valmisteltiin mm. kahden kunnan talouden yhdistämistä, tietohallinnon yhdistämistä sekä hallintoon liittyvien asioiden yhdistämistä ja käytiin mm. yhdistymiseen liittyviä yhteistoimintalain mukaisia neuvotteluja henkilöstön siirtymiseen ja kuntaliitoksen johdosta tehtävään palkkojen harmonisointiin liittyen. Lisäksi valmisteltiin strategiapäivitystä sekä mm. hallintosäännön uudistamista.

Vuoden 2015 aikana jatkettiin toimialariippumattomien järjestelmien harmonisointia ja otettiin käyttöön seuraavat yhteiset järjestelmät: käyttäjätietokanta, sähköposti, verkkolevy-palvelut, tulostuspalvelut, tietoliikenneverkko, varmistuspalvelut ja virtuaalipalvelinalusta. Edellisten lisäksi otettiin käyttöön uusi tilanvarausjärjestelmä, joka palvelee konsernipalveluiden lisäksi myös muun kunnan toimintaa ja mahdollistaa jatkossa sähköisen asioinnin tiloja käyttäville asiakkaille.

Osana konsernipalveluiden toimintaa on panostettu viestintään liittyvien asioiden kehittämiseen. Hollolan kunta julkaisi vuoden aikana uudet verkkosivut, intranet-palvelu päivitettiin ja kunnassa otettiin käyttöön uusi graafinen ohjeistus.

Konsernipalvelujen organisaatiota tarkasteltiin ulkopuolisen asiantuntijan tuella vuoden 2015 aikana osana kuntaliitoksen valmistelua ja pyrittiin huomioimaan myös mahdolliset tulevat sote-muutokset. Tarkastelujen pohjalta tehtiin muutoksia myös organisaatioon. Lisäksi vuoden lopussa em. muutoksiin liittyen myös osin purettiin v. 2014 toteutettua keskittämistä ja osa henkilöstöstä siirrettiin takaisin mm. sosiaali- ja terveystoimialalle. Lisäksi henkilöstövaihdokset ovat vaikuttaneet joidenkin tulosalueiden toimintaan ja tehtävien organisointiin vuoden 2015 aikana.

Osana oman toiminnan arviointia kaikki tulosalueet suorittivat CAF-viitekehikseen perustuvan itsearvioinnin. Lisäksi toteutettiin työajanmittausta sekä Disc-analyysyä osana konsernipalveluiden kehittämistä. Myös vuonna 2015 toteutetut eduskuntavaalit rytmittivät toimintaa kevään 2015 aikana ja vaalityö hoidettiin onnistuneesti hallintopalveluiden organisoimana.

Konsernipalvelujen toiminnassa on kuntaliitoksen toteutuksen ja muiden tavoitteiden lisäksi edelleen keskitytty taloudenohjauksen edelleen kehittämiseen, henkilöstön talousosaamisen kehittämiseen, riskienhallinnan järjestämiseen, palvelussuhdeosaamisen, viestintäosaamisen, tietojärjestelmien käytön osaamisen sekä hallinto- ja päätöksentekosaamisen lisäämiseen. Henkilöstö otettiin vahvemmin mukaan myös strategia-päivityksen valmisteluun.

Talous- ja henkilöstöpalveluiden tavoitteena oli vuoden 2015 aikana arvioida palkanlaskenta- ja kirjanpito-palveluiden palvelutuottajaa ja antaa ratkaisuesitys siitä, millä järjestelmillä ja minkä palvelutuottajan kanssa palvelut jatkossa järjestetään. Asiaa käsiteltiin joulukuussa yhdistymishallituksessa, jossa päädyttiin jatka-

maan nykyisen palvelutuottaja Calpron kanssa, mutta hyvinvointikuntayhtymäsuunnitelmista johtuen ei ratkaisua taloushallinnon järjestelmästä nähty järkeväksi tehdä vielä vuoden 2015. Ratkaisu tehtiin alkuvuodesta 2016.

Työllistämisen toimintamallia kehitettiin jo vuonna 2015 lakimuutoksia vastaavaksi kokonaisvaltaisemman koordinoinnin suuntaan ja toimintamallin juurruttaminen on jatkunut myös vuonna 2015. Työllisyyspalvelujen tulosalueelle rekrytoitiin vuoden lopulla myös uutta henkilöstöä, joiden voimin työllisyyspalveluiden kehittämistä jatketaan vuonna 2016.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kokonaisuutena toteutuivat pääosin hyvin. Kuntaliitoksen toteutuksen vaatima työmäärä ja resurssivajaukset ovat osin kuitenkin vaikuttaneet toiminnallisten tavoitteiden toteuttamisen siirtymiseen vuodelle 2016.

Arvio yhdistymissopimuksen toteutumisesta

Yhdistymissopimus on ohjannut myös konsernipalveluiden toimintaa vuonna 2015. Tietohallinnon ja työllisyyspalveluiden tehtävät on siirretty Hämeenkosken kunnasta jo syksyllä 2015 Hollolan kunnan konsernipalveluiden tehtäväksi. Yhdistymissopimuksen linjauksia mm. henkilöstön siirtymisestä, talouden hoidosta ja yhteisistä toimintaperiaatteista on noudatettu osana konsernipalveluissa toteutettua kuntaliitoksen valmistelua. Vuoden 2016 talousarviossa ja sen valmistelussa on huomioitu kuntaliitos ja yhdistymissopimuksen linjaukset yhdistyneen kunnan taloudenhoidosta.

Hanna Hurmola-Remmi
Talousjohtaja,
Konsernipalvelujen toimialajohtaja

Tavoitteet ja mittarit

Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Kh ja konsernipalvelut

Ulottuvuus/näkökulma: Vaikuttavuus

Tavoite	Mittari /arviointitapa	Tavoitetaso	Tot. 31.12.2015
Kokonaisvaltainen työllisyydenhoidon malli käyttöön	Toimintamalli	Työllisyydenhoidon toimintamalli ja eri toimijoiden roolit määritelty Työmarkkinatuen rahoitusuudistuksen vaatimat muutostarpeet tunnistettu	Mallista neuvoteltu eri toimijoiden kanssa ja organisaatio ja toimijoiden roolit Muutostarpeet tunnistettu ja ryhdytty toimenpiteisiin, työllisyyspalveluiden resursseja vahvistamalla
Työllisyyden kuntakoikeiluhankkeen tavoitteiden toteutumisen seuranta	Raportointi kokeilun etenemisestä	Tilannekatsaus kehityksestä puolivuotiskatsauksen yhteydessä	Kokeilun loppuraportti on laadittu puolivuotiskatsauksen jälkeen. Raportointi osana tilinpäätösraportointia.
Onnistunut työnjako	Palvelusopimukset ja tiimien tehtäväkuvaukset	Palvelusopimukset laadittu ja niitä noudatetaan. Tiimien tehtäväkuvaukset tehty, sijaisuudet ja työnjako määritelty tiimeissä sekä toimialojen välillä.	Palvelusopimukset laaditaan vuodelle 2016 kevään 2016 aikana. Konsernipalvelujen rakennetta tarkasteltu ja organisaatio määritelty vuodelle 2016. Kuntaliitos ja henkilöstövaihdokset vaikuttavat edelleen tehtäväkuvausten täsmentä-

			mistarpeisiin myös v. 2016.
Hallinnon avoimuuden lisääminen sekä kuntalaisten ja kunnan välisen vuorovaikutuksen kehittäminen	Välineiden esiintuominen	Toimialoille tarjottu aktiivisesti välineitä käyttöön.	Ota kantaa.fi käytössä, samoin kuntalaisaloite.fi V. 2015 avattiin kunnan uudet www-sivut -> viestintää ja hallinnon avoimuutta kehitetty

Ulottuvuus/näkökulma: Palvelukyky

Tavoite	Mittari /arvointitapa	Tavoitetaso	Tot. 31.12.2015
Asiakkaiden tarpeiden mukaiset palvelut	Asiakaspalautekysely sisäiset asiakkaat Ajantasaiset palvelusopimukset	Kyselyn keskiarvo $\geq 3,7$ (asteikko 1-5) Palvelusopimukset päivitetty v. 2016 koskien vuoden loppuun mennessä.	Kyselyn ka 3,4 (kysely toteutettiin ensimmäisen kerran ja sen sisältöä on syytä parantaa v. 2016. Sopimusten teko siirtynyt tehtävä ja organisaatiomuutoksista johtuen keväälle 2016.
Kokonaisvaltainen kuljetussuunnittelu	Joukkoliikennettä ja kuljetusta koskevien tehtävien järjestäminen	Tehtävät vastuutettu ja toiminta organisoitu	Osana konsernipalveluiden kehittämistä ja uutta organisaatiota määritelty. Tehtäväkokonaisuus siirretty kokonaisuudessaan tekniselle toimialalle ja kokonaisuutena kuljetussuunnittelun vastuita keskitetty.
Tietohallintopalvelujen ja järjestelmien yhteisyys	Yhtenäiset järjestelmät käytössä kaikilla toimialoilla	Yhteiset järjestelmät käyttäjätietokanta, sähköposti, verkkolevypalvelut, tulostuspalvelut, tietoliikenneverkko, varmistuspalvelut ja virtuaalipalvelinalusta.	Yhteiset järjestelmät on käytössä.

Ulottuvuus/näkökulma: aikaansaannoskyky

Tavoite	Mittari /arvointitapa	Tavoitetaso	Tot. 31.12.2015
Osaava ja innostunut henkilöstö	Työhyvinvointikysely tulokset Kehityskeskustelujen lukumäärä ja sisältö	Työstä innostuminen, kyselyn vastausten keskiarvo, tavoite vähintään 3,7 (asteikko 1-5) Kehityskeskustelut 100 % käyty, kehityskeskusteluissa asetettu tavoitteet yksilötasolla	Kyselyn ka. 4,02 koko kunta, konsernipalvelut 3,93 Keskustelut pääosin käyty.
Onnistunut työnjako	Tehtäväkuvausten ajantasaisuus	Kaikki tehtäväkuvat päivitetty osana kehityskeskusteluja.	Tehtäväkuvat elävät edelleen, mutta niitä on täsmennetty.
Itsearviointin vakiinnuttaminen toiminnan kehittämiseksi	CAF-mallin käyttöönotto	Pilotoinnin tulokset koottu, toimintatapa mallinnettu ja käytössä vuoden loppuun mennessä.	Toimintatapa on mallinnettu ja arviointi suoritettu pääosin koko kunnassa kesäkuun loppuun.

Esimiestyön kehittäminen	Esimiehille suunnatut teemakoulutukset	Esimieskoulutussuunnitelman laatiminen ja koulutuksia 2-4.	Taloustalouksia pidetty toimialoille keväällä ja kesällä. Viestintäkoulutusta, hankintakoulutusta sekä asianhallintakoulutusta on järjestetty. Esimieskoulutussuunnitelma laaditaan osana kokonaisvaltaista henkilöstön kehittämis- ja koulutusohjelmaa vuodelle 2016.
--------------------------	--	--	--

Ulottuvuus/näkökulma: taloudellisuus ja tuottavuus

Tavoite	Mittari /arviointitapa	Tavoitetaso	Tot. 31.12.2015
Kustannustietoisuuden lisääminen	Tuotteistuksen käyttöönotto Koulutukset	Toimintolaskentaohjelman (Opiferus) käytön jatkaminen 1-2 kohteessa v. 2015 aikana Taloustalouksia 2-4 tarpeiden mukaan	Käyttöä jatkettu varhaiskasvatuksessa. Järjestetty 4 koulutusta kevään/kesän aikana. Ja yksi yhteinen koulutus helmikuussa.
Sopeutusesitysten toteutuminen	Sopeutusesitysten toteutumisen seuranta	Valtuuston päättämiä sopeutustoimia seurataan ja niiden toteutus on koordinoitu konsernipalveluissa.	Sopeutusesitykset huomioitu talousarvion laadinnassa vuodelle 2016.
Kustannustehokas palvelutuottaja (kirjanpito + palkanlaskenta)	Palvelutuottajan arviointi ja vertailu	Palvelutuottaja arvioitu, vertailu tehty	Arviointi suoritettu ja päätös palvelutuottajasta tehty 12/2015.

Tuloarviot ja määrärahat

KONSERNIPALVELUT/KUNNANHALLITUS							
	TP 2014	ALKUPERÄINEN TA 2015	TA-MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+ Yli/- Alle arvion
TOIMINTATULOT	1 820 891,82	2 593 900	16 895	2 610 795	3 049 902,41	116,82	439 107,41
TOIMINTAMENOT	5 990 089,26	7 939 700	493 000	8 432 700	8 058 509,49	95,56	-374 190,51
TOIMINTAKATE	-4 169 197,44	-5 345 800	-476 105	-5 821 905	-5 008 607,08	86,03	-813 297,92

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT, HOLLOLAN KUNNAN OSUUS

Vastuuhenkilöt: Päivi Rahkonen/Hanna Hurmola-Remmi

Toiminnan kuvaus

Kunnanhallituksen alaiseen toimintaan vuodesta 2014 alkaen on kuulunut tilaajakeskuksen lakkauttamisesta johtuen myös Hollolan kunnan sosiaali- ja terveystalvelujen kustannukset, jotka on esitetty omana vastuualueenaan.

Sosiaali- ja terveystalveluiden vastuualue sisältää seuraavat tulosalueet:

- 3010 Sosiaali- ja terveystalveluiden hallinto
- 3020 Sosiaalitalvelut
- 3030 Perusterveydenhuolto
 - 3031 Akuutti 24
 - 3032 Ensihoito
- 3040 Erikoissairaanhoito
- 3050 Ympäristöterveydenhuolto

Kunnanhallituksen vastuulla ovat Hollolan kunnan sosiaali- ja terveystalveluista aiheutuvat kustannukset. Talvelut ostetaan perustalvelukeskus Oivalta sekä Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymältä. Perustalvelukeskus tuottaa kuntalaisille sosiaali- ja perusterveydenhuollon talvelut. Sosiaali- ja terveyshytmä tuottaa puolestaan erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon päivystyksen ja ensihoidon talvelut sekä myös ympäristöterveydenhuollon talvelut.

Kustannuksiin sisältyy maksuosuuksia myös aikaisempina vuosina syntyneistä eläkevastuista (Tiirismaan kansanterveyshuollon kuntayhtymä) sekä perustoimeentulotuen valtionosuudet (tulo ja meno).

Tuloarviot ja määrärahat

KUNNAN SOSIAALI JA TERVEYSPALVELUT/KUNNANHALLITUS							
	TP 2014	ALKUPERÄINEN TA 2015	TA-MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+ Yli/- Alle arvioiden
TOIMINTATULOT	828 240,59	770 000	0	770 000	848 351,27	110,18	78 351,27
TOIMINTAMENOT	62 042 550,00	62 822 700	652 000	63 474 700	62 944 804,66	99,17	-529 895,34
TOIMINTAKATE	-61 214 309,41	-62 052 700	-652 000	-62 704 700	-62 096 453,39	99,03	-608 246,61

Hollolan kunnan maksuosuudet PPK Oiva ja P-H sosiaali- ja terveyshytmä

Hollola	TP2014	TA2015	TP2015	Tot.%	Erotus € tp/ta	Muutos 2014- 2015	
							%
Akuutti24*	989 569	2 049 800	2 190 808	106,9	-141 008	1 201 239	121,4 %
Ensihoito	686 300	674 000	724 707	107,5	- 50 707	38 407	5,6 %
Erikoissairaanhoito	21 002 426	20 500 000	20 181 634	98,4	318 366	-820 792	-3,9 %
Esh:n alijäämän kattam.		352 000	352 031		- 31	352 031	
Ympäristöth.	236 630	284 100	226 460	79,7	57 640	-10 170	-4,3 %
Kuntayhtymä yht.	22 914 925	23 859 900	23 675 640	99,2	184 260	760 715	3,3 %
OIVA**	36 159 865	37 955 600	37 492 208	98,8	463 392	1 332 344	3,7 %
Yhteensä	59 074 790	61 815 500	61 167 848	99,0	647 652	2 093 058	3,5 %

PERUSTURVALAUTAKUNTA

Vastuuhenkilö: peruspalvelujohtaja Mika Forsberg

Peruspalvelujohtajan katsaus

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutoimintaan on kohdistunut monenlaisia muutospaineita. Yleisen taloustilanteen heikot näkymät, julkisen talouden haasteet ja palvelutarpeiden lisääntyminen ovat muodostaneet haastavan yhtälön. Hyvinvointi- ja terveyserojen kasvu on näkynyt myös läntisen perusturvapiirin alueella. Monimuotoiset palvelutarpeet edellyttävät kokonaisvaltaista ja asiakkaiden osallisuutta edistävää moniammatillista työtettä.

Palvelujärjestelmän tulee kyetä tarjoamaan apua riittävän varhain. Lainsäädäntöuudistuksilla on pyritty siirtämään toiminnan painopistettä ennaltaehkäisevämpään ja avohuoltopainotteisempaan suuntaan. Uusi sosiaalihuoltolaki (1301/2014) tuli asteittain voimaan vuoden 2015 aikana. Uusi sosiaalihuoltolaki on edellyttänyt monien toimintakäytäntöjen uudelleenarviointia.

Peruspalvelukeskus Oivassa ja lain toimeenpano tulee jatkumaan vielä vuonna 2016. Vuosi 2015 osoitti, että tapahtumat maan rajojen ulkopuolella voivat heijastuvat nykyisessä globaalissa toimintaympäristössä Suomeen ja kunnalliseen palvelutoimintaan. Turvapaikanhakijoiden määrä moninkertaistui Suomessa ja monien kuntien alueella perustettiin vastaanottokeskuksia. Tilanne on edellyttänyt myös sosiaali- ja terveydenhuollon varautumista palvelutarpeiden kasvuun, jota varsinkin kotouttamistoimenpiteiden tarve tulee jatkossa aiheuttamaan. Vastaanottokeskusta ryhdyttiin perustamaan Asikkalaan ja Kärkölään loppuvuodesta 2015.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lakiehdotuksen käsittely raukesi eduskunnassa alkuvuodesta 2015 ja lain valmistelu siirtyi seuraavalle hallitukselle. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelmaan on kirjattu, että hallitus valmistelee sosiaali- ja terveyspalveluiden (SOTE) järjestämistratogian kuntaa suurempien itsehallintoalueiden pohjalta. Alueita on yhteensä enintään 19. Hallitus linjasi syksyllä, että itsehallintoalueita perustetaan 18 ja niiden pohjana ovat nykyiset maakunnat. Sosiaali- ja terveyspalveluja järjestetään kuitenkin 15 itsehallintoalueen puitteissa. Kunnilla ei ole myöskään jatkossa merkittävää vastuuta sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta. Tavoitteena on, että itsehallintoalueet (maakunnat) aloittavat toimintansa 1.1.2019. Päijät-Hämeessä ei jäädy odottamaan valtakunnallisen SOTE-uudistuksen toteutumista. Maakunnallisella valmistelutyöllä pyrittiin Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän perustamiseen (1.1.2016-) ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä varten siirtämiseksi yhtymälle 1.1.2017 alkaen. Valmistelutyötä tehtiin vuoden 2015 aikana monissa eri alatyöryhmissä, joissa oli mukana myös lukuisia Oivan työntekijöitä. Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymän jäsenkunnissa ei kuitenkaan lopulta löytynyt riittävää kannatusta yhtymän perussopimuksenmuuttamiseksi ja hyvinvointikuntayhtymän perustamiseksi.

Talousarvion toteutumisen ennustaminen osoittautui vuonna 2015 poikkeuksellisen haasteelliseksi. Lautakunnalta edellytetty miljoonan euron menokarsinta Hollolan sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta kohdennettiin alkuvuoden menokehityksen perusteella erikoissairaanhoidon (670.800e) ja Akuutti24:n (329.200e) palveluihin. Lautakunta päätti 14.4.2015 Asikkalan sosiaali- ja terveyspalvelujen ja 19.6.2015 Hollolan sosiaali- ja terveyspalvelujen talouden tasapainottamistoimenpiteistä. Oivan toteutuneen kuntalaskutuksen ja Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymän tilinpäätösennusteiden perusteella tehtiin perusturvalautakunnassa 29.9.2015 lisämäärärahaesitykset Asikkalalle (365.000e), Hollolalle (1.652.000e) ja Padasjoelle (246.000). Lisämäärärahaesityksiin sisältyi sosiaali- ja terveysyhtymän taseessa olevien vanhojen alijäämien kattaminen. Oiva-kuntien osuus alijäämästä oli yhteensä 0,7Me. Hollolan ja Padasjoen kunnat myönsivät perusturvalautakunnan esityksen mukaisesti lisämäärärahan. Perusturvalautakunta päätti vielä 29.9.2015 talouden lisäsopeuttamistoimenpiteistä. Loppuvuoden menokehitys sekä peruspalvelukeskus Oivassa että Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymän toiminoissa oli selvästi alkuvuotta maltillisempaa ja talousarvio toteutui lopulta selvästi arvioitua parempana.

Peruspalvelukeskus Oivan vuoden 2015 tilinpäätöksestä muodostui lopulta ylijäämäinen. Kuntakohtaiset erot talousarvion toteutumisessa ovat kuitenkin merkittäviä. Hämeenkosken osalta talousarvio ylittyi huomattavasti. Padasjoen osalta talousarvio (muutettu) toteutui arvion mukaisesti. Kärkölän ja Asikkalan osalta talousarvio alittui sen sijaan merkittävästi, kuten kävi myös Hollolan muutetun talousarvion osalta.

Läntisen perusturvapiirin kuntien välinen yhteistoimintasopimus tarkistettiin keväällä 2015 Hollola- Hämeenkoski –kuntaliitoksesta (1.1.2016-) ja kuntalain uudistuksesta johtuen. Uusi yhteistoimintasopimus astuu voimaan 1.1.2016 alkaen. Myös yhteistoiminnan käsikirja tarkistettiin syksyllä 2015. Hollolan kunnan hallintosääntöä uudistettiin uuden kuntalain johdosta. Hallintosäännön uudistamisen myötä erillistä perusturvatoimialan johtosääntöä ei enää ole, vaan johtosäännön kirjaukset sisältyvät hallintosääntöön. Yhteistoiminnan hoitamista varten Hollolan kunnan organisaatiossa on yhteinen toimielin, perusturvalautakunta. Perusturvalautakunta kokoontui vuoden 2015 aikana yhteensä 12 kertaa. Terveydenhuoltolain 34§:n mukainen järjes-

tämmissuunnitelma vuosille 2014-2017 tarkistettiin tavoitetaulukon ja kuntakorttien osalta. Lastensuojelulain 12 §:n mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2013-2016 tarkistettiin oppilas- ja opiskelijahuoltolain vaatimusten mukaiseksi. Hyvinvointisuunnitelman seuranta toteutettiin Oivan ja kuntien lapsiperhepalveluiden edustajista koostuvassa työryhmässä. Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012) 5 §:n mukaisen suunnitelman ”Virkeänä omassa kodissa mahdollisimman pitkään” seuranta käynnistyi. Sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnitelma hyväksyttiin lautakunnassa 27.10.2015. Valmiusharjoitus pidettiin Padasjoella yhteistyössä si-dosryhmien kanssa 1.10.2015. Uudet toimeentulotukiohjeet hyväksyttiin perusturvalautakunnassa touko-kuussa. Neuvolatoiminnan, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä lasten ja nuorten ehkäisevän suun-terveydenhuollon toimintaohjelma tarkistettiin joulukuussa.

Peruspalvelukeskus Oivan sitovat tavoitteet toteutuvat yksittäisiä poikkeuksia huolimatta hyvin. Hyvinvointi-kuntayhtymän valmistelusta johtuen suoritekäsikirjaa ei ryhdytty uudistamaan. Tavoitteiden toteutumiseen heijastui myös eräiden toimintayksiköiden henkilöstötilanne. Toimintayksiköiden pienestä koosta johtuen melko pienetkin henkilöstövajaukset heikentävät merkittävästi yksiköiden palvelutoimintaa. Hoitosuunnitel-mien laatiminen paljon palveluita käyttäville asiakkaille käynnistyi. Parempi Arki-hanke käynnistyi vuonna 2015. Väli-Suomen Kastealueella vuosina 2015-2017 toteutettavan hankkeen kohderyhmänä ovat kotona asuvat paljon palveluita käyttävät sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisasiakkaat. Sairaanhoidajan vastaanotokäynnin asia-kasmaksu otettiin käyttöön 1.3.2015 alkaen, mikä kasvatti tuloja noin 100.000e. Palvelusetelin käyttö lisääntyi ja laajentui uusiin palveluihin. Avohuoltopainotteisilla, kuntouttavilla ja omahoitoa edistävillä uusilla toimin-tamalleilla pyritään toiminnan vaikuttavuuden lisäämiseen ja kustannusten hillitsemiseen. Hyvinvoinnin ja sähköisen asioinnin Hyvis.fi-portaali mahdollistaa asiakkaiden osallistumisen terveyden edistämiseen ja säh-köiseen asiointiin. Linkkutoiminta (=liikkuva tila) edustaa uudenlaista tapaa järjestää palveluja. Älybussi-projekti päättyi 31.3.2015, mutta Peruspalvelukeskus Oiva on mukana Linkku-toiminnan jatkokehittämisessä. Linkku-toiminnan toimintasuunnitelma on laadittu vuosille 2015-2020. Peruspalvelukeskus Oiva on mukana Palvelutori-toimintamallin käyttöönottoon Päijät-Hämeessä hankkeessa, jossa kehitetään palveluja ensisijai-sesti ikäihmisille, jotka pärjäävät ilman kunnallisia palveluja. Hankkeen tavoitteena on tuottaa asiakaslähti-öinen sähköinen alusta hyvinvointia ja kotona asumista tukevien palvelujen hankkimiseksi. Työllisyyden hoi-dossa korostuu kuntien työllisyysyksiköiden, työvoimahallinnon ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyö. Työhön kuntoutuksen kehittämissuunnitelma laadittiin ja hyväksyttiin perusturvalautakunnassa. Kierrätys-keskustoiminta käynnistyi elokuussa. Työhön kuntoutuksen yksikkö ryhtyi hoitamaan Hollolan kunnanviras-ton henkilöstöravintolatoimintaa. Kyse on kesäkuun 2016 loppuun saakka jatkuvasta kokeilusta.

Kotikuntoutustoiminta käynnistettiin kesällä osana palvelurakenteen uudistamista. Kotikuntoutustoiminnalla pyritään vanhuspalvelulain ja ikääntyneen väestön tukemiseksi laaditun suunnitelman tavoitteiden mukaises-ti ikäihmisten toimintakyvyn tukemiseen. Ikääntyneiden palveluohjauksen malli otettiin käyttöön Oivassa. Vuodeosastopaikkojen määrää on kyetty vähentämään merkittävästi viime vuosien aikana. Vuoden 2015 lopussa vuodeosastopaikkoja oli yhteensä 96. Kehittämistyötä on tehty myös maakunnallisesti. Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen-hankkeen ohjausryhmän toimeksiannosta teetettiin Päijät-Hämeen akuuttivuodeosastohoitoa koskeva suunnitelma. Lasten, nuorten ja aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluiden kehittäminen laajentui seudulliseksi (Miepä-projekti). Kevään aikana valmisteltiin ja toteutettiin monia palvelujen hankintaan liittyä kilpailutuksia. Vuoden aikana kilpailutettiin Asikkalan ja Vesi-kansan kotihoito, vanhusten tehostetun palveluasumisen ostopalvelut ja etälääkäripalvelujen hankinta van-husten asumispalveluihin ja vanhainkotiin, Asikkalan ja Hollolan kotihoidon ja asumispalveluyksikkö Mennin-käisen yöhoitopalvelut sekä Padasjoen hammaslääkäripalvelut. Peruspalvelukeskus Oiva osallistui seudulli-sesti toteutettujen lastensuojelun sijais- ja jälkihuoltopalvelujen sekä päihdepalvelujen intensiivisen avokun-toutuksen, kuntouttavan laitoshoidon ja päihdehuollon perhekuntoutuksen kilpailutuksiin.

Tulevaisuuden haasteisiin vastaaminen edellyttää uusiutumiskykyä koko organisaatiolta. Vuoden 2015 työ-hyvinvointikyselyn tulokset paranivat vuoteen 2014 verrattuna. Osaava, kehittämismyönteinen ja työhönsä sitoutunut henkilökunta on merkittävä voimavara Peruspalvelukeskus Oivassa. Oman toiminnan arvioinnista ja kehittämisestä on tullut osa monen yksikön arkea. Neljä Oivan toimintayksikköä oli palkittavien työyhteisö-jen joukossa Hollolan kunnassa. Peruspalvelukeskus Oivan toimintayksiköitä osallistui itsearviointiin Caf-mallin avulla. Vanhus- ja vammaispalvelujen tulosalueen tuotekehittäjäkoulutus ja lastensuojelun työntekijöi-den täydennyskoulutus ovat olleet keskeinen osa em. palvelualueilla läpivietyjä toiminnallisia muutosproses-seja. Muutosprosesseissa läpiviemisessä on korostunut esimiesten rooli. Yhteistoiminta-alue ja sen kunta-kohtaiset verkostot asettavat haasteita esimiestyölle. Esimiestasolla tapahtui merkittäviä muutoksia vuoden 2015 aikana. Peruspalvelujohtaja Aino Eerola jäi eläkkeelle 1.9.2015 alkaen ja johtava ylilääkäri Mikko Ti-monen siirtyi Kainuun terveysjohtajaksi kesällä 2015. Oivan johtoryhmän kokouksia pidettiin pääsääntöisesti kerran viikossa. Lisäksi vuoden aikana pidettiin neljä laajennetun johtoryhmän kokousta. Peruspalvelukes-kuksen esimiehet osallistuivat myös Hollolan kunnan esimiestunneille, joita pidettiin sekä Hollolassa että Asikkalassa. Oivan talusseminaari pidettiin 13.1.2015 ja siihen osallistuivat kaikki Oivan esimiehet.

Arvio Hämeenkosken ja Hollolan kunnan yhdistymissopimuksen toteutumisesta v 2015

Kuntaliitoksen vaikutukset sosiaali- ja terveydenhuollon osalta ovat olleet vähäisiä. Peruspalvelukeskus Oiva on tuottanut perustason sosiaali- ja terveyspalvelut myös Hämeenkoskelle vuodesta 2007. Sosiaali- ja terveydenhuollon osalta tarvittavat toimenpiteet ovat liittyneet yksittäisten sopimusten tarkistamiseen. Kuntaliitos edellytti vuoden vaihteessa 2015-2016 muutosten tekemistä tietojärjestelmiin.

Mika Forsberg
peruspalvelujohtaja

Toiminnan kuvaus

Peruspalvelukeskus Oivan perustehtävänä on järjestää Läntisen perusturvapiirin kuntien (Asikkala, Hollola, Hämeenkoski, Kärkölä, Padasjoki) järjestettäväksi säädetyt lakisääteiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut.

Peruspalvelukeskus Oivan toiminta muodostuu neljästä tulosalueesta; hyvinvointipalvelut, vanhus ja vammaispalvelut, terveyden- ja sairaanhoidon palvelut sekä hallintopalvelut. Vuoden 2014 alusta peruspalvelukeskuksen talousarvio sisältää myös erikoissairaanhoidon, Akuutti 24:n, ensihoidon ja ympäristöterveydenhuollon menot. Sosiaali- ja perusterveydenhuollon palvelut järjestetään, joko omana toimintana, ostopalveluina tai palvelusetelillä. Tavoitteena on jatkaa kustannustehokasta toiminnan ja palveluiden kehittämistä tuottavuutta parantaen, palveluprosessien toimivuutta varmistuen ja kuntalaisten hyvinvointia ja osallisuutta tukien.

Sosiaali- ja terveystoimen keskeisiä tavoitteita vuodelle 2015 ovat mm:

- asiakkuuksien hallinta, palveluohjauksen ja palvelutarpeen arvioinnin kehittäminen
- laitosvaltaisuuden purkaminen
- talouden ja toiminnan tasapaino
- tuottavuuden jatkuva parantaminen mm. välitöntä asiakastyötä lisäämällä sekä sähköistä asiointia ja itsepalvelua edistämällä
- asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen mm. terveyden omahoitoa edistämällä, lastensuojelun tarvetta ehkäisemällä, ikääntyneiden kotona asumista tukemalla
- henkilöstön hyvinvoinnin sekä esimiesten johtamistehtävän tukeminen

Tavoitteet ja mittarit

Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Ulottuvuus/näkökulma: Vaikuttavuus

Tavoite (vaikuttavuus)	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Tot 31.12.2015
Kuntalaisten hyvinvointi lisääntyy ja syrjäytymisen vähenee	Työttömien elämänhallinnan ja työllistymisvalmiuksien edistämisen toteutuminen - Pajatoimintaan osallistuvien määrä vuodessa - Aktiivitoimenpiteisiin siirtyneiden määrä vuoden aikana	>250 henkilöä >50 henkilöä	Toteuma 232 henkilöä Toteutunut, siirtyneiden lukumäärä 50
Kuntalaisten oman vastuun lisääntyminen	Hyvis-palvelujen käyttö	Hyvis-palvelut kuntalaisten käytössä, INR –omahoito käytössä 100 asiakkaalla	Hyvis-palvelujen käyttö laajentunut. Uusia lomakkeita ja palveluja otettu käyttöön. INR-omahoito ei ole vielä käytössä.
Ennaltaehkäisevä ja avohuoltopainotteinen palvelujärjestelmä	Laitoshoitopaikat/laitoshoitovuorokaudet Yli 75-vuotiaat säännöllisen kotihoidon piirissä olevat	Vuodeosastojen hoitajakset lyhenevät Hoitopäivien määrä vähenee vähintään 5 % koko Oivan alueella 12 % palvelujen piirissä	-1-2 vrk hoitajaksoja oli edellisvuoteen nähden reilusti enemmän -3-14 vrk hoitajakset ovat lisääntyneet jonkin verran -15-30 vrk hoitajakset ovat vähentyneet kaikilla osastoilla. Hoitopäivät vähentyneet lähes 20 %. Yli 75-vuotiaista säännöllisen kotihoidon piirissä 11,3 %
Tarkoituksenmukainen ja toimiva palveluverkko	Palvelujen järjestämishojelman täytäntöönpanon jatkaminen	Liikkuvat palvelut (Linkku) käytössä	Älybussi-projekti päättynyt 31.3.2015. Linkku-toiminnan kehittäminen ja koordinointi organisoitu (ohjausryhmä ja

			Linkku-tiimi). Palveluja (terveyskioskitoiminta, palveluohjaus, hammashuolto) tuotetaan Linkkua hyödyntäen.
Vanhusten selviytymisen kotona mahdollisimman pitkään	Yli 75-vuotiaiden kotona asuvien osuus	Kotona asuvien osuus lisääntyy	91,2 % yli 75-vuotiaista asuu kotona. Vuonna 2014 vastaava luku 89,5%.

Ulottuvuus/näkökulma: Palvelukyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Tot . 31.12.2015
Toimiva palveluohjaus ja yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin perustuvat palvelut	Hoito- ja palvelutakuun toteutuminen Hoito- ja palvelusuunnitelmien laatiminen	Toteutuu 100% Yli 20 krt/lääkärillä ja hoitajilla käyneiden palvelupolku kartoitettu 60 %:sti	Lastensuojelu ja toimeentulotuki toteutunut 100% Terveystuhoito toteutunut 100 %, Asikkalassa marras-joulukuussa ei enää toteutunut Vanhus- ja vammaispalvelut toteutunut 100 % Hoitosuunnitelmia tehty 141 kpl yli 12 krt käyneille Paljon palveluita käyttävät kartoitettu, jatkotoimet Parrempi Arki –hankkeessa
Riskihenkilöiden systemaattinen seulonta ja varhainen tuki	Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn toimintaohjelman täytäntöönpano (toimenpiteet)	Jokaisella tulosalueella vähintään yksi toimenpide	Lähisuhde- perheväkivallan suodatin- ja kartoituslomake otettu käyttöön ikääntyneiden palveluohjauksessa, lastensuojelussa ja neuvolassa sekä päihdepalveluissa
Asiakaslähtöiset palvelut	Asiakasraatien järjestäminen Uusien toimintamallien määrä	Kukin tulosalue järjestää vähintään yhden asiakasraatitilaisuuden Palveluseteli laajenee vähintään kahdella uudella palvelulla	Toteutunut, asiakasraateja järjestetty: -vanhus- ja vammaispalvelujen tulosalueella 6 kpl -hyvinvointipalvelujen tulosalueella ehkäisevässä perheytyössä 2 kpl - terveyden ja sairaanhoidon palveluissa ei ole toteutunut Palveluseteli otettu käyttöön henkilökohtaisessa avussa, fysioterapiassa, omaishoidon vapaapäivissä alle 18 v. Palvelusetelien käyttö (570 000 euroa) kaksinkertaistunut vuodesta 2014
Palvelujen laadun, turvallisuuden ja asianmukaisuuden varmistaminen	Omavalvontasuunnitelmien toteutuminen	Omavalvontasuunnitelmien toimenpiteet käytössä vanhus- ja vammaispalveluissa	Toteutunut

Ulottuvuus/näkökulma: Aikaansaannos

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Tot. 31.12.2015
Asiakkaiden asiantuntemuksen hyödyntäminen palveluiden kehittämisessä	Asiakaspalautejärjestelmän kehittäminen	Toimintamalli laadittu 31.12.	Spontaani palautejärjestelmä pilotoitu ja uusi palautejärjestelmä otettu käyttöön tammikuussa 2016

Henkilöstön työhyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen	Valmiussuunnitelman jalkauttaminen	Turvallisuussuunnitelmat ajan tasalla ja ne on käyty koko henkilöstön kanssa läpi	Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteinen valmiussuunnitelma laadittu ja hyväksytty lautakunnassa 27.10.2015. Pidetty valmiusharjoitus Padasjoella. Turvallisuuksuunnitelmien ajantasaistaminen aloitettu
Laadukas esimiestyö ja hyvät työyhteisötai-dot	Työhyvinvointikysely	Keskiarvo vähintään edellisen vuoden tasolla 3,82	Keskiarvo 3,86

Ulottuvuus/näkökulma: taloudellisuus ja tuottavuus

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Tot. 31.12.2015
Palvelujen kustannusten hallinta	Suoritehinnoittelu Erikoissairaanhoidon lähete-määrä	Suoritehinnoittelun yksinker-taistaminen suoritelajeja vähentämällä Oivasta tehty läheteet ei kasva vuoden 2014 tasosta	Suoritekäsikirjan kokonais-valtaista uudistamista ei käynnistetty Päijät-Hämeen hyvinvointikunnan valmistelun takia. Suoritteiden merkitsemisen ohjeistus uudistet-tu ikääntyneiden asumis-palveluissa. Toteutunut, läheteet vä-hentyneet n. 4 %

Tuloarviot ja määrärahat

PERUSTURVALAUTAKUNTA/OIVA TASEYKSIKKÖ							
	TP 2014	ALKUPERÄINEN TA 2015	TA-MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+ Yli/- Alle arvion
TOIMINTATULOT	139 106 294,19	139 361 200	898 000	140 259 200	138 647 610,45	98,85	-1 611 589,55
TOIMINTAMENOT	139 085 491,20	139 337 300	898 000	140 235 300	138 610 880,08	98,84	-1 624 419,92
TOIMINTAKATE	20 802,99	23 900	0	23 900	36 730,37	153,68	-12 830,37

SIVISTYSPALVELUT

Vastuuhenkilö: sivistysjohtaja Matti Ruotsalainen

Sivistysjohtajan katsaus

Hallinto

Sivistystoimen hallinnon näkökulmasta vuosi 2015 oli poikkeuksellisen vilkas. Samaan aikaan valmisteltiin kuntaliitosta Hämeenkosken kanssa vuoden 2016 alusta lukien ja lopetettiin tiivis yhteistyö Kärkölän kunnan kanssa sivistyspalveluiden toteuttamisen osalta. Toimialakohtaiset tavoitteet olivat myös kokonaisuudessaan toteutettava tavoitteiden mukaisesti. Talouden hallinnan osalta noudatettiin kireää linjaa, mikä näkyi myös allittuneissa henkilöstökuluissa. Keskeisenä vaikuttavana tekijänä olivat varhaiskasvatuksessa käyttöasteen nostaminen ja perusopetuspalveluissa ryhmäkokojen hallittu kasvattaminen sivistyslautakunnan määrittämäl-le tasolle.

Esiopetus- ja varhaiskasvatuspalvelut

Hollolan kunnan varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten määrä joulukuussa 2015 oli hieman noussut edelliseen vuoteen. (993 lasta, joista päivähoidossa oli 784, joista esioppilaita oli 177, esiopetuksessa oli 256 lasta ja leikkitoiminnassa 32 lasta.) Kärkölässä lasten määrä pysyi lähes samana vuoteen 2014 (175 lasta, joista päivähoidossa oli 127 lasta, esiopetuksessa oli 48 lasta).

Kalliolan päiväkotia siirrettiin 1.8. alkaen esi- ja alkuopetuksen käyttöön Kalliolan koulun rakennustöiden takia. Samaan aikaisesti iltahoito Vesikansan osalta keskitettiin Hiekkalinnan vuoropäiväkotiin. Myös Kärkölen Vuokkoharjun päiväkodin aukioloaika rajattiin ja viikonloppuhoito toteutettiin Hollolassa Hiekkalinnan vuoropäiväkodissa.

Yksityisessä päivähoidossa olevien lasten määrä nousi edellisestä vuodesta, keskimäärin 136 lasta. Kärkölässä yksityisessä päivähoidossa olevien lasten määrä oli keskimäärin 10.

Uutta Esiopetussuunnitelmaa valmisteltiin osana perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Valmistelutyöhön ja sen tiimoilta järjestettyihin vesoihin ovat osallistuneet esiopetuksessa työskentelevät lastentarhanopettajat. Myös alkupolku työryhmä on osallistunut aktiivisesti esi- ja alkuopetuksen opetussuunnitelman tekemiseen.

Varhaiskasvatussuunnitelman yhtenä keskiönä on jatkumo esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmaan. Yhtenä painopisteenä on ollut vuorovaikutuksen merkitys lapsen arjessa. Tammi- helmikuussa järjestettiin kaksi samansisältöistä koulutuspäivää koko henkilöstölle varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyen. Syksyllä aloitettiin Pedagogiset koulutukset henkilöstölle erityislastentarhanopettajien vetämänä. Sen lisäksi eri yksiköillä on ollut omia täydennyskoulutus/kehittämispäiviä. Henkilöstölle järjestettiin myös sisäisenä koulutuksena huoli puheeksi – koulutusta (hupu) sekä kasvatuskumppanuuden peruskurssin-koulutusta keväällä. Lisäksi esimiehille järjestettiin kaksi kasvatuskumppanuuteen liittyvää kehittämispäivää.

Effica päivähoito – ohjelman sähköisiä palveluja laajennettiin poissaoloajan ja hoitoaikojen ilmoittamisen sekä sähköisten päätösten osalta.

Hollolan ja Hämeenkosken kuntaliitoksen valmistelu varhaiskasvatuksen osalta käynnistyi keväällä. Toimintakäytänteitä ja palveluita yhdenmukaistettiin. Hämeenkosken Päiväkotia päivänpaisteiden aukioloaika rajattiin 1.8 alkaen ja iltahoito toteutettiin Hiekkalinnan vuoropäiväkodissa. Syksyn aikana valmisteltiin Kärkölen varhaiskasvatuksen irtautumista Kärkölen kunnan omaksi toiminnaksi.

Varhaiskasvatukselle haettiin yhdistymisavustusta toimintojen yhdenmukaistamiselle kaikissa yksiköissä. Avustusta myönnettiin 2016-2018 3333€/ vuosi. Päiväkotia Päivänpaisteessa aloitettiin työyhteisökasvatuskumppanuuden koulutukset syksyllä 2015.

Perusopetuspalvelut

Perusopetuspalveluiden kokonaisuutta ohjasi keskeisesti opetussuunnitelmatyön valmistelu ja toteutus. Lisäksi meneillään olevat rakennushankkeet ovat keskeisesti vaikuttaneet toiminnan suunnitteluun lähes kaikkien yksiköiden osalta. Koko palvelutoimintaan on vaikuttanut olennaisesti myös koulukuljetussuunnittelun toteuttaminen kunnan omana toimintana. Osin tästä johtuen koulukuljetukset käynnistyivät merkittävästi aiempaa sujuvammin.

Hollolan yläaste

Hollolan yläaste toimi kevätlukukauden ajan 7-9 luokkien kouluna, johon kuuluivat hallinnollisesti kaikki kunnan yläkouluikäiset oppilaat. Eteläisen palvelualueen 7-8 luokkalaisten koulun Salpakankaan koulun tiloissa valmistautuen Salpakankaan yhtenäiskoulun aloittamiseen 1.8.2015 ja Hollolan yläasteen väliaikaistilaratkaisujen takia. Syyslukukaudesta 2015 lähtien koulun oppilasmäärä puolittui 318 oppilaaseen. Koulussa järjestetään liikuntapainotteista opetusta. Osa Salpakankaan koulun 7-9 luokkien oppilaista kävi kuitenkin syksyn ajan luonnontieteiden opetuksessa Hollolan yläasteen tiloissa Salpakankaan koulun viimeisen rakennusvaiheen takia. Hollolan yläasteen toiminta on pystytty järjestämään hyvin vaikkakin pääosin väliaikaistiloissa. Sisäilmasta johtuvat oireilut ovat pienentyneet huomattavasti.

Vesikansan koulut

Vesikansan koulut siirtyivät kesällä 2015 puretun Kalliolan koulun aiheuttaman väistötilatilanteen takia syyslukukaudelle 2015 Kalliolan päiväkodin sekä Paimelan koulun tonteille siirrettyihin väistötiloihin. Alueen päiväkotitoiminta keskitettiin samalla Kukkilan päiväkodille, jonne lisättiin yksi väistötila, sekä Paimelan päiväkotiyksikköön. Paimelan koululle lisättiin yksi uusi väistötilarakennus sinne Kalliolasta siirtyneiden kahden väistötilan lisäksi. Kalliolan päiväkodissa sekä rakennuksen yhteydessä sijaitsevassa väistötilassa opiskelivat kaikki Kalliolan koulun 0-2 alkuopetusluokat yhteensä 145 lasta. Kalliolan koulun 3-6. ryhmien kaikki 232 lasta siirtyivät syyslukukaudesta 2015 alkaen Paimelan koululle päivittäisillä koulukuljetuksilla ja samalla alueen kou-

lukuljetusten suunnittelupaine sekä osuus koulupäivän rakenteessa korostui. Paimelan koulun oppilaat jatkoivat koulunkäyntiä Paimelassa ja Vesikansan koulujen luokkamuotoinen erityisopetuksen ryhmät sijoittuivat Kalliolan koulun kyseisten vuosiluokkien yhteyteen. Vesikansan koulujen lapsimäärien hienoinen lasku aiheutti ryhmien yhdistämistä Kalliolan ja Paimelan koulujen 4-6.luokkien osalta ja samalla vaikutti aikuisten määrään lähinnä määräaikaistilanteiden vähenemisellä. Uuden Kalliolan elinkaarikoulun suunnittelu jatkui läpi vuoden 2015. Vesikansan väistötilatilanne tulee jatkumaan lukuvuosien 2015-16 ja 16-17 ajan aina Kalliolan elinkaarikoulun valmistumiseen saakka.

Tiilikangas

Tiilikankaan koulun vuoden 2015 kevät- ja syyslukukaudet ovat olleet opetuksen kehittämisen ja hallinnon uudelleen järjestelyiden aikaa. Syksyllä tehtiin sivistystoimialalla työnkiertoon perustuva hallinnollinen järjestely, jossa apulaisrehtori Sanna Plit-Rehula ja rehtori Janne Salonen vaihtoivat tehtäviä syksyllä 2015. Koululla käynnistettiin syksyllä avoimen oppimisympäristön kokeilu erityisesti alkuluokkatoiminnassa. Kiinteistön sisäilmatilannetta selvitetään yhdessä tilakeskuksen kanssa.

Pyhäniemi

Koulun oppilasmäärä kasvoi edelleen vuoden 2015 aikana hallitusti. Merkittävin muutos oli opetusryhmien lukumäärän väheneminen kymmenestä kahdeksaan ja samassa yhteydessä hyväksi todetun Silmu-luokka toiminnan päättyminen. Koulun opetustoiminta sujui hyvin terveessä koulukiinteistössä

Hälvälä

Kevätlukukautena koulussa toimi 10 perusopetusryhmää, jotka olivat sijoitettuna kaikkiin koulualueemme kolmeen rakennukseen. Syyslukukaudella opetusryhmien määrä väheni kahdeksaan, mikä tarkoitti oppilasmäärän lisääntymistä kaikissa opetusryhmissä. Suurentuneita ryhmäkokoja pyrittiin tukemaan eri järjestelyin. Keväällä 2015 tehtiin kuntotutkimuksia ja mittauksia kaikissa rakennuksissa. Syksyllä käynnistettiin Hälvälän koulun rakennus- / peruskorjaushankkeen suunnittelutyö.

Salpakankaan koulu

Kevätlukukaudella 2015 Salpakankaan koulu toimi vuosiluokkien 1-7 kouluna. 1.8.2015 koulu aloitti täysimittaisena vuosiluokat 1-9 käsittävänä 852 oppilaan yhtenäiskouluna. Koulussa toimivat musiikkipainotteiset luokat 3-9. Lukuvuoden ajan 7.-9.-luokkalaisten luonnontieteiden opetus on järjestetty Hollolan yläasteella Salpakankaan koulun erikoisluokkien valmistumiseen saakka. Yhtenäiskoulun ja yhtenäiskoulukulttuurin rakentuminen olivat keskeisiä kehittämiskohteita. Syyslukukaudella koulukiinteistössä tehtiin sisäilmaoireilujen takia tutkimuksia mahdollisia takuukorjauksia varten.

Herrala

Herralan koulussa toimi kolme opetusryhmää 1-2, 3-4 ja 5-6. Oppilasmäärät ovat pysyneet aikaisemmalla tasolla

Nostava

Nostavan koulussa oppilasmäärät ovat pysyneet ennallaan. Sekä kevät- että syyslukukaudella 2015 koulussa oli viisi opetusryhmää. Syksyllä kiinteistössä tehtiin sisäilmaongelmien takia korjaustöitä.

Vapaa-aikapalvelut

Kirjasto

Hollolan ja Kärkölen kirjastoista lainattiin vuoden aikana 342 909 lainaa ja kävijöitä oli 191 874. Hollolan kirjaston kävijämäärät laskivat 7,3 %. Tähän vaikuttaa Kalliolan kirjaston sulkemien 1.5.2015 alkaen. Kalliolan kirjaston kävijämäärän lasku oli 56,0 %. Vesikansan alueelle lisättiin kirjastoauton pysäkkejä Kalliolan kirjaston sulkemisen ajaksi. Autossa kävijämäärä kasvoi 11,3 %. Pääkirjaston kävijämäärä pysyi lähes ennallaan, laskua oli 1,9 %. Lainamäärien lasku oli Hollolan kirjaston toimipisteissä yhteensä 14, 0 %. Myös tähän vaikuttaa Kalliolan kirjaston sulkeminen, Kalliolan kirjaston lainamäärät laskivat 65,1 %. Kärkölen kirjastossa lainaus laski 12,0 prosenttia ja kävijät 2,0 %.

Tapahtumia ja tilaisuuksia järjestettiin 85 kappaletta, näissä kävijöitä oli yhteensä 4 880 henkeä. Tapahtumista kuusi oli pihasoittoja, jotka keräsivät 1 060 kuulijaa. Kirjastonkäytön opetukseen, satutunneille sekä esikoululaiskäynneille osallistui yhteensä 804 lasta ja nuorta. Ikäihmisten lukupiirissä käyntejä kertyi 360. Näyttelyitä järjestettiin kuusi.

Hollolan pääkirjaston omatoimiratkaisu kilpailutettiin ja saatiin asennettua vuoden loppuun mennessä. Käyttöön ratkaisu otetaan alkuvuodesta 2016. Myös kirjastoauton hankinta kilpailutettiin.

Seudullisessa kirjastoyhteistyössä suunniteltiin uuden kirjastojärjestelmän hankintaa. Tarjolla olevien vaihtoehtojen vähäisyyden ja toimivuuden vuoksi päätettiin siirtää uuden järjestelmän hankintaa ja sen sijaan yhdistää nykyisen järjestelmän tietokannat. Seudullisia kirjastopalveluja valmisteltiin yhtenäistämällä luettelo- ja aineistotietokantatietoja. Tietokannat yhdistetään kevään 2016 aikana, jonka jälkeen koko seudun kokoelmat ovat yhteiskäytössä, käytössä on yksi varausjono ja varaukset ovat maksuttomia. Seutukuljetuksista tehdään päätös ja sopimus helmikuussa 2016. Kirjastopalveluiden tavoitteellisuuden, tuottavuuden, uudistamisen ja vaikuttavuuden edistämiseksi sekä johtamisen tueksi järjestettiin joulukuussa Päijät-Hämeen kirjastojen suunta 2016-2019 seminaaripäivä, jossa työstettiin kirjastojen arvoja, visiota, strategisia päämääriä ja tavoitteita Yleisten kirjastojen neuvoston strategian ”Yleisten kirjastojen suunta 2016-2020” pohjalta. Päijät-Hämeen kirjastojen toimintasuunnitelma valmistuu ja otetaan käyttöön keväällä 2016.

Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluissa käynnistettiin merkittävä toiminnan uudistustyö. Työn keskiössä on aiemman laadukkaan, mutta sinänsä passiivisen nuorisotyön resurssin uudelleenjärjestely siten, että toimintaa ohjataan nuoria aktivoivampaan suuntaan, jossa nuoret ovat toiminnan keskiössä heidän tarpeidensa kautta. Työmuotoja on useita, mm. Nuorisokahvila, intensiiviryhmät, yms. Lähtökohtana on ollut reagoida toimintaympäristön muutokseen aktiivisen toiminnan kautta. Toiminnan resurssoinnissa on huomioitu koulujen kanssa tehtävä yhteistyö aiempaa vahvemmin, jolloin nuorisotyö konkreettisesti jalkautuu ja tekee yhteisen suunnittelun kautta työtä myös koulujen yhteydessä. Tästä johtuen kouluohjaajien resurssi on siirretty nuorisotoimen alaisuuteen. Tätä prosessia vahvistaa myös liikuntapalveluiden siirtyminen vapaa-aikapalveluiden kokonaisuuteen, mikä on avannut hyvän yhteistyöfoorumin myös järjestöjen sekä kolmannen sektorin kanssa.

Yhdistymissopimuksen toteutumisen arviointi

Yhdistymissopimuksen osalta tavoitteet ovat toteutuneet asianmukaisesti ja kuntaliitossopimuksen toteuttamisessa ei ole ilmennyt ongelmia. Hämeenkosken sivistyspalveluiden hallinto hoidettiin jo syksystä 2015 alkaen Hollolan kunnan hoidettavaksi. Hollolan ja Hämeenkosken kuntaliitoksen valmistelu varhaiskasvatuksen osalta käynnistyi jo keväällä 2015, jonka johdosta mm. toimintakäytänteitä ja palveluita yhdenmukaistettiin.

Matti Ruotsalainen
sivistysjohtaja

Toiminnan kuvaus

Sivistystoimen palveluilla tuetaan ja annetaan laaja-alaista ja monipuolista kasvatusta ja opetusta lapsille ja nuorille. Lisäksi tarjotaan vapaa-aikatoimen palveluja kuntalaisille sekä luodaan edellytyksiä sosiaaliselle kasvulle ja yhteistyössä toimimiselle.

Sivistyspalvelut huolehtivat laadukkaasti varhaiskasvatuksen, yleissivistävän koulutuksen, muiden kasvatus- ja opetuspalveluiden sekä vapaa-aikapalvelujen järjestämisestä lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Hollola tuottaa sivistystoimen palvelut myös Kärkölen kunnalle lukuun ottamatta kulttuuripalveluja

Ulottuvuus: Vaikuttavuus

Tavoite	Mittari /arviointitapa	Tavoitetaso	Tot. 31.12.2015
Toimivat sivistystoimialan palvelut	CAF ja ZEF	Palvelut hyvää keskitasoa	Toteutunut
	Peruskoulunsa päättäneistä jatkokoulutukseen hakeutuneiden ja hyväksytyjen määrä	Jatko-opintopaikka 100 %:lla	Hollolan yläkoulun tilanne: 217 oppilaasta neljä jäi ilman jatkopaikkaa keväällä (tot. 98 %), elokuussa toteutui 100 %. Kankaan koululta 1 oppilas oli ilman jatko-opinto- ja työpaikkaa (31.12.2015). Kärkölässä keväällä 42 oppilaasta kaksi ei saanut suoraan jatko-opiskelupaikkaa (tot. 95,2%). Syksyllä kaikilla olisi paikka ollut, mutta 3 keskeytystä on tullut.
CAF-itsearviointin käyttöönotto	CAF-itsearviointimittaristo on otettu käyttöön	Palvelualueilla ja hallinnossa toteutetaan CAF-arviointia.	Sivistystoimialalla CAF-arviointiin osallistui Pohjoisen palvelualueen esimiehet, Soramäen, Hiekkalinnan ja Salpakankaan päiväkodit, Kankaan koulu, Salpakankaan koulu ja sivistystoimialan johtoryhmä PIUHA.

Ulottuvuus: Palvelukyky

Tavoite	Mittari /arviointitapa	Tavoitetaso	Tot. 31.12.2015
Palvelutarpeen jatkuva arviointi	Vuosiviikkotunnit (vvh) / oppilas, opetusryhmän koko yleisopetuksessa (1-9 luokat)	Vähintään valtakunnallinen keskitaso	Toteutunut v. 2015 Hollolassa 1,97 vvh / oppilas ja Kärkölässä 1,99 vvh / oppilas. Koulukunakunnissa ka. 1,81. Opetusryhmien koko kasvanut vuodesta 2014.

Ulottuvuus: Aikaansaannoskyky

Tavoite	Mittari /arviointitapa	Tavoitetaso	Tot. 31.12.2015
Ammattitaitoinen ja sitoutunut henkilöstö	Työhyvinvointikysely	Kyselyn osioiden ka. > 4,0	Toteutunut 4,04.
	Kelpoisuus	Yli 95 % muodollisesti päteviä	Jää alle tavoitetason – kaikkiin sijaistuksiin ei löydy muodollisesti päteviä työntekijöitä kesken toimintakautta.
TVT-opetusteknologian hyödyntäminen	Kysely / seuranta	Käyttöaste yli 70 %.	Toteutunut (arvio 80 %). Kunnassa on kouluiittain nimettyjä tvt-mentoriopettajia, joiden avulla lisätään muiden opettajien TVT:n käyttötaitoja. Mentorit kouluttavat mm. vieriopetuksena. Laittepuolella lisätty oppilaiden käytössä olevien laitteiden määrää.

			Sähköisten oppimateriaalien ja oppimisolun (Pedanet) käyttöä tehostettu / lisätty.
--	--	--	--

Ulottuvuus: Taloudellisuus ja tuottavuus

Tavoite	Mittari /arviointitapa	Tavoitetaso	Tot. 31.12.2015
Palvelut tuotetaan mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisella tavalla	Käyttömenot euroa / asiakas (lapsi, oppilas, nuori, kuntalainen). esim. opetus € / oppilas	Asiakaskohtaiset kustannukset enintään valtakunnallista keskitasoa.	Toteutui Hollolan osalta. Käyttömenot € / oppilas tp 2014 Kouluikkunaverailu: Hollola 7 544 €, Kärkölä 8 419 €, keskiarvo kuntien välillä 7 940 €.

Tuloarviot ja määrärahat

SIVISTYSLAUTAKUNTA							
	TP 2014	ALKUPERÄINEN TA 2015	TA-MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+ Yli/- Alle arvion
TOIMINTATULOT	11 464 689,66	11 531 600	-200 000	11 331 600	11 127 557,98	98,20	-204 042,02
TOIMINTAMENOT	50 714 524,37	51 780 900	-440 000	51 340 900	49 428 898,13	96,28	-1 912 001,87
TOIMINTAKATE	-39 249 834,71	-40 249 300	240 000	-40 009 300	-38 301 340,15	95,73	-1 707 959,85

TUNNUSLUVUT

VARHAISKASVATUSPALVELUT

	TP 2013 (25.2.2014)	TP 2014 (17.2.2015)	TA 2015 (4.11.2014)	TP 2015 (12.2.2016)
Päivähoito / Hollola				
0-6 v:n ikäluokka yht. 31.12	1 858	1 803	1 803	1 786
Joista kunnan tuottamassa päiväkotihoidossa	673	715	595	659
Joista kunnan tuottamassa perhepäivähoidossa	133	108	98	99
Joista kunnan tukemassa yksityisessä päivähoitossa	113	118	119	136
Päivähoito / Kärkölä				
0-6 v:n ikäluokka yht. 31.12	327	332	332	312
Joista kunnan tuottamassa päiväkotihoidossa	105	94	89	111
Joista kunnan tuottamassa perhepäivähoidossa	36	25	26	24
Joista kunnan tukemassa yksityisessä päivähoitossa	11	13	13	10
Kotihoidon tuki / Hollola				
Tuen saajia, keskimäärin / vuosi	284	298	310	279
Lapsia tuen piirissä, keskimäärin / vuosi	454	464	483	433
Kotihoidon tuki / tuensaaja / vuosi	4 399	4 489	4 569	4 413
Kotihoidon tuki / Kärkölä				
Tuen saajia, keskimäärin / vuosi	56	66	69	56
Lapsia tuen piirissä, keskimäärin / vuosi	81	100	105	87
Kotihoidon tuki/tuensaaja / vuosi	4 160	4 832	4 814	4 888
Hoitopaikan hinta (netto) / vuosi / Hollola				
Päiväkodit	12 474	11 229	14 652	11 792
Perhepäivähoito	10 600	11 410	12 218	11 358
Yksityinen päivähoito	8 036	8 052	10 483	10 487
Hoitopaikan hinta (netto) / vuosi / Kärkölä				
Päiväkodit	13 535	13 729	16 007	11 857
Perhepäivähoito	9 677	11 707	10 796	10 687
Yksityinen päivähoito	8 036	8 052	10 483	10 487
Hoitopäivän hinta (netto) / Hollola				
Päiväkodit	74,72	73,28	69,95	69,50
Perhepäivähoito	70,33	63,40	84,11	60,46
Hoitopäivän hinta (netto) / Kärkölä				
Päiväkodit	75,98	84,10	74,14	76,98
Perhepäivähoito	66,98	67,95	61,08	62,50

YLEISSIVISTÄVÄ KOULUTUS

	TP 2013 (25.2.2014)	TP 2014 (17.2.2015)	TA 2015 (4.11.2014)	TP 2015 (12.2.2016)
Perusopetus / Hollola				
Lapsia esiopetuksessa	291,0	298,0	298,0	275,0
Lapsia perusopetuksessa	2 519,0	2 489,0	2 474,0	2 457,5
Lapsia koululaisten iltapäivätoiminnassa	225,0	176,0	191,0	175,0
Käyttömenot (brutto) / 1000 € (sis. esiopetuksen ja ip-toim.)	24 082	23 453	24 495	21 805
Käyttömenot (brutto) € / oppilas (sis. esiopetuksen ja ip-toim.)	7 935	7 917	8 267	7 499
Kotikuntakorvauksen perusosa € / oppilas	5 869	5 958	5 958	6 226
Tuntikehys / oppilas, eteläinen alue			1,76	1,48
Tuntikehys / oppilas, pohjoinen alue			1,93	1,54
Tuntikehys / oppilas, Kankaan erityiskoulu		4,94	4,94	4,35
Tuntikehys / oppilas, 7-9 luokat				1,95
Perusopetus / Kärkölä				
Lapsia esiopetuksessa	52,0	49,0	43,0	46,5
Lapsia perusopetuksessa	449,0	442,0	441,0	441,0
Lapsia koululaisten iltapäivätoiminnassa	23,0	17,0	14,0	17,0

Käyttömenot (brutto) / 1000 € (sis.esiop. ja ip-toim.)	4 718	4 679	5 033	4 543
Käyttömenot (brutto) € / oppilas (sis.esiop. ja ip-toim:)	9 004	9 219	10 107	9 005
Kotikuntakorvauksen perusosa €/oppilas	6 404	6 504	5 958	6 226
Tuntikehys / oppilas, alakoulu	1,80	1,71	1,73	
Tuntikehys / oppilas, yläkoulu	2,57	2,57	2,57	
Tuntikehys / oppilas, yhtenäiskoulu				1,86

MUUT KASVATUS- JA OPETUSPALVELUT	TP 2013	TP 2014	TA 2015	TP 2015
	(25.2.2014)	(17.2.2015)	(4.11.2014)	(12.2.2016)

Hollola

Wellamo-opisto, opetustunteja	10 158	9 938	10 200	9 829
-------------------------------	--------	-------	--------	-------

Kärkölä

Wellamo-opisto, opetustunteja	2 003	1 085	2 050	1 759
Musiikki, oppilaspaikkoja Lahden konservatoriossa	4	4	4	3,5

VAPAA-AIKAPALVELUT	TP 2013	TP 2014	TA 2015	TP 2015
	(25.2.2014)	(17.2.2015)	(10.10.2014)	(12.2.2016)

Kirjastopalvelut / Hollola:

Lainautusten määrä	392 999	320 481	310 000	275 536
Kävijöiden määrä	215 724	184 705	190 000	171 203
Lainan hinta, euroa	2,67	2,99	3,10	3,24
Kirjaston normaali aukioloaika (tuntia / vko)	72,50	64,00	63,00	64,00
Vakituisen, kokoaikaisen henkilöstön määrä	13	10	10	10

Kirjastopalvelut / Kärkölä:

Lainautusten määrä	76 966	76 528	65 000	67 373
Kävijöiden määrä	21 919	21 092	24 000	20 671
Lainan hinta, euroa	2,66	2,38	2,95	2,78
Kirjaston normaali aukioloaika (tuntia / vko)	20,00	20,00	20,00	20,00
Vakituisen, kokoaikaisen henkilöstön määrä	1	1	1	1

Lainan hinta, euroa (Etelä-S. alueen keskiarvo)	3,73	3,45		
---	------	------	--	--

Nuorisopalvelut / Hollola

Nuorisotyön piiriin kuuluvien ikäluokka (0-29 vuotiaat)	7 359	7 135	7 263	7 133
Ohjatussa toiminnassa kirjattujen käyntien määrä	15 842	13 846	14 500	
Suunnitelmallisesti kohdattujen nuorten lukumäärä	145	238	175	
Menot (brutto) € / 0-29 vuotias	43,48	35,39	46,08	41,89
Valtionosuus nuorisotyöhön	32 784	32 023	32 023	31 430
Nuokun aukioloaika (tuntia / vko)	20,00	19,00	21,00	
kevät 2015				19,00
syksy 2015				5,00
Vakituisen, kokoaikaisen henkilöstön määrä	3	3	3	4

Nuorisopalvelut / Kärkölä

Nuorisotyön piiriin kuuluvien ikäluokka (0-29 vuotiaat)	1 408	1 336	1 411	1 334
Ohjatussa toiminnassa kirjattujen käyntien määrä	8 883	6 044	8 000	
Suunnitelmallisesti kohdattujen nuorten lukumäärä	51	48	60	
Menot (brutto) € / 0-29 vuotias	96,70	99,96	101,20	99,33
Valtionosuus nuorisotyöhön	6 273	6 192	6 192	6 077
Nuokun aukioloaika (tuntia / vko)	22,00	22,00	22,00	21,00
Vakituisen, kokoaikaisen henkilöstön määrä	2	2	2	2

TEKNISET PALVELUT

Vastuuhenkilö: tekninen johtaja Heikki Salonsaari

Teknisen johtajan katsaus

Vuoteen 2015 sisältyi useita uudistuksia. Teknisen toimen organisaatiota muutettiin joustavammaksi, valmistettiin vuodenvaihteessa tapahtuvaa kuntaliitosta ja käynnistettiin lähivuosien suurimmat rakennushankkeet. Elinkaarikoulujen Heinsuon ja Kalliolan koulujen edellyttämät kaavamuutokset saatiin valmiiksi aikataulun mukaisesti. Elinkaarihankkeiden urakoitsijaksi tiukassa kilpailussa valittiin Lemminkäinen Talo Oy. Hankkeiden kilpailutukseen valittu kilpailullinen neuvottelumenettely sai kiitosta kaikilta hankkeessa mukana olleilta. Suunnittelun ohjaus toimi ja tuloksena ovat valtuuston asettaman tilatehokkuuden täyttävät avoimen oppimisympäristön koulurakennukset. Kunta on saamassa seuraavaksi kahdeksikymmeneksi vuodeksi terveet ja toimivat koulutilat.

Muita vuonna 2015 käynnistyneitä merkittäviä rakennushankkeita ovat Salpakankaan koulun viimeinen laajennus ja Kankaan koulun laajennus ja saneeraus. Laajennuksilla koulurakennukset yhdistetään yhdeksi kokonaisuudeksi. Myös paloaseman uudisrakennustyömaa käynnistyi vuonna 2015. Rakennus toteutetaan Paassillan teollisuusalueen lounaisreunaan kantatie 54 varteen.

Talonrakennusinvestointien rahoituksessa kunta otti laajemmassa mitassa käyttöön leasingrahoituksen. Molemmat elinkaarikoulu Heinsuo ja Kalliola toteutetaan leasingrahoituksella. Samoin paloaseman rahoitus on järjestetty leasingrahoituksella.

Elinkaarihankkeiden toteutus edellytti toimitilapalveluilta mittavaa ennalta suunnittelematonta väistötilojen hankintaa. Kalliolan koulu päätettiin siirtää kokonaisuudessaan väistötiloihin Paimelan koulun yhteyteen. Tämä edellytti muutoksia myös koululaisten kuljetusjärjestelmiin. Samoin liikuntasalin purkamisen Heinsuon koulun rakentamisen alta aiheutti sen, että kunta hankki kahden vuoden vuokrasopimuksella kuplahallin tyydyttämään sekä koulujen että urheiluseurojen tilatarpeita.

Sisäilmaongelmat olivat edelleen yksi suurimmista toimitilapalveluiden haasteista vuonna 2015. Yksi vaikeimpia ja yllättävimpiä kohteita oli Salpakankaan koulun sisäilmaongelma, jonka syyn etsiminen jatkui koko syksyn 2015. Osasyys ongelmiin paljastui jo aiemmin toimimaton ilmastointijärjestelmä. Ilmastointijärjestelmän osalta ongelmat saatiin selvitettyä pääosin syksyyn 2015 mennessä.

Organisaatiomuutoksen yhteydessä valtuusto teki päätöksen, jossa kiinteistöpalvelut yhdistetään vuoden 2016 alusta osaksi tilakeskus-taseyksikköä ja nimi muutetaan toimitilapalveluiksi. Kiinteistöpalveluiden osalta toiminnassa ei muutoin tapahtunut suuria muutoksia.

Maankäytössä tehtiin organisaatiomuutos, jossa maankäyttöpalveluiden tulosityksikkö jaettiin kahteen eri tulosityksikköön kaavoitus sekä maaomaisuuden hallinta ja paikkatieto. Muutoksen tavoitteena oli vapauttaa maankäyttöpalveluiden resursseja kaavoitukseen ja samalla päätettiin palkata uusi viranhaltija maaomaisuuden hallinta- ja paikkatietotulosityksikön esimieheksi. Vuonna 2015 valmisteltiin myös mallia, joka helpottaa konsultin käyttöä kaavoituksessa. Tähän liittyy myös se, että kaavasuunnittelijoiden toimenkuvat ja nimikkeet muutettiin hankekaavoittajaksi ja kaavoittajaksi. Vuonna 2015 käynnistettiin myös konsultti-kaavan toimintamallin valmistelu.

Asemakaavoja hyväksyttiin vuonna 2015 viisi ja uusia hankekaavoja käynnistettiin kolme. Hyväksytyistä asemakaavoista kaksi liittyy elinkaarihankkeisiin. Uusia hankekaavoja ovat ns. HATin kaava Tiilijärventien ja Tervatien kulmaan, Arttu-asuntojen kaavahanke Salpakankaantielle ja entisen S-marketin tontin kaavamuutos Keskuskadulle. HATin ja S-Marketin kaavamuutoksilla haetaan kerrostaloasuntoja ja Arttu-asuntojen kaavamuutoksella kerrostaloasuntojen lisäksi vammaisten erityisasuntoja. Muista kaavahankkeista on syytä mainita hankekaavana toteutettu Raikkosen alueen kaava, jonka hyväksyminen kariutui Lahden puolen kaavaratkaisuun, jossa ei osoitettukaan ennakkosuunnitelmista huolimatta kulkuyhteyttä Raikkosen alueelle Karjusaarentieltä Lahden puolelta. Toinen pitkään jatkunut kaavahanke on Pyhäniemen kartanon kaavahanke, joka ei edennyt suunnitelmine mukaan. Vaikeimmaksi asiaksi muodostui vastata ELY –keskuksen vaatimuksiin, jotka kohdistuivat kaava-alueenlounaisreunassa sijaitsevan Natura-alueen käsittelyyn kaavassa.

Myös kuntatekniikan tulosityksikössä tapahtui organisaatiomuutos, jolla liikunta-alueiden ja venesatamien ylläpito siirtyi kuntatekniikan vastuulle. Alueiden ylläpito kilpailutettiin siten, että urakka alkoi lokakuun alusta. Kilpailutus liittyi valtuuston kesällä 2014 tekemään linjapäätökseen, jonka mukaan kaikki LSKT:n kunnalle tuottamat palvelut tulee kilpailuttaa. Kilpailutuksen lopputuloksena alueurakoitsijaksi valittiin Viherpalvelut

Hyvönen Oy. Urakka on viisivuotinen. Kilpailutuksella ylläpidon kustannukset laskivat vuositasolla neljänneksellä.

Vesihuoltoyhteistyötä jatkettiin Lahti Aqua Oy:n kanssa sopimuksen mukaisesti. Edellisvuoden neuvottelut konsenssiosopimuksen muutoksesta pantiin täytäntöön vuoden alussa. Muutoksilla yksinkertaistettiin maksujen laskentaperusteita ja sopimukseen kirjattiin mm. sopimuksen tarkistamisvelvollisuus kolmen vuoden välein. Loppuvuodesta käynnistettiin neuvottelut Ali-Juhakkalan jätevesipuhdistamon laajennuksesta ja kustannusjaosta. Viiden kunnan yhteishanke valmistui vuoden lopulla.

Toteutuneiden investointien loppusumma oli 12,9 miljoonaa euroa. Toteuma-aste oli 89,7 %, kun tavoitteena oli 90 %. Investointikustannuksista talonrakennuksen osuus oli 45,4 %, kuntatekniikan osuus oli 32,4 % ja vesihuollon osuus 21,9 %. Kuntatekniikan osuudessa on mukana teollisuusalueen esirakentamiskustannukset. Loput eli 0,2 % aiheutui irtaimen omaisuuden hankinnasta.

Käyttötalouteen teknisen toimialan talousarvioon varatut korjatut määrärahat kulujen osalta 21,5 miljoonaa euroa riittivät siten, että toteuma-aste oli 97,3 %. Ts. menot alittuivat 0,6 miljoonaa euroa. Tuloarvio toteutui 98,6 %:sti, joten tuloja jäi saamatta 0,3 miljoonaa euroa. Nettotulos oli vajaa 0,3 miljoonaa euroa parempi kuin talousarviossa oli esitetty.

Teknisen toimialan tulevaisuuden haasteita ovat edelleen toimitilojen ylläpitoon liittyvät sisäilmahaasteet, joustavan kaavoitusmallin täytäntöönpano sekä vuonna 2015 päätetty oman ympäristötoimen toiminnan käynnistäminen. Lisäksi haasteena on yritystonttien myynnin tehostaminen, johon lisäresursseja saatiin yhdistymisavustuksen rahoilla palkattavan yrityskoordinaattorin muodossa.

Arvio yhdistymissopimuksen toteutumisesta

Hollolan ja Hämeenkosken yhdistymissopimukseen liittyneet toimenpiteet teknisen toimen osalta saatiin pääosin toteutettua vuoden 2015 aikana. Näistä suurimpia toimenpiteitä olivat mm. tienimistöjen synkronointi, vesihuollon operointisopimuksen laajentaminen koskemaan myös Hämeenkosken aluetta sekä suunnitelma henkilökunnan sijoittamisesta. Tehdyt toimenpiteet sujuivat ongelmitta. Vuodelle 2016 jäivät mm. rakennusjärjestyksen synkronointi, tonttien myyntihintojen ja vesihuollon liittymismaksujen sekä kuntatekniikan maksun tarkistaminen.

Heikki Salonsaari
tekninen johtaja

Toiminnan kuvaus

Teknisen toimialan vastuualueet ovat hallinto, maankäyttö, rakennusvalvonta, kuntatekniikka, tilakeskus, kiinteistöpalvelut, liikunta ja vesihuoltolaitos.

Tekninen toimiala järjestää asumisen ja elinkeinoelämän tarvitsemat kuntatekniikan palvelut joustavasti ja taloudellisesti, vastaa toimitilojen rakennuttamisesta, kiinteistöjen ylläpidosta ja käyttäjäpalveluista. Tekniset palvelut mahdollistaa hallintokuntien palvelutuotannon järjestämällä hallintokunnille toimivat ja terveelliset tilat. Tekninen toimiala luo osaltaan laadukkaat ja monipuoliset edellytykset liikunnan harrastamiseen sekä vastaa vesihuoltolaitoksen liiketoiminnasta asetettujen tavoitteiden mukaisesti

Tavoitteet ja mittarit

Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Ulottuvuus/näkökulma: Vaikuttavuus

Tavoite (vaikutta- vuus/tuotanto, laita nä- kyviin)	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutuma 31.12.2015
Yhdyskunnan ja ympäris- tön hallittu kehittämi- nen/alueellinen kehittämi- nen:	Strategisen yleiskaavan työn ete- neminen	Kaavaehdotus valmis vuoden 2015 loppuun mennessä	Ei toteutunut
	Tonttireservin riittävyys	Kahden vuoden tonttireservi kaavoitettuna ja noin viiden vuoden asemakaavallinen reservi	Toteutunut
Matkailualueiden kehittämi- nen	Pyhäniemen ja Messilän asema- kaavojen valmiusaste	Asemakaavat ehdotusvai- heessa vuoden 2015 loppuun mennessä	Pyhäniemen kaavaehdotus valmistunut
Laadukkaat tilat palvelui- den tuottamiseksi	Rakennusten kunnossapidon pitkän tähtäimen suunnitelma	Kunnossapidon PTS tehty 40 %:sta rakennuksia	Toteutunut
	Sisäilmaongelmien reagoitinopeus	80 % vikailmoituksiin reagoitu kolmen vuorokauden sisällä	Lähes toteutunut

Ulottuvuus/näkökulma: Palvelukyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutuma 31.12.2015
Tyytyväiset sekä sisäiset että ulkoiset asiakkaat	Asiakaskyselyt	Keskiarvo 3,5 (asteikolla 1 - 5)	Toteutunut osittain: kiinteistöpalvelut 3,74 ja 3,48, kuntatekniikan jalankulku- ja pyörä- teiden kunto 3,1, tilakeskuksen tilat 3,5
Toimiva demokratia ja hyvä hallinto	Aloitteiden käsittelyaika	≤3 kk	Toteutunut osittain, keskimääräinen käsit- telyaika 4kk

Ulottuvuus/näkökulma: Aikaansaannoskyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutuma 31.12.2015
Työkykyinen henkilöstö	Työyhteisökysely	Taso 4, asteikko 1 - 5	Toteutunut osittain: Kyselyn 5 kohdetta ylittää tason 3,5 (vaihteluväli

			3,69...4,16) Johtaminen ja esimiestyö alittavat tavoitetason 2,91 / 3,43

Ulottuvuus/näkökulma: Taloudellisuus ja tuottavuus

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutuma 31.12.2015
Kustannusten hallinta	Toimialan tuottamien palveluiden käyttötalouden bruttokustannukset €/as	Kustannukset nousevat enintään tulosyksiköiden indeksien verran	Ei todennettavissa
Realistinen rakentamisohjelma	Investointien toteuma-aste	Toteuma-aste vähintään 90 %	toteuma-aste 89,7 %

Perustelut

Vuoden 2015 suurimpana haasteena on kolme uutta rakennushanketta. Hankkeet ovat Heinsuon ja Kalliolan koulu, jotka toteutetaan elinkaarihankkeena sekä paloasema. Kaikki kolme kohdetta on tarkoitettu leasing-rahoituksella. Kohteiden rakennuttamisen resursointi vaikuttaa myös teknisen toimen organisaatioon ja sitä kautta talousarvion loppusummaan. keskeisenä haasteena on valtuuston hyväksymien talouden tasapainottoimenpiteiden täytäntöön vienti ja mahdollisesti kielteisten vaikutusten minimointi. Tässä tilanteessa on entistä tärkeämpää, että henkilökunnan kustannustietämys on ajan tasalla.

Maankäytön suunnittelun suuri tavoite on strategisen yleiskaavatyön saattaminen ehdotusvaiheeseen sekä maanhankinta – ja myyntiprosessien edelleen kehittäminen. Suurena haasteena on myös kunnan kehittämisen kannalta tärkeiden hankekaavojen käynnistäminen.

Kuntatekniikan rakentamisessa keskitytään edelleen Perhoslehdon alueen katujen ja vesihuollon rakentamiseen. Samoin uusien yritysalueiden vuonna 2014 alkanut esirakentaminen jatkuu sekä Paassillan alueella että Hopeakallion alueella. Esirakentaminen satsattu investointi edellyttää aktiivista alueiden markkinointia. Suurimpana yksittäisenä urakkana tulee olemaan Hopekallion liittymän avaaminen.

Tilakeskuksen muuttaminen taseyksiköksi parantaa ennen kaikkea toiminnan läpinäkyvyyttä ja antaa mahdollisuuden kohdentaa pääomavuokran vaikutukset oikein. Vuosi 2015 tulee tässä suhteessa olemaan toiminnan sisäänajoa. Ratkaisuun liittyy myös muita omistajaohjauselementtejä. Mm. tonttien myynnistä saadut tulot kohdennetaan vuodesta 2015 lukien konsernipalveluille samoin metsänmyyntitulot jne.

Teknisen toimen palveluiden tuottamista koskevat linjaukset ovat liikuntatoimen palvelutuotannon eriyttäminen liikunta-alueiden kunnossapidosta sekä kuntatekniikan palveluiden kilpailuttamisvaatimus, joka tarkoittaa käytännössä luopumista ns. in-hause ostoista LSKT:lta. Kumpikin linjaus edellyttää organisaatiomuutoksia, joiden valmistelu toteutetaan vuonna 2015.

Tuloarviot ja määrärahat

TEKNINEN LAUTAKUNTA yht. kaikki							
	TP 2014	ALKUPERÄINEN TA 2015	TA- MUUTOKSET	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+ Yli/- Alle arvion
TOIMINTATULOT	24 300 473,07	22 906 100	-875 100	22 031 000	21 717 552,61	99 %	-313 447,39
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	132 560,63	185 500	-30 000	155 500	159 540,86	103 %	4 040,86
TOIMINTAMENOT	21 952 713,27	21 104 100	414 100	21 518 200	20 926 852,31	97,3 %	-591 347,69
TOIMINTAKATE	2 480 320,43	1 987 500,00	-1 319 200,00	668 300,00	950 241,16	142,2 %	281 941

TEKNINEN LAUTAKUNTA (ei sis. VHL eikä Tilakeskus-taseyksiköitä)							
	TP 2014	ALKUPERÄINEN TA 2015	TA-MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+ Yli/- Alle arvion
TOIMINTATULOT	20 607 002,45	8 368 200	-535 700	7 832 500	7 581 640,34	96,80	-250 859,66
VALMISTUS OMAA	132 560,63	55 000	0	55 000	47 272,78	85,95	-7 227,22
TOIMINTAMENOT	20 022 982,16	13 399 300	-398 400	13 000 900	12 371 461,48	95,16	-629 438,52
TOIMINTAKATE	716 580,92	-4 976 100	-137 300	-5 113 400	-4 742 548,36	92,75	370 851,64

TP 2014 luvissa mukana Tilakeskus, koska ollut kunnan toimintaa v. 2014. Tilakeskus-taseyksikkö aloitti 1.1.2015.

HOLLOLAN VESIHUOLTOLAITOS, TASEYKSIKKÖ

Toiminnan kuvaus

Hollolan vesihuoltolaitos vastaa Hollolan kunnan yleisen vesihuollon järjestämisestä lakien ja määräysten mukaisesti. Hollolan kunta on sopinut vesihuollon järjestämisestä ja vesihuolto-palvelujen tuottamisesta Lahti Aqua Oy:n kanssa konsessiosopimukseen perustuen vuodesta 2008 alkaen. Sopimuksen kokonaiskesto on 15 vuotta.

Tavoitteet ja mittarit

Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Ulottuvuus/näkökulma: Vaikuttavuus

Tavoite (vaikuttavuus/tuotanto, laita näkyviin)	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Tot. 31.12.2015
Yhdyskunnan ja vesihuollon hallittu kehittäminen kunnan tavoitteiden mukaisesti	Vesihuollon rakentuminen verrattuna kehittämissuunnitelmaan	Vesihuollon toteutuminen v. 2010 kehityssuunnitelman mukaisesti.	Toteutunut noin 90 %.
Vesihuollon kehittämissuunnitelman päivittäminen ajantarkaiseksi	Vesihuollon kehittämissuunnitelman säännöllinen ylläpito "tuoreena"	Vesihuollon kehittämissuunnitelma päivitetään valtuustokausittain	Toteutunut (päivitetty 28.9.2015)

Ulottuvuus/näkökulma: Palvelukyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Tot. 31.12.2015
Tyytyväiset asiakkaat	FCG:n kysely yhdyskuntateknisistä palveluista	3,5 (asteikolla 1 -5)	3,76

Ulottuvuus/näkökulma: Aikaansaannoskyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Tot. 31.12.2015
Toimiva tilaaja-tuottajamallin mukainen vesihuoltoyhteistyö operattorin kanssa	Kunnan tekemien reklamaatioiden määrä vuoden aikana (viimeisin kvartaaliraportti Q4)	0 kpl = Kitkaton yhteistyö = ei reklamaatioita	Ei erimielisyyksiä vuoden aikana

Ulottuvuus/näkökulma: Taloudellisuus ja tuottavuus

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Tot. 31.12.2015
Kustannustehokas tilaaja-tuottajamallin mukainen yhteistyö	Käyttökustannukset €/asiakas (edellisen vuoden kvartaaliraportissa Q4 vuotuinen konsessiomaksu jaettuna vesimittareiden eli asiakkaiden määrällä)	Kustannusten nousu enintään konsessiosopimuksen mukaisen palvelumaksujen indeksien verran max. 600€/asiakas	432 €/asiakas

Tuloarviot ja määrärahat

VESIHUOLTOLAITOS/TASEYKSIKKÖ							
	TP 2014	ALKUPERÄINEN TA 2015	TA-MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+ Yli/- Alle arvion
TOIMINTATULOT	3 693 470,62	3 852 600	0	3 852 600	3 796 253,49	98,54	-56 346,51
TOIMINTAMENOT	1 929 731,11	2 026 300	0	2 026 300	1 957 753,28	96,62	-68 546,72
TOIMINTAKATE	1 763 739,51	1 826 300	0	1 826 300	1 838 500,21	100,67	-12 200,21

TILAKESKUS, TASEYKSIKKÖ**Toiminnalliset tavoitteet****Toiminnan kuvaus**

Tilakeskus vastaa kunnan kiinteistöjen rakennuttamisesta, kunnossapidosta ja hoidosta. Tilakeskuksen tehtäviin kuuluu myös kunnan metsien, torin ja peltojen hoito sekä asuntojen vuokraustoimintaan liittyvät tehtävät.

Ulottuvuus/näkökulma: Vaikuttavuus

Tavoite (vaikuttavuus/tuotanto, laita näkyviin)	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutuma 31.12.2015
Terveelliset, turvalliset ja taroituksenmukaiset tilat ja niihin liittyvät palvelut	Asiakaskysely, asteikko1-5	Tavoitetaso \geq 3,7	3,5

Ulottuvuus/näkökulma: Palvelukyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutuma 31.12.2015
Vikailmoitusten kautta saatujen tehtävien hoitaminen toteutetaan viivytystä	Reagointi-aika vika-ilmoituksiin	80 % vikailmoituksista hoidettu kuntoon 3 vuorokauden sisällä.	Lähes toteutunut

Ulottuvuus/näkökulma: Aikaansaannoskyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutuma 31.12.2015
Kunnossapidon suunnittelu	Kunnossapidon PTS/Valmiiden PTS:n määrä.	Kunnossapidon PTS tehty 40 % rakennuksista.	Toteutui

Ulottuvuus/näkökulma: Taloudellisuus ja tuottavuus

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutuma 31.12.2015
Tilojen määrä rakennushankkeessa pysyy sovituksessa tilatehokkuudessa	Tilatehokkuus	Hanke pysyy sovituksessa tilatehokkuudessa	Toteutui
Investoinnit toteutuvat suunnitellusti	Määrärahojen riittävyys	Toteuma-aste 90 – 100 %	Toteutuma 90,4 %
Määrärahojen käyttö suunnitelmallista ja seuranta ajan tasalla	Talousarvion toteuman seuranta	Tavoitteena on että määrärahamuutoksia ei tule	Väistötilojen rakentamisen ja liikuntahallin purusta johtuen määrärahamuutoksia jouduttiin tekemään

Tuloarviot ja määrärahat

TILAKESKUS/TASEYKSIKKÖ							
	TP 2014	ALKUPERÄINEN TA 2015	TA-MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+ Yli/- Alle arvion
TOIMINTATULOT	0,00	10 685 300	-339 400	10 345 900	10 339 658,78	99,94	-6 241,22
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	0,00	130 500	-30 000	100 500	112 268,08	111,71	11 768,08
TOIMINTAMENOT	0,00	5 678 500	812 500	6 491 000	6 597 637,55	101,64	106 637,55
TOIMINTAKATE	0,00	5 137 300	-1 181 900	3 955 400	3 854 289,31	97,44	101 110,69

TUNNUSLUVUT**TEKNINEN LAUTAKUNTA**

	TP 2011	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015
--	---------	---------	---------	---------	---------

Kuntatekniikka ja varikkotoimi

Liikennealueet:

Liikennealueiden ylläpito, €/asukas	27,6	36,0	32,2	28,7	30,6
Liikenneväylien hoito, €/m ²	0,63	0,81	0,69	0,61	0,65
Yksityisteiden kunnossapitoavustus tiekunnille	75 000	75 000	75 000	70 000	70 000

Puistot ja yleiset alueet:

Puistojen hoito, €/asukas *)	6,4	7,1	7,2	6,4	5,9
Traktoreiden käyttöaste, %	58	68	47	40	28
Ajoneuvojen käyttöaste, %	91	91	92	92	83
Erikoistyökoneiden laskutus, €	130 858	145 000	124 706	116 197	108 350

Kiinteistöpalvelut

Siivouksen kokonaiskustannukset €/siiv.m ² /kk	1,58	1,85	1,83	1,87	1,83
-terveysasemat ei mukana TP2010 -2011					
Siivouksen työaika menokit h/sm ^{2/v}	0,96	0,94	0,94	0,94	0,93
Ruokapalvelu/ sivistystoimiala, aterian keskihinta/ €	3,10	3,1	3,42	3,22	3,39
Ruokapalvelu/ kokopäivälaitos, aterian keskihinta/ €	*4,86	5,68	5,86	5,33	5,56

*Salpakankaan terveysasema ei mukana luvussa

Tilakeskus

Rakennusten ylläpitokustannukset €/rak-m ³	12,19	10,82	12,35	12,02	14,08
Rakennusten kunnossapito €/rak-m ³	3,85	2,72	2,09	1,94	2,58
Huollon henkilöstömenot €/rak-m ³	1,20	1,23	1,44	1,39	1,44

Liikunta

Liikunta-alueiden hoito €/asukas	21,42	23,17	20,14	20,28	19,31
Jäähalli, €/käyttötunti *)	92,02	87,32	104,79	157,64	125,11
Uimahalli, €/uintikerta *)	3,56	4,02	3,87	4,01	3,85

*) ei sisällä pääomakuluja

Maankäyttöpalvelut

Raakamaan hankinta, hehtaaria	33,2	0	1,3	91	0,45
Kunnan tonttitarjonta:					
Uudet kaavoitetut tontit (AO), kpl	60	67	0	0	0
Myyty tai vuokrattu (AO), kpl	16	28	12	33	22
Tonttireservi	139	155	143	110	88
Uudet kaavatontit (AP, AR), k-m ²	3 097	7 958	8 138	0	0
Tonttireservi (AP, AR), k-m ²	15 011	22 969	23 149	26 216	30 658

Rakennusvalvonta

Rakennuslupien ja ilmoitusten määrä	360	355	284	306	288
Valmistuneet asunnot	189	75	177	84	48

Vesihuoltolaitos

Laskutettu vesimäärä, 1000 m ³	822	818	816	821	810
Laskutettu jätevesi, 1000 m ³	795	797	795	798	785
Liittyneden kiinteistöjen määrä, kpl	3 797	3 854	3 867	3 910	3 964
Vesimaksu, €/m ³	1,34	1,34	1,47	1,47	1,54
Jätevesimaksu, €/m ³	2,18	2,18	2,40	2,40	2,52
Tuloutus kunnalle, milj.€	0,30	0,30	0,30	0,30	0,3

Väestö:

2010 22 100

2011 22 021 (VRK 31.12.2011)

2012 22 066 (VRK 31.12.2012)

2013 21 987 (VRK 31.12.2013)

2014 21 902 (VRK 31.12.2014)

2015 21 826

YHDISTELMÄ KÄYTTÖTALOUSTULOISTA JA MENOISTA

Yhdistelmä toimintatuloista

	Alkuperäinen TA	Ta muutokset	Ta muutoksen jälkeen	Käyttö 2015	Käyttö %	+Yli/- Alle arvion
Konsernipalvelut						
Valtiolliset vaalit	30 000	0	30 000	34 880,70	116,27	4 880,70
Hallintopalvelut	1 227 600	16 895	1 244 495	1 107 761,13	89,01	-136 733,87
Talouspalvelut	416 200	0	416 200	736 574,50	176,98	320 374,50
Henkilöstöpalvelut	330 600	0	330 600	419 530,63	126,90	88 930,63
Tietohallintopalvelut	589 500	0	589 500	565 162,00	95,87	-24 338,00
Maa- ja metsätilat	0	0	0	150 993,45		150 993,45
Hankkeet	0	0	0	35 000,00		35 000,00
Yhteensä	2 593 900	16 895	2 610 795	3 049 902,41	116,82	439 107,41
Kunnan sosiaali- ja terveyspalvelut						
Sosiaali- ja terveyspalvelujen hallinto	0	0	0	30 510,80		30 510,80
Sosiaalipalvelut	770 000	0	770 000	817 840,47	106,21	47 840,47
Yhteensä	770 000	0	770 000	848 351,27	110,18	78 351,27
Perusturvalautakunta, Peruspalvelukeskus Oiva-taseyksikkö						
Hyvinvointipalvelut	19 575 300	90 000	19 665 300	18 907 399,08	96,15	-757 900,92
Vanhus- ja vammaispalvelut	44 437 600	580 000	45 017 600	45 795 235,88	101,73	777 635,88
Terveyden- ja sairaanhoidon palveluiden tulosalue	28 999 200	305 000	29 304 200	29 307 619,49	100,01	3 419,49
Hallinto- ja talouspalvelut	43 000	0	43 000	74 421,09	173,07	31 421,09
Erkoissairaanhoido ja ympäristöterv.huolto	46 306 100	-77 000	46 229 100	44 562 934,91	96,40	-1 666 165,09
Yhteensä	139 361 200	898 000	140 259 200	138 647 610,45	98,85	-1 611 589,55
Sivistyspalvelut						
Hollolan sivistystoimen hallinto- ja talouspalvelut	4 194 100	-200 000	3 994 100	3 526 766,49	88,30	-467 333,51
Kärkölän varhaiskasvatuspalvelut	208 700	0	208 700	250 946,60	120,24	42 246,60
Hollolan varhaiskasvatuspalvelut	1 632 100	0	1 632 100	1 674 341,73	102,59	42 241,73
Hollolan yleissivistävä koulutus	1 586 200	0	1 586 200	1 710 828,11	107,86	124 628,11
Kärkölän yleissivistävä koulutus	3 572 500	0	3 572 500	3 553 065,71	99,46	-19 434,29
Hollolan muut kasvatus- ja opetuspalvelut	292 200	0	292 200	366 490,00	125,42	74 290,00
Hollolan vapaa-aikapalvelut	40 000	0	40 000	38 409,29	96,02	-1 590,71
Kärkölän vapaa-aikapalvelut	5 800	0	5 800	6 710,05	115,69	910,05
Yhteensä	11 531 600	-200 000	11 331 600	11 127 557,98	98,20	-204 042,02
TEKNINEN LAUTAKUNTA						
Tekniset palvelut						
Kuntatekniikka	388 600	0	388 600	247 271,58	63,63	-141 328,42
Varikko	400 000	-50 000	350 000	460 038,83	131,44	110 038,83
Liikunta	782 900	-60 700	722 200	701 579,54	97,14	-20 620,46
Kiinteistöpalvelut	6 154 400	-345 000	5 809 400	5 618 581,92	96,72	-190 818,08
Rakennusvalvonta	300 000	0	300 000	284 910,64	94,97	-15 089,36
Ympäristövalvonta	0	0	0	169,93	0,00	169,93
Maankäyttöpalvelut	342 300	-80 000	262 300	269 087,90	102,59	6 787,90
Yhteensä	8 368 200	-535 700	7 832 500	7 581 640,34	96,80	-250 859,66
Vesihuoltolaitos (taseyksikkö)	3 852 600	0	3 852 600	3 796 253,49	98,54	-56 346,51
Tilakeskus (taseyksikkö)	10 685 300	-339 400	10 345 900	10 339 658,78	99,94	-6 241,22
Yhteensä TEKNINEN LAUTAKUNTA	22 906 100	-875 100	22 031 000	21 717 552,61	98,58	-313 447,39
Toimintatuotot yhteensä	177 162 800	-160 205	177 002 595	175 390 974,72	99,09	-1 611 620,28
Valmistus omaan käyttöön						
Tekniset palvelut						
Kuntatekniikka	35 000	0	35 000	35 000,00	100,00	0,00
Varikko	20 000	0	20 000	12 272,78	61,36	-7 727,22
Tilakeskus (taseyksikkö)	130 500	-30 000	100 500	112 268,08	111,71	11 768,08
Valmistus omaan käyttöön yhteensä	185 500	-30 000	155 500	159 540,86	102,60	4 040,86
INVESTOINTIOSA						
Kiinteä omaisuus	420 000	0	420 000	34 815,82	8,29	-385 184,18
Aineeton käyttöomaisuus	0	0	0	286 750,92		286 750,92
Kunnallistekniikka						
Liikennealueet	816 000	-679 000	137 000	0,00	0,00	-137 000,00
Vesihuoltolaitos (taseyksikkö)	0	0	0	55 000,00		55 000,00
Investointiosa yhteensä	1 236 000	-679 000	557 000	376 566,74	67,61	-180 433,26

Yhdistelmä toimintamenoista

	Alkuperäinen TA	Ta muutokset	Ta muutoksen jälkeen	Käyttö 2015	Käyttö %	+Yli/- Alle arvion
Konsernipalvelut						
Valtiolliset vaalit	25 500	0	25 500	21 503,92	84,33	-3 996,08
Valtuusto	80 500	0	80 500	28 057,82	34,85	-52 442,18
Hallintopalvelut	1 936 600	193 000	2 129 600	2 035 024,06	95,56	-94 575,94
Talouspalvelut	2 241 600	0	2 241 600	2 318 508,16	103,43	76 908,16
Henkilöstöpalvelut	2 807 800	300 000	3 107 800	2 884 753,03	92,82	-223 046,97
Maaseutupalvelut	74 000	0	74 000	58 906,22	79,60	-15 093,78
Tietohallintopalvelut	715 300	0	715 300	654 867,88	91,55	-60 432,12
Maa- ja metsätilat	0	0	0	70,30		70,30
Hankkeet	58 400	0	58 400	56 818,10	97,29	-1 581,90
Yhteensä	7 939 700	493 000	8 432 700	8 058 509,49	95,56	-374 190,51
Kunnan sosiaali- ja terveystalot						
Sosiaali- ja terveystalot	2 000	0	2 000	19 938,15	996,91	17 938,15
Sosiaalipalvelut	25 415 600	390000	25 805 600	26 728 792,90	103,58	923 192,90
Perusterveydenhuolto	16 404 800	80800	16 485 600	15 289 124,05	92,74	-1 196 475,95
Erikoissairaanhoido	20 716 200	181200	20 897 400	20 680 489,56	98,96	-216 910,44
Ympäristöterveydenhuolto	284 100	0	284 100	226 460,00	79,71	-57 640,00
Yhteensä	62 822 700	652 000	63 474 700	62 944 804,66	99,17	-529 895,34
Perusturvalautakunta						
Hyvinvointipalvelut	18 904 000	90 000	18 994 000	17 981 761,33	94,67	-1 012 238,67
Vanhus- ja vammaispalvelut	43 129 800	580 000	43 709 800	43 911 979,04	100,46	202 179,04
Terveystalot ja sairaanhoidon palveluiden tulosalue	27 078 600	305 000	27 383 600	28 311 059,98	103,39	927 459,98
Hallinto- ja talouspalvelut	3 918 800	0	3 918 800	3 843 144,82	98,07	-75 655,18
Erikoissairaanhoido ja ympäristöterv.huolto	46 306 100	-77 000	46 229 100	44 562 934,91	96,40	-1 666 165,09
Yhteensä	139 337 300	898 000	140 235 300	138 610 880,08	98,84	-1 624 419,92
Sivistyspalvelut						
Hollolan sivistystoimen hallinto- ja talouspalvelut	534 300	0	534 300	345 505,33	64,67	-188 794,67
Kärkölan sivistystoimen hallinto- ja talouspalvelut	112 300	0	112 300	88 486,75	78,79	-23 813,25
Hollolan varhaiskasvatuspalvelut	15 583 200	0	15 583 200	14 384 296,06	92,31	-1 198 903,94
Kärkölan varhaiskasvatuspalvelut	2 648 800	0	2 648 800	2 439 520,34	92,10	-209 279,66
Hollolan yleissivistävä koulutus	25 435 100	-240 000	25 195 100	25 173 687,85	99,92	-21 412,15
Kärkölan yleissivistävä koulutus	5 069 100	-200 000	4 869 100	4 617 852,89	94,84	-251 247,11
Hollolan muut kasvatus- ja opetuspalvelut	696 200	0	696 200	811 144,67	116,51	114 944,67
Kärkölan muut kasvatus- ja opetuspalvelut	44 000	0	44 000	31 924,26	72,56	-12 075,74
Hollolan vapaa-aikapalvelut	1 324 500	0	1 324 500	1 216 324,00	91,83	-108 176,00
Kärkölan vapaa-aikapalvelut	333 400	0	333 400	320 155,98	96,03	-13 244,02
Yhteensä	51 780 900	-440 000	51 340 900	49 428 898,13	96,28	-1 912 001,87
TEKNINEN LAUTAKUNTA						
Tekniset palvelut						
Tekninen hallinto	362 900	0	362 900	365 444,54	100,70	2 544,54
Kuntatekniikka	1 393 100	0	1 393 100	1 383 649,88	99,32	-9 450,12
Varikko	437 700	0	437 700	315 973,09	72,19	-121 726,91
Palo- ja pelastustoimi	1 933 200	0	1 933 200	1 932 280,30	99,95	-919,70
Liikunta	1 997 300	-24 400	1 972 900	1 885 434,93	95,57	-87 465,07
Kiinteistöpalvelut	6 028 500	-374 000	5 654 500	5 348 036,46	94,58	-306 463,54
Rakennusvalvonta	389 300	0	389 300	331 267,27	85,09	-58 032,73
Ympäristövalvonta	149 400	0	149 400	155 365,84	103,99	5 965,84
Maankäyttöpalvelut	707 900	0	707 900	654 009,17	92,39	-53 890,83
Yhteensä	13 399 300	-398 400	13 000 900	12 371 461,48	95,16	-629 438,52
Vesihuoltolaitos (taseyksikkö)	2 026 300	0	2 026 300	1 957 753,28	96,62	-68 546,72
Tilakeskus (taseyksikkö)	5 678 500	812 500	6 491 000	6 597 637,55	101,64	106 637,55
Yhteensä TEKNINEN LAUTAKUNTA	21 104 100	414 100	21 518 200	20 926 852,31	97,25	-591 347,69
Toimintameno yhteensä	282 984 700	2 017 100	285 001 800	279 969 944,67	98,23	-5 031 855,33
INVESTOINTIOSA						
Kiinteä omaisuus	0	0	0	14 476,00		14 476,00
Aineeton käyttöomaisuus	0	1 283 000	1 283 000	1 282 585,81	99,97	-414,19
Irtain omaisuus						
Sivistyslautakunta	340 000	0	340 000	228 450,10	67,19	-111 549,90
Tekninen lautakunta	100 000	0	100 000	25 377,65	25,38	-74 622,35
Kunnallistekniikka						
Liikennealueet	5 407 000	-570 000	4 837 000	4 097 886,19	84,72	-739 113,81
Muut yleiset alueet	180 000	0	180 000	86 100,94	47,83	-93 899,06
Tilakeskus -taseyksikkö						
Tilakeskuksen hankekohtaiset investoinnit						
Salpakan koulukoulu	2 200 000	0	2 200 000	2 168 941,62	98,59	-31 058,38
Paloasema	0	70 000	70 000	71 352,80	101,93	1 352,80
Kankaan koulu	2 830 000	0	2 830 000	2 622 234,01	92,66	-207 765,99
Hälvälän koulu	50 000	0	50 000	12 098,00	24,20	-37 902,00
Tilakeskuksen muut rakennusinvestoinnit	1 610 000	-280 000	1 330 000	988 242,49	74,30	-341 757,51
Vesihuoltolaitos (taseyksikkö)	2 790 000	0	2 790 000	2 834 588,71	101,60	44 588,71
Investointiosa yhteensä	15 507 000	503 000	16 010 000	14 432 334,32	90,15	-1 577 665,68

2.3 Tuloslaskelmaosa

TULOSLASKELMAN TOTEUTUMISVERTAILU 2015

Hollolan kunta (sisältää taseyksiköt)

	Alkuperäinen talousarvio yhteensä	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama +Yli/-alle arvion
Toimintatulot	177 162 800	-160 205	177 002 595	175 390 975	-1 611 620
Myyntitulot	148 491 700	239 895	148 731 595	147 708 815	-1 022 780
Maksutulot	12 582 200	-40 000	12 542 200	12 483 125	-59 075
Tuet ja avustukset	3 166 600	0	3 166 600	2 361 219	-805 381
Muut toimintatulot	12 922 300	-360 100	12 562 200	12 837 817	275 617
Valmistus omaan käyttöön	185 500	-30 000	155 500	159 541	4 041
Toimintamenot	-282 984 700	-2 017 100	-285 001 800	-279 969 945	-5 031 855
Henkilöstökulut	-84 095 700	754 100	-83 341 600	-79 385 469	-3 956 131
Palvelujen ostot	-159 585 800	-2 580 700	-162 166 500	-162 374 449	207 949
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 599 800	-44 400	-8 644 200	-7 680 510	-963 690
Avustukset	-11 663 700	-305 100	-11 968 800	-11 635 553	-333 247
Muut toimintakulut	-19 039 700	159 000	-18 880 700	-18 893 965	13 265
Toimintakate	-105 636 400	-2 207 305	-107 843 705	-104 419 429	-3 424 276
Verotulot	85 750 000	-1 500 000	84 250 000	83 775 247	-474 753
Valtionosuudet	27 350 000	0	27 350 000	27 213 375	-136 625
Rahoitustuotot ja -kulut:	95 900	0	95 900	313 601	-217 701
Korkotulot	30 600	0	30 600	3 954	-26 646
Muut rahoitustulot	1 079 700	0	1 079 700	1 528 252	448 552
Korkokulut	-709 600	0	-709 600	-586 150	-123 450
Muut rahoituskulut	-304 800	0	-304 800	-632 455	327 655
Vuosikate	7 559 500	-3 707 305	3 852 195	6 882 792	3 030 597
Poistot käyttöomaisuudesta ja muista pitkävaikutteisista menoista	-7 823 100	0	-7 823 100	-9 859 387	2 036 287
Tilikauden tulos	-263 600	-3 707 305	-3 970 905	-2 976 595	-994 310
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys	0	0	0	5 898	5 898
Tilikauden ylijäämä+/ alijäämä -	-263 600	-3 707 305	-3 970 905	-2 970 697	-1 000 208

TULOSLASKELMAN TOTEUTUMISVERTAILU 2015
HOLLOLAN KUNTA, VHL, Tilakeskus, PPK Oiva

	Talousarvio kunta	Talousarvio VHL	Talousarvio Tilakeskus	Talousarvio Oiva	Talousarvio Yhteensä	Toteutuma Kunta	Toteutuma VHL	Toteutuma Tilakeskus	Toteutuma Oiva	Toteutuma Yhteensä	Poikkeama +Yli/-alle arvion
Toimintatulot	22 844 895	3 852 600	10 345 900	139 959 200	177 002 595	22 607 452	3 796 253	10 339 659	138 647 610	175 390 975	-1 611 620
Myyntitulot	17 353 095	3 850 400	279 400	127 248 700	148 731 595	16 694 020	3 792 263	205 288	127 017 245	147 708 815	-1 022 780
Maksutulot	2 787 400	0	0	9 754 800	12 542 200	2 810 151	0	24	9 672 950	12 483 125	-59 075
Tuet ja avustukset	1 379 600	0	0	1 787 000	3 166 600	1 918 056	0	0	443 162	2 361 219	-805 381
Muut toimintatulot	1 324 800	2 200	10 066 500	1 168 700	12 562 200	1 185 225	3 991	10 134 347	1 514 254	12 837 817	275 617
Valmistus omaan käyttöön	55 000	0	100 500	0	155 500	47 273	0	112 268	0	159 541	-108 227
Toimintamenot	-136 549 200	-2 026 300	-6 491 000	-139 935 300	-285 001 800	-132 803 674	-1 957 753	-6 597 638	-138 610 880	-279 969 945	-5 031 855
Henkilöstökulut	-36 014 000	-91 200	-1 083 000	-46 153 400	-83 341 600	-34 283 601	-88 310	-933 168	-44 080 390	-79 385 469	-3 956 131
Palvelujen ostot	-82 406 000	-1 925 600	-2 677 100	-75 157 800	-162 166 500	-81 754 123	-1 842 090	-2 804 626	-75 973 610	-162 374 449	207 949
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 991 900	-400	-1 422 100	-3 229 800	-8 644 200	-3 236 950	-21 215	-1 304 845	-3 117 500	-7 680 509	-963 691
Avustukset	-4 411 400	0	0	-7 557 400	-11 968 800	-4 142 951	0	-550	-7 492 052	-11 635 553	-333 247
Muut toimintakulut	-9 725 900	-9 100	-1 308 800	-7 836 900	-18 880 700	-9 386 048	-6 138	-1 554 449	-7 947 329	-18 893 965	13 265
Toimintakate	-113 649 305	1 826 300	3 955 400	23 900	-107 843 705	-110 148 949	1 838 500	3 854 289	36 730	-104 419 429	-3 424 276
Verotulot	84 250 000	0	0	0	84 250 000	83 775 247	0	0	0	83 775 247	-474 753
Valtionosuudet	27 350 000	0	0	0	27 350 000	27 213 375	0	0	0	27 213 375	-136 625
Rahoitustuotot ja -kulut:	447 700	-358 300	0	6 500	95 900	659 900	-354 360	-1 178	9 239	313 600	-217 700
Korkotulot	26 600	1 000	0	3 000	30 600	3 631	26	0	297	3 954	-26 646
Muut rahoitustulot	1 073 200	0	0	6 500	1 079 700	1 517 972	0	124	10 156	1 528 252	448 552
Korkokulut	-650 000	-56 600	0	-3 000	-709 600	-534 031	-51 003	-1 117	0	-586 150	-123 450
Muut rahoituskulut	-2 100	-302 700	0	0	-304 800	-327 672	-303 384	-185	-1 214	-632 455	327 655
Vuosikate	-1 601 605	1 468 000	3 955 400	30 400	3 852 195	1 499 573	1 484 140	3 853 111	45 970	6 882 792	3 030 597
Poistot käyttöomaisuudesta ja muista pitkävaikutteisista menoista	-3 130 500	-1 207 500	-3 454 700	-30 400	-7 823 100	-2 298 782	-1 185 328	-6 329 308	-45 970	-9 859 387	2 036 287
Satunnaiset tulot ja menot	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Satunnaiset tulot	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-4 732 105	260 500	500 700	0	-3 970 905	-799 209	298 812	-2 476 197	0	-2 976 596	-994 309
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys	0	0	0	0	0	0	5 898	0	0	5 898	5 898
Tilikauden ylijäämä+/ alijäämä -	-4 732 105	260 500	500 700	0	-3 970 905	-799 209	304 710	-2 476 197	0	-2 970 697	-1 000 208

2.4 Investointiosa

INVESTOINTIOSA

Toimielin	Sitovuustaso valtuustoon nähden
Kunnanhallitus	Kiinteä omaisuus
Eri toimielimet	Irtain omaisuus (yli 10 000 eur)
Tekninen ltk	Hankekohtaiset rakennusinvestoinnit Muut rakennusinvestoinnit Liikennealueet Muut yleiset alueet

INVESTOINTI YHT. sis TASEYKSIKÖT	TP 2014	ALKU- PERÄINEN TA 2015	TA- MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	13 781 810,96	15 507 000	503 000	16 010 000	14 432 334,32	90,15	-1 577 665,68
TULOT	2 527 073,48	1 236 000	-679 000	557 000	376 566,74	67,61	-180 433,26
NETTO	11 254 737,48	14 271 000	1 182 000	15 453 000	14 055 767,58	90,96	-1 397 232,42

KUNTA INVESTOINNIT

9100 KIINTEÄOMAISUUS

	TP 2014	ALKU- PERÄINEN TA 2015	TA- MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	1 543 550,35	0	0	0	14 476,00		14 476,00
TULOT	135 391,88	420 000	0	420 000	34 815,82	8,29	-385 184,18
NETTO	1 408 158,47	-420 000	0	-420 000	-20 339,82	4,84	399 660,18

Varaus kiinteistöjen ostoon
Tuloina myytäväksi arvioidut tontit

9200 AINEETON KÄYTTÖOMAISUUS

	TP 2014	ALKU- PERÄINEN TA 2015	TA- MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	57 939,60	0	1 283 000	1 283 000	1 282 585,81	99,97	-414,19
TULOT	96 181,60	0	0	0	286 750,92		286 750,92
NETTO	-38 242,00	0	1 283 000	1 283 000	995 834,89	77,62	-287 165,11

9400 SIVISTYSLAUTAKUNTA (IRTAIN OMAISUUS)

	TP 2014	ALKU- PERÄINEN TA 2015	TA- MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	563 058,92	340 000	0	340 000	228 450,10	67,19	-111 549,90
TULOT	0,00	0	0	0	0,00		0,00
NETTO	563 058,92	340 000	0	340 000	228 450,10	67,19	-111 549,90

9705 TEKNINEN LAUTAKUNTA (IRTAIN OMAISUUS)

	TP 2014	ALKU- PERÄINEN TA 2015	TA- MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	60 305,00	100 000	0	100 000	25 377,65	25,38	-74 622,35
TULOT	0,00	0	0	0	0,00		0,00
NETTO	60 305,00	100 000	0	100 000	25 377,65	25,38	-74 622,35

Kiinteistöpalvelut:
Laitteiden uusiminen eri vastuu alueille
Maankäyttöpalvelut:
Nostavan pohjakartta
Pohjakartta täydennys/uudiskartoitus

9731 LIIKENNEALUEET

	TP 2014	ALKU- PERÄINEN TA 2015	TA- MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	3 167 494,02	5 407 000	-570 000	4 837 000	4 097 886,19	84,72	-739 113,81
TULOT	0,00	816 000	-679 000	137 000	0,00	0,00	-137 000,00
NETTO	3 167 494,02	4 591 000	109 000	4 700 000	4 097 886,19	87,19	-602 113,81

Kuntatekninen suunnittelu
Kadut, tiet ja sillat
Valaistus
Tarkemmat erittelyt kuntatekniikan rakentamisohjelmassa

9741 MUUT YLEISET ALUEET

	TP 2014	ALKU- PERÄINEN TA 2015	TA- MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	175 998,55	180 000	0	180 000	86 100,94	47,83	-93 899,06
TULOT	0,00	0	0	0	0,00		0,00
NETTO	175 998,55	180 000	0	180 000	86 100,94	47,83	-93 899,06

Puistot, aukiot ja leikkipaikat
Maankaatopaikat
Liikunta-alueet
Tarkemmat erittelyt kuntatekniikan rakentamisohjelmassa

TASEYKSIKÖIDEN INVESTOINNIT

80 VESIHUOLTOLAITOKSEN INVESTOINNIT (taseyksikkö)

	TP 2014	ALKU- PERÄINEN TA 2015	TA- MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	2 422 009,98	2 790 000	0	2 790 000	2 834 588,71	101,60	44 588,71
TULOT	20 000,00	0	0	0	55 000,00		55 000,00
NETTO	2 402 009,98	2 790 000	0	2 790 000	2 779 588,71	99,63	-10 411,29

9721 TILAKESKUKSEN HANKEKOHTAISET RAKENNUSINVESTOINNIT

	TP 2014	ALKU- PERÄINEN TA 2015	TA- MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	5 687 308,81	5 080 000	70 000	5 150 000	4 874 626,43	94,65	-275 373,57
TULOT	2 275 500,00	0,00	0	0	0,00		0,00
NETTO	3 411 808,81	5 080 000	70 000	5 150 000	4 874 626,43	94,65	-275 373,57

ERITTELY HANKKEITTAIN

	TP 2014	ALKU- PERÄINEN TA 2015	TA- MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+Yli/-Alle arvion
KALLIOLAN KOULU							
MENOT	113 277,28	0	0	0	0,00		0,00
LUKIO							
MENOT	138 617,76	0	0	0	0,00		0,00
YLÄASTE							
MENOT	116 497,00	0	0	0	0,00		0,00
SALPAKANKAAN TERVEYSASEMA							
MENOT	20 880,29	0	0	0	0,00		0,00
SALPAKANKAAN KOULU							
MENOT	4 412 972,85	2 200 000	0	2 200 000	2 168 941,62	98,59	-31 058,38
TULOT	2 010 000,00	0	0	0	0,00		0,00
NETTO	2 402 972,85	2 200 000	0	2 200 000	2 168 941,62	98,59	-31 058,38
NOSTAVAN KOULU							
MENOT	247 571,58	0	0	0	0,00		0,00
PYHÄNIEMEN VANHAINKOTI							
TULOT	265 500,00	0	0	0	0,00		0,00
PALOASEMA							
MENOT	637 492,05	0	70 000	70 000	71 352,80	101,93	1 352,80
KANKAAN KOULU							
MENOT	0,00	2 830 000	0	2 830 000	2 622 234,01	92,66	-207 765,99
HÄLVÄLÄN KOULU							
MENOT	0,00	50 000	0	50 000	12 098,00	24,20	-37 902,00

9722 TILAKESKUKSEN MUUT RAKENNUSINVESTOINNIT

	TP 2014	ALKU- PERÄINEN TA 2015	TA- MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	0,00	1 610 000	-280 000	1 330 000	988 242,49	74,30	-341 757,51
TULOT	0,00	0	0	0	0,00		0,00
NETTO	0,00	1 610 000	-280 000	1 330 000	988 242,49	74,30	-341 757,51

Tarkemmat erittelyt kiinteistöjen rakentamishjelmassa

9404 PPK Oiva, TERVEYSASEMIEN IRTAIN OMAISUUS

	TP 2014	ALKU- PERÄINEN TA 2015	TA- MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	30 250,00	0	0	0	0,00		0,00
TULOT	0,00	0	0	0	0,00		0,00
NETTO	30 250,00	0	0	0	0,00		0,00

9405 PPK Oiva, TALOUSPALVELUJEN IRTAIN OMAISUUS

	TP 2014	ALKU- PERÄINEN TA 2015	TA- MUUTOKSET 2015	TA 2015 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2015	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	73 895,73	0	0	0	0,00		0,00
TULOT	0,00	0	0	0	0,00		0,00
NETTO	73 895,73	0	0	0	0,00		0,00

2.5 Rahoitusosa

	Alkuperäinen talousarvio 2015	Talousarvio- muutokset 2015	Talousarvio muutosten jälkeen 2015	Toteutuma yhteensä 2015	Poikkeama
Hollolan kunta (sisältää taseyksiköt)					
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta	7 544 500	-3 427 205	4 117 295	6 683 970	-2 566 675
Vuosikate	7 559 500	-3 427 205	4 132 295	6 882 794	-2 750 499
Tulorahoituksen korjauserät	-15 000	0	-15 000	-198 824	183 824
Investointien rahavirta	-14 256 000	-1 182 000	-15 438 000	-13 680 865	-1 757 135
Investointimenot	-15 507 000	-503 000	-16 010 000	-14 432 334	-1 577 666
Rahoitusosuudet investointimenoihin	816 000	-679 000	137 000	55 000	82 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	435 000	0	435 000	696 470	-261 470
Toiminta ja investoinnit netto	-6 711 500	-4 609 205	-11 320 705	-6 996 895	-4 323 810
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset	10 000	0	10 000	275 480	-265 480
Antolainasaamisten vähennykset	10 000	0	10 000	275 480	-265 480
Lainakannan muutokset	6 800 000	0	6 800 000	3 612 106	3 187 894
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	14 000 000	0	14 000 000	10 000 000	4 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7 200 000	0	-7 200 000	-7 487 894	287 894
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	1 100 000	-1 100 000
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 100 000	0	1 100 000	-2 968 281	4 068 281
Toimeksiant.varojen ja pääomien muutos	0	0	0	-23 889	23 889
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0	-8 968	8 968
Saamisten muutos	300 000	0	300 000	-4 921 146	5 221 146
Korottomien velkojen muutos	800 000	0	800 000	1 985 721,63	-1 185 722
Vaikutus maksuvalmiuteen	1 198 500	-4 609 205	-3 410 705	-6 077 590	2 666 885

RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 2015

Hollolan kunta ja Vesihuoltolaitos-taseyksikkö, Tilakeskus-taseyksikkö sekä Peruspalvelukeskus Oiva-taseyksikkö

	Talousarvio 2015					Toteutuma 2015					Poikkeama
	Kunta TA 2015	VHL TA 2014	Tilakeskus TA 2015	Oiva TA 2015	Yhteensä TA 2015	Hollolan kunta	VHL	Tilakeskus	PPK Oiva	Yhteensä	
Toiminta ja investoinnit											
Toiminnan rahavirta	-1 336 505	1 468 000	3 955 400	30 400	4 117 295	1 169 302	1 484 140	3 984 558	45 970	6 683 969	-2 566 674
Vuosikate	-1 321 505	1 468 000	3 955 400	30 400	4 132 295	1 499 573	1 484 140	3 853 111	45 970	6 882 793	-2 750 498
Tulorahoituksen korjauserät	-15 000	0	0	0	-15 000	-330 271	0	131 447	0	-198 824	183 824
Investointien rahavirta	-6 168 000	-2 790 000	-6 480 000	0	-15 438 000	-5 083 039	-2 779 589	-5 818 237	0	-13 680 865	-1 757 135
Investointimenot	-6 740 000	-2 790 000	-6 480 000	0	-16 010 000	-5 734 877	-2 834 589	-5 862 869	0	-14 432 334	-1 577 666
Rahoitusosuudet investointimenoihin	137 000	0	0	0	137 000	0	55 000	0	0	55 000	82 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	435 000	0	0	0	435 000	651 838	0	44 632	0	696 470	-261 470
Toiminta ja investoinnit netto	-7 504 505	-1 322 000	-2 524 600	30 400	-11 320 705	-3 913 737	-1 295 449	-1 833 679	45 970	-6 996 895	-4 323 810
Rahoitustoiminta											
Antolainauksen muutokset	10 000	0	0	0	10 000	275 480	0	0	0	275 480	-265 480
Antolainasaamisten vähennykset	10 000	0	0	0	10 000	275 480	0	0	0	275 480	-265 480
Lainakannan muutokset	4 193 700	-540 000	3 146 300	0	6 800 000	3 052 106	560 000	4 300 000	0	7 912 106	-1 112 106
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	7 966 000	0	6 034 000	0	14 000 000	10 000 000	0	4 300 000	0	14 300 000	-300 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 772 300	-540 000	-2 887 700	0	-7 200 000	-6 947 894	-540 000	0	0	-7 487 894	287 894
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	0	0	0	1 100 000	0	0	1 100 000	-1 100 000
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	1 100 000	0	0	1 100 000	-3 076 623	489 182	10 520	-391 360	-2 968 281	4 068 281
Toimeksiant.varojen ja pääomien muutos	0	0	0	0	0	0	0	0	-23 889	-23 889	23 889
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0	0	0	0	0	0	-8 968	-8 968	8 968
Saamisten muutos	0	300 000	0	0	300 000	-3 414 649	20 849	-958 424	-568 923	-4 921 146	5 221 146
Korottomien velkojen muutos	0	800 000	0	0	800 000	338 026	468 332	968 944	210 419	1 985 722	-1 185 722
Vaikutus maksuvalmiuteen	-2 594 133	-762 000	621 700	30 400	-3 410 705	-3 662 774	-246 267	2 476 842	-345 391	-1 777 590	-1 633 115

2.6 Yhteenveto valtuuston hyväksymien sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

HOLLOLAN KUNTA (Kunta+ VHL+ Tilakeskus+Oiva)	Määrärahat						Tuloarviot				
	Sitovuus N/B	Alkuperäinen TA	Ta muutokset	Ta muutoksen jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkuperäinen TA	Ta muutokset	Ta muutoksen jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
KÄYTTÖTALOUSOSA						alle +					yli +
Konsernihallinto/kunnanhallitus	N	7 939 700	493 000	8 432 700	8 058 509	374 191	2 593 900	16 895	2 610 795	3 049 902	439 107
Kunnan sosiaali- ja terveyspalvelut/kunnanhallitus	N	62 822 700	652 000	63 474 700	62 944 805	529 895	770 000	0	770 000	848 351	78 351
Perusturvalautakunta/Oiva Taseyksikkö	N	139 337 300	898 000	140 235 300	138 610 880	1 624 420	139 361 200	898 000	140 259 200	138 647 610	-1 611 590
Sivistyslautakunta	N	51 780 900	-440 000	51 340 900	49 428 898	1 912 002	11 531 600	-200 000	11 331 600	11 127 558	-204 042
Tekninen lautakunta	N	13 399 300	-398 400	13 000 900	12 371 461	629 439	8 368 200	-535 700	7 832 500	7 581 640	-250 860
Vesihuoltolaitos (taseyksikkö)	N	2 026 300	0	2 026 300	1 957 753	68 547	3 852 600	0	3 852 600	3 796 253	-56 347
Tilakeskus (taseyksikkö))	N	5 678 500	812 500	6 491 000	6 597 638	-106 638	10 685 300	-339 400	10 345 900	10 339 659	-6 241
Valmistus omaan käyttöön kunta	B	0	0	0	0	0	55 000	0	55 000	47 273	-7 727
Valmistus omaan käyttöön Tilakeskus (taseyksikkö)	B	0	0	0	0	0	130 500	-30 000	100 500	112 268	11 768
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot	B	0	0	0	0	0	85 750 000	-1 500 000	84 250 000	83 775 247	-474 753
Valtionosuudet	B	0	0	0	0	0	27 350 000	0	27 350 000	27 213 375	-136 625
Korkotulot	B	0	0	0	0	0	30 600	0	30 600	3 954	-26 646
Muut rahoitustulot	B	0	0	0	0	0	1 079 700	0	1 079 700	1 528 252	448 552
Korkomenot	B	709 600	0	709 600	586 150	123 450	0	0	0	0	0
Muut rahoitusmenot	B	304 800	0	304 800	632 455	-327 655	0	0	0	0	0
INVESTOINTIOSA											
Kiinteä omaisuus	B	0	0	0	14 476	-14 476	420 000	0	420 000	34 816	-385 184
Aineeton käyttöomaisuus ja arvopaperit	B	0	1 283 000	1 283 000	1 282 586	414	0	0	0	286 751	286 751
Irtain omaisuus											
Sivistyslautakunta	B	340 000	0	340 000	228 450	111 550	0	0	0	0	0
Tekninen lautakunta	B	100 000	0	100 000	25 378	74 622	0	0	0	0	0
Kunnallistekniikka											
Liikennealueet	B	5 407 000	-570 000	4 837 000	4 097 886	739 114	816 000	-679 000	137 000	0	-137 000
Muut yleiset alueet	B	180 000	0	180 000	86 101	93 899	0	0	0	0	0
Tilakeskus (taseyksikkö))											
Tilakeskuksen hankekohtaiset investoinnit											
Salpakankaan koulu	B	2 200 000	0	2 200 000	2 168 942	31 058	0	0	0	0	0
Paloasema	B	0	70 000	70 000	71 353	-1 353	0	0	0	0	0
Kankaan koulu	B	2 830 000	0	2 830 000	2 622 234	207 766	0	0	0	0	0
Hälvälän koulu	B	50 000	0	50 000	12 098	37 902	0	0	0	0	0
Tilakeskuksen muut rakennusinvestoinnit	B	1 610 000	-280 000	1 330 000	988 242	341 758	0	0	0	0	0
Vesihuoltolaitos (taseyksikkö)	B	2 790 000	0	2 790 000	2 834 589	-44 589	0	0	0	55 000	55 000
RAHOITUSOSA											
Antolainaukset muutokset											
Antolainasaamisten vähennykset	B	0	0	0	0	0	10 000	0	10 000	275 480	265 480
Lainakannan muutokset											
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B	0	0	0	0	0	14 000 000	0	14 000 000	14 300 000	300 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	7 200 000	0	7 200 000	7 487 894	-287 894	0	0	0	0	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	N	0	0	0	0	0	0	0	0	1 100 000	1 100 000
Oman pääoman muutokset	B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vaikutus maksuvalmiuteen		98 500	-4 889 305	-4 790 805	1 014 613	-5 805 418	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ		306 804 600	-2 369 205	304 435 395	304 123 391	312 004	306 804 600	-2 369 205	304 435 395	304 123 391	-312 004

2.7 Yhteenveto valtuuston hyväksymien nettomenojen toteutumisesta

Toimielin	Ta 2015	Toteutunut 2015	Ta-Tot. 2015	Tot %	TP2014
10 KUNNANHALLITUS					
Tuotot	3 380 795	3 898 254	-517 459	115,3	2 649 132
Kulut	-71 907 400	-71 003 314	-904 086	98,7	-68 032 639
Netto	-68 526 605	-67 105 060	-1 421 545	97,9	-65 383 507
30 PERUSTURVALAUTAKUNTA					
Tuotot	140 259 200	138 647 610	1 611 590	98,9	139 106 294
Kulut	-140 235 300	-138 610 880	-1 624 420	98,8	-139 085 491
Netto	23 900	36 730	-12 830	153,7	20 803
40 SIVISTYSLAUTAKUNTA					
Tuotot	11 331 600	11 127 558	204 042	98,2	11 464 690
Kulut	-51 340 900	-49 428 898	-1 912 002	96,3	-50 714 524
Netto	-40 009 300	-38 301 340	-1 707 960	95,7	-39 249 835
70 TEKNINEN LAUTAKUNTA					
Tuotot	22 186 500	21 877 093	309 407	98,6	24 433 034
Kulut	-21 518 200	-20 926 852	-591 348	97,3	-21 952 713
Netto	668 300	950 241	-281 941	142,2	2 480 320
RAPORTTI YHTEENSÄ					
Tuotot	177 158 095	175 550 516	1 607 579	99,1	177 653 150
Kulut	-285 001 800	-279 969 945	-5 031 855	98,2	-279 785 368
Netto	-107 843 705	-104 419 429	-3 424 276	96,8	-102 132 218

3. Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Tuloslaskelma

HOLLOLAN KUNTA

Tuloslaskelma

	01.01.-31.12.2015	01.01.-31.12.2014
Toimintatuotot	96 295 667,97	98 415 764,39
Myyntituotot	77 847 243,13	79 154 868,96
Maksutuotot	12 452 666,43	13 357 922,88
Tuet ja avustukset	2 361 218,64	2 196 538,28
Muut toimintatuotot	3 634 539,77	3 706 434,27
Valmistus omaan käyttöön	159 540,86	132 560,63
Toimintakulut	-200 874 637,92	-200 465 956,16
Henkilöstökulut	-79 385 468,67	-81 374 039,15
Palkat ja palkkiot	-62 110 531,30	-63 643 965,75
Henkilösivukulut	-17 274 937,37	-17 730 073,40
Eläkekulut	-13 890 189,58	-14 155 803,83
Muut henkilösivukulut	-3 384 747,79	-3 574 269,57
Palvelujen ostot	-92 637 662,62	-89 607 211,81
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 645 420,91	-7 929 910,24
Avustukset	-11 633 673,03	-11 351 377,52
Muut toimintakulut	-9 572 412,69	-10 203 417,44
TOIMINTAKATE	-104 419 429,09	-101 917 631,14
Verotulot	83 775 246,94	83 231 488,04
Valtionosuudet	27 213 375,00	26 408 995,54
Rahoitustuotot ja -kulut	313 600,73	-247 236,66
Korkotuotot	2 837,49	49 234,42
Muut rahoitustuotot	1 225 511,97	394 028,70
Korkokulut	-585 033,67	-628 078,19
Muut rahoituskulut	-329 715,06	-62 421,59
VUOSIKATE	6 882 793,58	7 475 615,78
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-9 859 386,99	-8 624 474,51
TILIKAUDEN TULOS	-2 976 593,41	-1 148 858,73
Poistoeron lisäys(-)/vähennys(+)	5 897,59	5 897,59
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ(ALIJÄÄMÄ)	-2 970 695,82	-1 142 961,14

3.2 Rahoituslaskelma

HOLLOLAN KUNTA

Rahoituslaskelma	01.01.-31.12.2015	01.01.-31.12.2014
Toiminnan rahavirta	6 683 969,84	7 282 242,11
Vuosikate	6 882 793,58	7 475 615,78
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjaukset	-198 823,74	-193 373,67
Investointien rahavirta	-13 624 891,84	-11 061 363,81
Investointimenot	-14 376 361,52	-13 781 810,96
Rahoitusosuudet investointimenoihin	55 000,00	2 295 500,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	696 469,68	424 947,15
Toiminnan ja investointien rahavirta	-6 940 922,00	-3 779 121,70
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	275 480,00	1 113 410,97
Antolainasaamisten vähennykset	275 480,00	1 113 410,97
Lainakannan muutokset	2 512 106,00	4 550 257,00
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	10 000 000,00	13 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7 487 894,00	-5 649 743,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	-2 800 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	2 375 746,41	7 766 849,52
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-23 889,03	37 819,77
Vaihto-omaisuuden muutos	-8 967,55	-295,22
Saamisten muutos	141 490,34	6 561 969,00
Korottomien velkojen muutos	2 267 112,65	1 167 355,97
Rahoituksen rahavirta	5 163 332,41	13 430 517,49
Rahavarojen muutos	-1 777 589,59	9 651 395,79
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	23 173 616,32	24 951 205,91
Rahavarat 01.01.	24 951 205,91	15 299 810,12
	-1 777 589,59	9 651 395,79

3.3 Tase

HOLLOLAN KUNTA

Tase

VASTAAVAA	2 015	2 014
A PYSYVÄT VASTAAVAT	127 821 985,87	124 133 137,28
I Aineettomat hyödykkeet	218 585,27	365 628,29
Aineettomat oikeudet	48 277,66	82 371,50
Muut pitkävaikutteiset menot	170 307,61	283 256,79
II Aineelliset hyödykkeet	114 276 187,24	111 160 650,52
Maa ja vesialueet	20 686 956,68	20 661 246,50
Rakennukset	47 007 799,54	52 537 573,79
Kiinteät rakenteet ja laitteet	34 003 765,82	32 236 204,64
Koneet ja kalusto	976 662,53	1 409 753,73
Muut aineelliset hyödykkeet	28 482,15	28 482,15
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	11 572 520,52	4 287 389,71
III Sijoitukset	13 327 213,36	12 606 858,47
Osakkeet ja osuudet	13 267 413,36	12 271 578,47
Muut lainasaamiset	59 800,00	335 280,00
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	28 564,40	28 564,40
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	28 564,40	28 564,40
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	32 864 051,50	34 774 163,88
I Vaihto- omaisuus	16 621,60	7 654,05
Aineet ja tarvikkeet	16 621,60	7 654,05
II Saamiset	9 673 813,58	9 815 303,92
Pitkäaikaiset saamiset	1 628 571,00	2 171 428,00
Muut saamiset	1 628 571,00	2 171 428,00
Lyhytaikaiset saamiset	8 045 242,58	7 643 875,92
Myyntisaamiset	3 129 248,34	3 209 294,28
Muut saamiset	2 082 633,21	2 139 440,74
Siirtosaamiset	2 833 361,03	2 295 140,90
IV Rahat ja pankkisaamiset	23 173 616,32	24 951 205,91
VASTAAVAA YHTEENSÄ	160 714 601,77	158 935 865,56
VASTATTAVAA	2 015	2 014
A OMA PÄÄOMA	73 295 004,23	76 265 700,05
I Peruspääoma	62 087 033,38	62 087 033,38
IV Edellisten tilikausien ylijäämä	14 178 666,67	15 321 627,81
V Tilikauden yli-/alijäämä	-2 970 695,82	-1 142 961,14
B POISTOERO JA VATAAEHTOISET VARAUKSET	40 016,58	45 914,17
Poistoero	40 016,58	45 914,17
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	79 894,76	103 783,79
Valtion toimeksiannot	51 330,36	75 219,39
Lahjoitusrahastojen pääomat	28 564,40	28 564,40
E VIERAS PÄÄOMA	87 299 686,20	82 520 467,55
I Pitkäaikainen	55 633 477,46	52 948 169,46
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	45 686 845,00	43 659 739,00
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	9 046 172,33	8 504 441,33
Siirtovelat	900 460,13	783 989,13
II Lyhytaikainen	31 666 208,74	29 572 298,09
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	7 972 894,00	7 487 894,00
Saadut ennakot	18 840,50	32 725,70
Ostovelat	7 890 865,25	7 395 799,44
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	1 649 185,74	1 537 626,67
Siirtovelat	14 134 423,25	13 118 252,28
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	160 714 601,77	158 935 865,56

3.4 Konsernilaskelmat

HOLLOLAN KUNTA

KONSERNITULOSLASKELMA 31.12.2015

	2015	2014
Toimintatuotot	143 877 219,28	147 646 637,19
Toimintakulut	-245 404 643,99	-245 496 908,13
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	-864,05	23 287,48
TOIMINTAKATE	-101 528 288,76	-97 826 983,46
Verotulot	83 775 246,94	83 231 488,04
Valtionosuudet	27 213 375,00	26 408 995,54
Rahoitustuotot ja -kulut	15 989,03	-498 123,11
Korkotuotot	11 513,26	53 250,54
Muut rahoitustuotot	1 183 639,38	434 124,08
Korkokulut	-815 973,67	-891 251,84
Muut rahoituskulut	-363 189,93	-94 245,88
VUOSIKATE	9 476 322,22	11 315 377,02
Poistot ja arvonalentumiset	-12 745 723,99	-11 489 939,61
Suunnitelman mukaiset poistot	-12 475 680,09	-11 489 939,61
Tilikauden yli- ja alipariarvot	-255 978,76	0,00
Arvonalentumiset	-14 065,14	0,00
Satunnaiset erät	-66 650,81	51 554,82
TILIKAUDEN TULOS	-3 336 052,58	-123 007,77
Tilinpäätössiirrot	-510,47	0,00
Tilikauden verot	-11,42	0,00
Laskennalliset verot	66 266,41	135 798,41
Vähemmistöosuudet	-40 378,37	-141,44
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ(ALIJÄÄMÄ)	-3 310 686,43	12 649,20

HOLLOLAN KUNTA

KONSERNITASE 31.12.2015

VASTAAVAA	2015	2014	VASTATTAVAA	2015	2014
PYSYVÄT VASTAAVAT	146 746 136,50	143 315 253,13	OMA PÄÄOMA	75 357 697,47	79 913 911,37
Aineettomat hyödykkeet	516 675,59	675 582,10	Peruspääoma	62 087 033,38	62 087 033,38
Aineettomat oikeudet	314 186,79	354 437,78	Arvonkorotusrahasito	1 683 376,57	1 838 711,52
Muut pitkäaikaiset menot	202 021,37	321 144,32	Muut omat rahastot	63 338,12	63 338,12
Ennakkomaksut	467,43	0,00	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	14 834 635,82	15 912 179,15
			Tilikauden yli-/alijäämä	-3 310 686,43	12 649,20
Aineelliset hyödykkeet	142 569 351,29	139 335 853,11	VÄHEMMISTÖSUUS	744 365,12	455 388,75
Maa- ja vesialueet	22 231 066,08	22 230 059,89	PAKOLLISET VARAUKSET	998 502,77	886 365,35
Rakennukset	68 639 752,26	74 315 795,68	Muut pakolliset varaukset	998 502,77	886 365,35
Kiinteät rakenteet ja laitteet	34 193 725,51	32 408 862,08	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	460 268,92	829 879,04
Koneet ja kalusto	3 068 494,80	3 571 709,42	Valtion toimeksiannot	322 709,03	662 362,29
Muut aineelliset hyödykkeet	1 467 513,33	1 541 002,36	Lahjoitusrahastojen pääomat	28 564,40	28 564,40
Ennakkomaksut ja kesken- eräiset hankinnat	12 968 799,31	5 268 423,68	Muut toimeksiantojen pääomat	108 995,49	138 952,35
Sijoitukset	3 660 109,62	3 303 817,92	VIERAS PÄÄOMA	112 776 926,30	108 613 924,28
Muut osakkeet ja osuudet	3 560 833,09	2 931 467,94	Pitkäaikainen	71 031 254,29	68 527 336,58
Muut lainasaamiset	83 264,50	359 364,00	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	61 215 098,49	59 357 910,39
Muut saamiset	16 012,03	12 985,98	Lainat julkisyhteisöiltä	9 791,23	9 791,23
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	240 645,00	517 727,49	Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	8 994 599,76	8 452 868,76
Valtion toimeksiannot	200 278,88	476 801,28	Siirtovelat	811 764,81	706 766,20
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	38 414,40	38 414,40	Lyhytaikainen	41 745 672,01	40 086 587,70
Muut toimeksiantojen varat	1 951,72	2 511,81	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	9 351 009,22	8 750 228,79
VAIHTUVAT VASTAAVAT	43 350 979,08	46 866 488,17	Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	160 947,60
Vaihto-omaisuus	633 964,33	643 303,32	Saadut ennakot	47 194,68	58 563,06
Aineet ja tarvikkeet	36 333,54	49 203,25	Ostovelat	10 131 158,50	9 260 712,51
Keskeneräiset tuotteet	159 819,13	161 368,06	Muut velat ja liittymismaksut	3 646 042,57	3 532 783,90
Valmiit tuotteet	19 267,30	21 561,59	Siirtovelat	18 073 172,45	17 759 990,84
Muu vaihto-omaisuus	418 544,36	411 170,42	Laskennalliset verovelat	497 094,59	563 361,00
Saamiset	13 825 990,83	13 643 499,75	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	190 337 760,58	190 699 468,79
Pitkäaikaiset saamiset	2 405 300,03	2 848 016,02			
Myyntisaamiset	776 729,03	676 588,02			
Muut saamiset	1 628 571,00	2 171 428,00			
Lyhytaikaiset saamiset	11 420 690,80	10 795 483,73			
Myyntisaamiset	5 631 620,79	5 437 158,46			
Muut saamiset	2 899 498,98	2 770 698,72			
Siirtosaamiset	2 889 571,03	2 587 626,55			
Rahoitusarvopaperit	1 422 386,77	817 148,87			
Sijoitukset rahamarkkina instrument	1 292 000,00	684 000,00			
Joukkovelkakirjalainasaamiset	120 407,10	123 169,20			
Muut arvopaperit	9 979,67	9 979,67			
Rahat ja pankkisaamiset	27 468 637,14	31 762 536,24			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	190 337 760,58	190 699 468,79			

HOLLOLAN KUNTA

Konsernin rahoituslaskelma 31.12.2015

	2015	2014
Toiminnan rahavirta	9 325 052,16	11 326 928,52
Vuosikate	9 476 322,22	11 315 377,02
Satunnaiset erät	-66 650,81	51 554,82
Tilikauden verot	-11,42	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	-84 607,83	-40 003,32
Investointien rahavirta	-16 670 843,22	-13 027 950,32
Investointimenot	-17 999 191,68	-16 158 994,13
Rahoitusosuudet investointimenoihin	93 401,21	2 479 414,49
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 234 947,25	651 629,32
Toiminnan ja investointien rahavirta	-7 345 791,06	-1 701 021,80
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	273 073,45	36 296,85
Antolainasaamisten lisäykset	-3 049,88	-3 322,31
Antolainasaamisten vähennykset	276 123,33	39 619,16
Lainakannan muutokset	2 297 020,93	4 436 310,80
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	11 359 763,15	14 310 034,83
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-9 052 772,54	-7 258 862,95
Lyhyäaikaisten lainojen muutos	-9 969,68	-2 614 861,08
Oman pääoman muutokset	-364 945,28	48 846,49
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 451 980,77	9 906 211,40
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-92 527,63	31 567,75
Vaihto-omaisuuden muutos	9 338,99	-20 668,76
Saamisten muutos	-397 078,09	7 854 408,92
Korottomien velkojen muutos	1 932 247,50	2 040 903,49
Rahoituksen rahavirta	3 657 129,87	14 427 665,54
Rahavarojen muutos	-3 688 661,19	12 726 643,74
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	28 891 023,91	32 579 685,10
Rahavarat 01.01.	-32 579 685,10	-19 853 041,36
	-3 688 661,19	12 726 643,74

4. Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen keskihinnalla.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaissopimukset ovat koronvaihtosopimuksia. Kaikki johdannaissopimukset on tehty lainakannan suojaamistarkoituksessa. Kunta on sitoutunut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon. Sopimukset ovat voimassa 3.7.2023 asti.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenoa vähennykseksi.

Edellisen tilikauden vertailukelpoisuus

Kärkölän kunnalta edellisiä tilikausia koskeva tulo (214.587 euroa) on kirjattu edellisten tilikausien ylijäämän kautta ja vertailutiedot on oikaistu.

Tilikauden tietojen vertailussa edelliseen tilikauteen tulee ottaa huomioon, että Hollolan Tilakeskus-taseyksikkö aloitti toimintansa 1.1.2015.

4.2 Tuloslaskelman liitetiedot

Toimintatuotot tehtäväalueittain (vain ulkoiset erät)	2015	2014
Yleishallinto (Yleishallinto, Talouspalvelut, Henkilöstöpalvelut)	1 527 979,76	410 204,74
Sosiaali- ja terveystaloudet (sis. PPK Oiva)	77 294 908,38	78 564 758,90
Opetus- ja kulttuuripalvelut	10 732 742,54	11 302 183,09
Yhdyskuntapalvelut (sis. Vesihuoltolaitos)	6 705 156,59	8 105 257,66
Muut palvelut (Vaalit, Maaseutupalvelut)	34 880,70	33 360,00
Kunnan toimintatuotot yhteensä	96 295 667,97	98 415 764,39

Verotulojen erittely	2015	2014
Kunnan tulovero	75 686 092,99	75 171 505,44
Osuus yhteisöveron tuotosta	3 209 358,07	3 296 849,72
Kiinteistövero	4 879 795,88	4 763 132,88
Verotulot yhteensä	83 775 246,94	83 231 488,04

Valtionosuuksien erittely	2015	2014
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	27 997 246,00	31 690 295,63
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	3 906 120,00	-286 270,09
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-4 689 991,00	-4 995 030,00
Valtionosuudet yhteensä	27 213 375,00	26 408 995,54

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt 12.11.2012 päivitetyn poistosuunnitelman käyttöön 1.1.2013 alkaen. Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	5 vuotta	Tasapoisto
Liikearvo	5 vuotta	Tasapoisto
ATK-ohjelmistot	3 vuotta	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	3 vuotta	Tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	20 vuotta	Tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 vuotta	Tasapoisto
Talousrakennukset	15 vuotta	Tasapoisto
Vapaa-ajan rakennukset	20 vuotta	Tasapoisto
Asuinrakennukset	30 vuotta	Tasapoisto

Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	20 %	Menojäännöspoisto
Sillat, laiturit ja uimalat	25 %	Menojäännöspoisto
Muut maa- ja vesirakenteet	20 %	Menojäännöspoisto
Vedenjakelu- ja viemäriverkosto	30 vuotta	Tasapoisto
Kaukolämpöverkko	20 vuotta	Tasapoisto
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	20 %	Menojäännöspoisto
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	22 %	Menojäännöspoisto
Maakaasuverkko	15 %	Menojäännöspoisto
Muut putki- ja kaapeliverkot	20 %	Menojäännöspoisto
Sähkö-, vesi yms. laitojen laitoskoneet ja laitteet	25 %	Menojäännöspoisto
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	20 %	Menojäännöspoisto
Liikenteen ohjauslaitteet	25 %	Menojäännöspoisto
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	25 %	Menojäännöspoisto
Koneet ja kalusto		
Rautaiset alukset	15 vuotta	Tasapoisto
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	8 vuotta	Tasapoisto
Muut kuljetusvälineet	5 vuotta	Tasapoisto
Muut liikkuvat työkoneet	5 vuotta	Tasapoisto
Muut raskaat koneet	10 vuotta	Tasapoisto
Muut kevyet koneet	5 vuotta	Tasapoisto
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	5 vuotta	Tasapoisto
Atk-laitteet	3 vuotta	Tasapoisto
Muut laitteet ja kalusteet	40 %	Menojäännöspoisto
Vedenottamot ja jätevedenpuhdistamot		
Rakennukset	8 %	Menojäännöspoisto
Pumput	25	Menojäännöspoisto
Muut koneet	18	Menojäännöspoisto
Vesitorni		
	40 vuotta	Tasapoisto

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10.000 euroa, on kunnassa kirjattu vuosikuluiksi.

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisten investointien vastaavuudesta kunnan tilinpäätöksessä	
Vuosina 2013-2018:	
Keskimääräiset suunnitelman mukaiset poistot	8 861 392
Keskimääräinen poistonalaisten investointien hankintameno	11 573 648
Ero €	-2 712 256
Ero %	-23

Investointi- ja poistotason poikkeama johtuu tarkastelujaksoon ajoittuvista poikkeuksellisen suurista investointihankkeista.

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot		
Muut toimintatuotot	2015	2014
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	260 302,47	364 755,00
Koneiden ja kaluston myyntivoitot	69 968,76	0,00
Myyntivoitot yhteensä	330 271,23	364 755,00
Muut toimintakulut	2015	2014
Maa- ja vesialueiden myyntitappiot	0,29	5 469,73
Osakkeiden ja osuuksien myyntitappiot	0,00	43 144,45
Kiinteistöjen myyntitappiot	131 447,20	122 767,15
Myyntitappiot yhteensä	131 447,49	171 381,33

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
	2015	2014
Osinkotuotot	71 060,00	68 200,00
Peruspääomien korot kuntayhtymiltä	1 103 851,13	0,00
AB sijoitusrahasto Arvopapereiden myyntivoitot	0,00	200 888,52
AB sijoitusrahasto arvonalentumisten palautumiset	0,00	83 174,98
Yhteensä	1 174 911,13	352 263,50

4.3 Taseen liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	82 371,50	283 256,79	365 628,29
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	90 923,33	90 923,33
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä -/+	0,00	0,00	0,00
Tilikauden poisto	-34 093,84	-203 872,51	-237 966,35
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	48 277,66	170 307,61	218 585,27
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	48 277,66	170 307,61	218 585,27
Olennaiset lisäpoistot			
Erittely olennaisista lisäpoistoista	0,00	-2 069,16	-2 069,16

Aineelliset hyödykkeet	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut	Keskeneräiset työt	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	20 661 246,50	52 537 573,79	32 236 204,64	1409 753,73	28 482,15	125 877,52	4 161 512,19	111 160 650,52
Lisäykset tilikauden aikana	60 526,00	309 046,95	3 659 657,85	162 904,42	0,00	0,00	8 810 717,16	13 002 852,38
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-55 000,00	-55 000,00
Vähennykset tilikauden aikana	-34 815,82	-176 079,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-210 895,02
Siirrot erien välillä -/+	0,00	0,00	1470 586,35	0,00	0,00	0,00	-1470 586,35	0,00
Tilikauden poisto	0,00	-5 662 742,00	-3 362 683,02	-595 995,62	0,00	0,00	0,00	-9 621 420,64
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	20 686 956,68	47 007 799,54	34 003 765,82	976 662,53	28 482,15	125 877,52	11 446 643,00	114 276 187,24
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	20 686 956,68	47 007 799,54	34 003 765,82	976 662,53	28 482,15	125 877,52	11 446 643,00	114 276 187,24
Olennaiset lisäpoistot								
Erittely olennaisista lisäpoistoista	0,00	-2 744 761,47	-167 547,98	-7 079,39	0,00	0,00	0,00	-2 921 458,00

Maa- ja vesialueet erittely	2015	2014
Maa- ja vesialueet		
Kiinteistöjen liittymismaksut	262 800,29	216 750,29
Muut maa- ja vesialueet	20 424 156,39	20 444 496,21
Maa- ja vesialueet yhteensä	20 686 956,68	20 661 246,50

Pysyvien vastaavien sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	Tytäryhteisö osakkeet ja osuudet	Kuntayhtymä osuudet	Osakkuusyhteisö osakkeet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	
Hankintameno 1.1.	1 466 869,79	10 295 644,67	34 560,93	474 503,08	12 271 578,47	
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	1 282 585,81	1 282 585,81	
Vähennykset	0,00	-229 390,92	0,00	-57 360,00	-286 750,92	
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Hankintameno 31.12.	1 466 869,79	10 066 253,75	34 560,93	1 699 728,89	13 267 413,36	
Arvonlennukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 466 869,79	10 066 253,75	34 560,93	1 699 728,89	13 267 413,36	

JVK-, muut laina- ja muut saamiset	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	335 280,00	335 280,00
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	-275 480,00	-275 480,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	59 800,00	59 800,00
Arvonlennukset	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	59 800,00	59 800,00

Olennaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset	Tasearvo 1.1.	Lisäykset Tilikaudelta	Vähennykset Tilikaudelta	Tase-arvo 31.12.	Kunnan osuus kuntayhtymän peruspääomasta	Ero
Hollolan-Lahden vesilaitoskuntayhtymä	344 244,20	0,00	0,00	344 244,20	344 244,20	0,00
Eteva kuntayhtymä	154 356,46	0,00	0,00	154 356,46	76 583,74	77 772,72
Päijät-Hämeen koulutuskeskitys ky	3 814 608,64	0,00	-229 390,92	3 585 217,72	3 585 252,01	-34,29
Päijät-Hämeen liitto	21 877,39	0,00	0,00	21 877,39	21 877,39	0,00
Päijät-Hämeen sos. ja terveydenhuollon ky	5 960 557,98	0,00	0,00	5 960 557,98	5 960 557,98	0,00

Omistukset muissa yhteisöissä	Kotipaikka	Omistusosuus	Kuntakonsernin osuus		Tilikauden voitto/tappio
			omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	
Tytäryhteisöt					
Hollolan Asuntotalot Oy	Hollola	100,00 %	-139	10 226	-41
Hollolan Palveluasunnot Oy	Hollola	100,00 %	1 121	904	-1
Asunto Oy Tervasmiiu	Hollola	88,08 %	85	578	0
Kiint.Oy Harmaaleppä	Hollola	55,26 %	533	558	0
Kuntayhtymät					
Hollolan-Lahden vesilaitos ky	Hollola	60,00 %	1 205	738	41
Päijät-Hämeen koulutuskonserni	Lahti	7,60 %	6 021	1 330	-137
Päijät-Hämeen liitto	Lahti	10,23 %	608	405	87
Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveyden huolto ky	Lahti	9,85 %	6 054	9 992	46
Eteva kuntayhtymä	Mäntsälä	0,48 %	68	249	11
Osakkuusyhteisöt					
Kiint.Oy Liikejalava	Hollola	35,46 %	44	0	-1

Saamisten erittely	2015	2014
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset tytäryhteisöiltä		
Myyntisaamiset	2 155,02	5 221,74
Yhteensä	2 155,02	5 221,74
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä		
Myyntisaamiset	55 730,65	197 685,60
Siirtosaamiset	1 294 249,14	752 810,42
Yhteensä	1 349 979,79	950 496,02

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	2015	2014
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Tulojäämät		
Siirtyvät korot	0,00	8 813,90
Jaksotetut henkilöstökulut	163 330,45	106 357,59
Kelan korv. työterveyshuollosta	417 136,79	290 074,24
EU-tuet ja muut avustukset	134 203,45	168 817,73
PHSOTEY erikoissairaanhoido	1 290 889,14	752 810,42
AVI, saatava Lemminkäinen Oyj	447 604,29	447 604,29
Kuntien loppulaskut	340 457,56	184 012,69
Muut tulojäämät	39 739,35	336 650,04
Tulojäämät yhteensä	2 833 361,03	2 295 140,90
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	2 833 361,03	2 295 140,90

- Lemminkäinen Oyj on tallettanut Etelä-Suomen aluehallintovirastolle 447.604,29 euroa Hollolan kunnan lukuun Helsingin käräjäoikeuden tuomion nro 13/65000 perusteella ensisijaisesti tuomitun korvauksen Hollolan kunnalle. Kunnan kirjanpidossa ko. saatava on kirjattu siirtosaamisiin ja korvauksen pääoma hankintamenon vähennykseksi, oikeudenkäyntikulujen korvaus palvelujen ostojen vähennykseksi sekä korot muihin rahoitustuottoihin.

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely	2015	2014
Peruspääoma 1.1.	62 087 033,38	62 087 033,38
Peruspääoma 31.12.	62 087 033,38	62 087 033,38
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	15 321 627,81	16 307 575,02
Siirto edelliseltä tilikaudelta	-1 142 961,14	-985 947,21
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	14 178 666,67	15 321 627,81
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-2 970 695,82	-1 142 961,14
Oma pääoma yhteensä	73 295 004,23	76 051 113,05

Erittely poistoerosta	2015	2014
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	40 016,58	45 914,17
Poistoero yhteensä	40 016,58	45 914,17

Pitkäaikaiset velat		
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua	2015	2014
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	18 672 635,00	18 741 845,00
Pitkäaikaiset velat yhteensä	18 672 635,00	18 741 845,00

Vieras pääoma	2015		2014	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat kuntayhtymille, joissa kunta jäsenenä				
Ostovelat	0,00	1 699 428,82	0,00	1 583 987,26
Siirtovelat	900 460,13	0,00	783 989,13	284 671,65
Yhteensä	900 460,13	1 699 428,82	783 989,13	1 868 658,91
Velat osakkuus- tai sekä muille omistusyhteisöille				
Ostovelat	0,00	28 415,24	0,00	88 820,07
Yhteensä	0,00	28 415,24	0,00	88 820,07

Sekkilimiitti	2015	2014
Luotollisen sekkitalin nostovara 31.12./ Ppk Oiva	500 000,00	500 000,00

Muiden velkojen erittely	2015		2014	
Muut velat	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Muut velat				
Liittymismaksut	9 046 172,33	0,00	8 504 441,33	0,00
Muut velat	0,00	1 649 185,74	0,00	1 537 626,67
Muut velat yhteensä	9 046 172,33	1 649 185,74	8 504 441,33	1 537 626,67

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	2015	2014
Pitkäaikaiset		
Potilasvahinkovakuutus	900 460,13	783 989,13
Pitkäaikaiset siirtovelat yhteensä	900 460,13	783 989,13
Lyhytaikaiset	2015	2014
Tuloennakot ja menojä- mät		
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	11 564 231,51	11 652 950,46
Korkojaksotukset	142 791,48	159 494,54
Valtionosuusennakot	3 456,00	36 010,00
Päijät-Hämeen sos. ja terv.huollon ky	460 783,17	284 671,65
Sivistyspalv. projektirahat, käyttö seur. vuonna	214 300,00	337 250,00
PPK Oiva, palautukset kuntalaskutuksista	1 746 214,80	644 212,70
Muut menojäämät	2 646,29	3 662,93
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	14 134 423,25	13 118 252,28
Siirtovelat yhteensä	15 034 883,38	13 902 241,41

Huollettavien varat	2015	2014
Huollettavien varat 31.12.	289 337,29	261 783,57

4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Leasingvastuiden yhteismäärä (arvonlisäveroineen)	2015	2014
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	548 258,85	1 184 733,51
Myöhemmin maksettavat	783 905,40	2 410 870,18
Kiinteistöleasing -sopimukset , n. 50 milj. euroa		
Yhteensä	1 332 164,25	3 595 603,69

Vastuusitoumukset	2015	2014
Takaukset samaan konserniin kuuluvan yhteisön puolesta		
Alkuperäinen pääoma	15 000 587,00	14 300 587,00
Jäljellä oleva pääoma	10 270 019,45	10 154 446,61
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	1 985 906,26	1 985 906,26
Jäljellä oleva pääoma	334 897,76	402 641,92

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista	2015	2014
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	104 400 742,35	100 333 856,83
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	74 396,57	69 367,98

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt
Sopimusvastuut
<i>Merkittäviä sopimuksia, joihin kunta on sitoutunut:</i>
-Läntisen perusturvapiirin yhteistoimintasopimus
- Yhteistoimintasopimus ja hankesopimus kuntakeskus/Hämeenmaan Kiinteistöt Oy (hankesopimuksen tarkistus KH 31.8.2015 § 136)
- Maankäyttösojimus/Naisten Pukutehdas ja Ruokakesko, Salpakankaan teollisuusalueen kortteli 113
- Maankäyttösojimus/Hämeenmaan Kiinteistöt Oy
- Maankäyttösojimus/Koy Kukkaro
- Maankäyttösojimus/Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma
- Maankäyttösojimus/Kiinteistö Oy Liikejalava
- Sopimus Ladec Oy ja Lahti Region Oy (valtuustokausi 2013 - 2016), arvo n. 500 t eur/vuosi
- Sopimukset: Calpro Oy, Työterveys Wellamo Oy
- Kiinteistöleasing- rahoitussojimukset (Kalliolan koulu, Heinsuon koulu, Paloasema)/ Kuntarahoitus Oy
- Elinkaarihankkeiden sojimukset (Kalliolan koulu, Heinsuon koulu)/ Lemminkäinen Talo Oy

Johdannaissopimukset	2015	
	Nimellisarvo	Käypä-arvo
Koronvaihtosopimus, Kuntarahoitus Oyj, no 34743 (talousjohtaja 2.7.2015, 1 §/21)	10 000 000,00	-264 116,35

Johdannaissopimuksia on tehty yksi. Johdannaissopimus on koronvaihtosopimus, joka on tehty lainakannan suojaamistarkoituksessa. Kunta on sitoutunut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksella kiinteään korkoon. Sopimuksen alkamispäivä on 3.7.2016. Sopimus on voimassa 3.7.2023 asti. Koronvaihtosopimuksessa maksettava kiinteä korko 1,106 %-yksikköä p.a./6 kk euribor. Maksupäivät 3.1. ja 3.7. alkaen 3.1.2017.

Arvonlisäveron palautusvastuu
Hollolan kunnalle saattaa muodostua palautusvastuu 1.1.2006 alkaen uudisrakennusten ja perusparantamisen hankintamenojen arvonlisäveroista, mikäli kiinteistöjä myydään tai niiden käyttötarkoitus muuttuu vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan käyttöön (AVL 11 luku 120§). Palautusvastuuta määriteltäessä otetaan huomioon kiinteistöt, joiden osalta vastuun toteutuminen on todennäköistä investointitai taloussuunnitelmaan tai toimenpideohjelmaan perustuen.
Kunnalla ei ole tiedossa palautusvastuita.

Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu			
Hanke	Päätös	Vastuu päättyy	Myönnetty avustus
HOLLOLAN TILAKESKUS			
Pääkirjaston rakennushanke	OPM 123/610/2002/8.10.2002	31.12.2017	1 434 503,00
Herralan koulun peruskorjaus- ja lisärakennushanke	OPM 45/510/2005/23.2.2006	31.12.2021	512 000,00
Pyhäniemen koulun ja päiväkodin rakennushanke	ELSH-2009-0365/So-61/STH327A 27.4.2009	31.12.2024	260 000,00
Pyhäniemen vanhainkodin osittainen muuttaminen tehostetuksi	ESAVI-2010-03276/So-61/ 24.2.2010	31.12.2025	265 500,00
asumispalveluyksiköksi ja tilojen kosteusvauriokorjaukset	UUDELY/200/04.00.03.00/2010/ 2.10.2010	31.12.2025	3 800 000,00
Salpakankaan koulun uudisrakennushanke 1. vaihe			

Salpakankaan koulun uudis- rakennushanke 1. vaihe, liikunta	OPM 34/611/2011/12.4.2011	31.12.2026	730 000,00
Salpakankaan koulun laajennus- ja muutostyö 2. vaihe	OKM/59/520/2014	31.12.2029	2 010 000,00
VESIHUOLTOLAITOS			
Herralan siirtovesijohto ja –viemäri (työllisyysperusteinen investointiavustus)	HÄMELY/0070/05.02.09/2010/ 6.8.2010	31.12.2025	793 000,00
Raaskantien I vaiheen ja Tynny- rimäentein vesihuolto	HAMELY/2242/2014 ja HAMELY/2246/2014/ 16.3.2015	31.12.2030	55 000,00

4.5 Henkilöstöä koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä 31.12.	2015	2014
Konsernipalvelut	38	39
Sivistys	636	674
Tekninen	120	149
Peruskunta yhteensä	794	862
Peruspalvelukeskus Oiva taseyksikkö	1046	1070
Peruspalvelukeskus Oiva yhteensä	1046	1070
Työllistetyt	21	7
Kunta yhteensä	1861	1939

Naisia	1677	1735
Miehiä	184	204
Yhteensä	1861	1939
Vakinaiset	1541	1612
Määräaikaiset ja sijaiset	299	320
Työllistetyt	21	7
Yhteensä	1861	1939

Henkilöstökulut	2015	2014
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	79 385 468,37	81 374 039,15
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	30 145,50	10 070,97
Henkilöstökulut yhteensä	79 415 613,87	81 384 110,12

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut	2015
Kokoomus/Hollola	5 963,53
Kokoomus/Asikkala	13,70
Kristillisdemokraatit	134,80
Keskusta/Hollola	2 498,47
Keskusta/Hämeenkoski	321,00
Keskusta/Kärkölä	95,05
Keskusta/Padasjoki	10,30
Sosiaalidemokraatit/Hollola	1 814,05
Sosiaalidemokraatit/Asikkala	10,28

Sosiaalidemokraatit/Kärkölä	75,35
Vasemmistoliitto	383,97
Vihreät	431,85
Perussuomalaiset	2 036,51
Henkilöstökulut yhteensä	13 788,86

Tilintarkastajan palkkiot	2015	2014
<i>BDO Auditor Oy</i>		
Tilintarkastuspalkkiot	16 500,75	20 200,00
Tilintarkastajan lausunnot	1 123,00	1 182,50
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	5 102,25	4 622,50
Muut palkkiot	0,00	297,50
Palkkiot yhteensä	22 726,00	26 302,50

4.6 Liitetietojen erittely

Erittely suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisten investointien vastaavuudesta					
	Tilinpäätöksistä		Taloussuunnitelmista		
	2014	2015	2016	2017	2018
Suunnitelman mukaiset poistot	8 624 475	9 859 387	7 823 100	9 000 000	9 000 000
Poiston alaisten investointien omahankintameno	9 996 989	12 978 250	12 148 000	13 343 000	9 402 000

Viiden vuoden keskiarvo	
Suunnitelman mukaiset poistot	8 861 392
Poiston alaisten investointien hankintameno	11 573 648
Ero	-2 712 255
Poikkeama-%	-23
Jos eroa verrataan suunnitelman mukaisiin poistoihin:	-31 %
Jos eroa verrataan investointeihin:	-23 %
Eli sumupoistot ovat investoinneista:	77 %

4.7 Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kunnan tytäryhtiöt sekä kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä, kuin myös osakkuusyhteisöt.

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisällyvistä yhteisöistä		
	Yhdistelty konsernitilinpäätökseen	
	Yhdistelty (kpl)	Ei yhdistelty (kpl)
Tytäryhteisöt		
Kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöt	4	-
Kuntayhtymät	5	-
Osakkuusyhteisöt	1	-
Yhteensä	10	-

Konsernitilinpäätöksen poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on vuonna 2015 jaettu uuden konsernitilinpäätösohjeen mukaisesti konsernituloslaskelmassa laskennallisten verojen muutokseen ja tilikauden yli- tai alijäämään sekä konsernitaseessa omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Vuoden 2014 vertailutiedot on muutettu uutta kirjaustapaa vastaaviksi.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta.

Kuntayhtymien keskinäiset tapahtumat on eliminoitu pienemmän omistusosuuden mukaan. Se osa sisäisistä eristä, jotka sisältyvät molempien osapuolten tilinpäätökseen, eliminoidaan. Kiinteistöveroja ei ole eliminoitu, koska niitä eivät kaikki ilmoittaneet. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kunnan ja kuntayhtymien keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty pariarvomenetelmällä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen ja asunto-osakeyhtiöiden aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi yhteisöjen omien ilmoitusten perusteella ja jäännösarvojen ero kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Kuntayhtymät

Kuntayhtymät on yhdistelty konsernitilinpäätökseen peruspääomaosuuden suhteessa.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhtiöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoisia varauksia ei ole jaettu vapaaseen pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan tilinpäätöksessä.

Konsernituloslaskelman liitetiedot

Konsernin toimintatuotot tehtäväalueittain	2015	2014
Yleishallinto	1 756 104,12	685 576,02
Sosiaali- ja terveystoimet	113 368 403,19	112 253 034,65
Opetus- ja kulttuuritoimet	17 146 633,09	20 073 688,55
Yhdyskuntapalvelut	6 908 605,81	8 006 803,55
Muut palvelut	4 697 473,07	6 412 947,42
Konsernin toimintatuotot yhteensä	143 877 219,28	147 432 050,19

Satunnaisien tuottojen ja kulujen erittely	2015	2014
Satunnaiset tuotot		
Päijät-Hämeen koulutus konserni, Lahden ammattikorkeakoulu Oy yhtiöittäminen	261 584,93	0,00
Päijät-Hämeen koulutus konserni/Valma Oy osakkeiden myynti	28,25	0,00
Päijät-Hämeen koulutus konserni, Linnaistentie 33, Kujala myyntivoitto	0,00	14 598,85
Päijät-Hämeen koulutus konserni, Tanhuanatie 285, Kuhmoinen myyntivoitto	0,00	37 240,00
Päijät-Hämeen koulutus konserni, As Oy Suojalinnan osakkeiden myyntivoitto	0,00	8 391,36
Päijät-Hämeen koulutus konserni, Laatikkotehtaankatu 7, kirjaus markkina-arvoon	0,00	7 547,05
Päijät-Hämeen koulutus konserni, Työhönvalmennus Valma Oy pääomalainojen mitätöinti	0,00	248,34
Satunnaiset tuotot yhteensä	261 613,18	68 025,59
Satunnaiset kulut		
Päijät-Hämeen koulutus konserni, Lahden ammattikorkeakoulu Oy yhtiöittäminen	-261584,93	0,00
Päijät-Hämeen koulutus konserni, Teinintie 4 myyntitappio	-60675,51	0,00
Päijät-Hämeen koulutus konserni, Heinämaantie 35 Orimattila, myyntitappio	-6003,55	0,00
Päijät-Hämeen koulutus konserni, Kiveriönkatu 34, kirjaus markkina-arvoon	0,00	16 470,77
Satunnaiset kulut yhteensä	-328 263,99	16 470,77

Olennaiset pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot		
Muut toimintatuotot	2015	2014
Osakkeiden myynnistä	30,92	39 746,23
Rakennusten myynnistä	51 342,44	0,00
Maa-alueiden myynnistä	269 093,85	418 121,45
Koneiden ja kaluston myynnistä	77 286,80	7 339,63
Muut myyntivoitot	486,80	634,86
Myyntivoitot yhteensä	398 240,81	465 842,17
Muut toimintakulut	2015	2014
Maa-alueiden myynnistä	0,29	5 469,73
Osakkeiden myynnistä	0,00	43 144,45
Rakennusten myyntitappiot	131 447,20	122 767,15
Myyntitappiot yhteensä	131 447,49	171 381,33

Konsernitasetta koskevat liitetiedot

Maa- ja vesialueet erittely	2015	2014
Maa- ja vesialueet		
Kiinteistöjen liittymismaksut	506 226,09	447 917,20
Muut maa- ja vesialueet	21 724 839,99	21 782 142,69
Maa- ja vesialueet yhteensä	22 231 066,08	22 230 059,89

Olennaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset	Tasearvo	Lisäykset	Vähennykset	Tase-arvo	Kunnan osuus	Ero
	1.1.	Tilikaudelta	Tilikaudelta	31.12.	kuntayhtymän perus-	
					pääomasta	
Hollolan-Lahden vesilaitoskuntayhtymä	344 244,20	0,00	0,00	344 244,20	344 244,20	0,00
Eteva kuntayhtymä	154 356,46	0,00	0,00	154 356,46	76 583,74	77 772,72
Päijät-Hämeen koulutus konserni ky	3 814 608,64	0,00	-229 390,92	3 585 217,72	3 585 252,01	-34,29
Päijät-Hämeen liitto	21 877,39	0,00	0,00	21 877,39	21 877,39	0,00
Päijät-Hämeen sos. ja terv.huollon ky	5 960 557,98	0,00	0,00	5 960 557,98	5 960 557,98	0,00

Omistukset muissa yhteisöissä	Kotipaikka	Omistusosuus	Kuntakonsernin osuus		Tilikauden
			omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	
					voitto/tappio
Tytäryhteisöt					
Hollolan Asuntotalot Oy	Hollola	100,00 %	-139	10 226	-41
Hollolan Palveluasunnot Oy	Hollola	100,00 %	1 121	904	-1
Asunto Oy Tervasmiiu	Hollola	88,08 %	85	578	0
Kiint.Oy Harmaaleppä	Hollola	55,26 %	533	558	0
Kuntayhtymät					
Hollolan-Lahden vesilaitos ky	Hollola	60,00 %	1 205	738	41
Päijät-Hämeen koulutus konserni	Lahti	7,60 %	6 021	1 330	-137
Päijät-Hämeen liitto	Lahti	10,23 %	608	405	87
Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveyden huolto ky	Lahti	9,85 %	6 054	9 992	46
Eteva kuntayhtymä	Mäntsälä	0,48 %	68	249	11
Osakkuusyhteisöt					
Kiint.Oy Liikejalava	Hollola	35,46 %	44	0	-1

Pitkäaikaisten saamisten erittely	2015	2014
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	776 729,03	676 588,02
Muut saamiset	1 628 571,00	2 171 428,00
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	2 405 300,03	2 848 016,02
Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	2015	2014
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Siirtyvät korot	4 796,77	9 867,86
Kelan korv. työterveyshuollosta	501 147,42	454 062,41
EU-tuet ja muut avustukset	155 390,94	310 274,61
AVI, saatava Lemminkäinen Oyj	447 604,29	447 604,29
Muut siirtosaamiset	1 780 631,61	1 365 817,38
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	2 889 571,03	2 587 626,55

Oman pääoman erittely	2015	2014
Peruspääoma 1.1.	62 087 033,38	62 087 033,38
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	62 087 033,38	62 087 033,38
Arvonkorotusrahasto 1.1.	1 838 711,52	1 955 106,14
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	-155 334,95	-116 394,62
Arvonkorotusrahasto 31.12.	1 683 376,57	1 838 711,52
Muut omat rahastot 1.1.	63 338,12	63 338,12
Muutos	0,00	0,00
Muut omat rahastot 31.12.	63 338,12	63 338,12
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	15 912 179,15	13 736 117,95
Siirto edelliseltä tilikaudelta	12 649,20	-754 565,23
Edellisten tilikausien oikaisu/muutos	-1 090 192,53	2 930 626,43
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	14 834 635,82	15 912 179,15
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-3 310 686,43	12 649,20
Oma pääoma yhteensä	75 357 697,46	79 913 911,37

Pakollisten varausten muutokset	2015	2014
Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon ky		
Potilasvahinkovakuutusvastuu 01.01.	706 766,20	450 062,27
Lisäykset tilikaudella	104 998,61	256 703,93
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00
Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon ky Potilasvahinkovastuu 31.12.	811 764,81	706 766,20

Muiden velkojen erittely	2015		2014	
Muut velat	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Muut velat				
Liittymismaksut	8 994 599,76	0,00	8 452 868,76	0,00
Muut velat	0,00	3 646 042,57	0,00	3 532 783,90
Muut velat yhteensä	8 994 599,76	3 646 042,57	8 452 868,76	3 532 783,90

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	2015	2014
Pitkäaikaiset		
Päijät-Hämeen sairaus- ja terveydenhuollon ky		
Potilasvahinkovakuutus	811 764,81	706 766,20
Pitkäaikaiset siirtovelat yhteensä	811 764,81	706 766,20
Lyhytaikaiset		
Tuloennakot ja menojäämät		
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	15 168 554,82	15 453 161,89
Korkojaksotukset	174 247,29	197 377,35
Valtionennakot	3 456,00	36 010,00
Seuraavan vuoden projektirahat	214 300,00	337 250,00
Muut menojäämät	2 512 614,34	1 736 191,60
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	18 073 172,45	17 759 990,84
Siirtovelat yhteensä	18 884 937,26	18 466 757,04
Laskennalliset verovelat	2015	2014
Lyhytaikaiset	497 094,59	563 361
Laskennalliset verovelat	497 094,59	563 361,00

Konsernin vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin ja tontin vuokrasopimuksiin	2015	2014
Lainat rahoituslaitoksilta	1 798 771,81	1 201 881,92
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	7 931 810,02	6 484 923,78

Leasingvastuiden yhteismäärä	2015	2014
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	868 547,81	1 588 162,94
Myöhemmin maksettavat	1 141 967,44	3 019 993,20
Yhteensä	2 010 515,25	4 608 156,14

Vastuusitoumukset	2015	2014
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	2 000 018,26	2 002 678,26
Jäljellä oleva pääoma	347 539,76	418 440,59

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	2015	2014
Sopimusvastuut *)	530 957,97	44 564,73
Vuokravastuut	607 988,47	856 181,57
Muut vastuut	1 512 227,24	1 730 723,43
Johdannaissopimukset nimellisarvo	14 120 528,98	2 430 620,59
Johdannaissopimukset käypä sarvo	-405 778,03	-161 133,80
Arvonlisäveron palautusvastuu **)	522 813,91	553 043,99
Ara-avustusten palautusvastuu	248 309,66	242 443,69

*) Kunnan omista sopimusvastuista löytyy tarkempi erittely kunnan liitetietojen kohdalta.

**) Arvonlisäveron palautusvastuu

Hollolan kunnalle ja konserniyhtiöille saattaa muodostua palautusvastuu 1.1.2006 alkaen uudisrakennusten ja perusrantamisen hankintamenojen arvonlisäveroista, mikäli kiinteistöjä myydään tai niiden käyttötarkoitus muuttuu vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan käyttöön (AVL 11 luku 120§). Palautusvastuuta määriteltäessä otetaan huomioon kiinteistöt, joiden osalta vastuun toteutuminen on todennäköistä investointi- tai taloussuunnitelmaan tai toimenpideohjelmaan perustuen.

Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu		
<p>Perustamishankkeeseen saatua valtionosuutta tai -avustusta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan kokonaan tai osaksi määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan. Jos omaisuus luovutetaan toiselle, joka käyttää omaisuutta valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan, tästä luovutuksesta johtuva palautus voidaan jättää määräämättä, jos luovuttaja omaisuuden luovutuksen yhteydessä sitoutuu vastaamaan palautusehdoista myös luovutuksen jälkeen tai jos luovutuksen saaja sitoutuu vastaaviin omaisuuden luovuttajaa koskeviin palautusehtoihin. Palautusta ei määrätä suoritettavaksi, jos valtionosuuden myöntämisestä on kulunut yli 15 vuotta. Vastuu perustuu lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705, 7:53§ sekä lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3.8.1992/733, 4:30§.</p>		
<p>Tarkempi erittely kunnan perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuista löytyy kunnan liitetietojen kohdalta.</p>		

5. Taseyksiköiden erillistilinpäätökset

5.1 Taseyksiköiden vaikutus tulokseen

	Hollola	Hollolan vesilaitos taseyksikk	Peruspalveluke- skus Oiva	Hollolan tilakeskus taseyksikk	Yhteensä (ennen elim.)	Koneelliset eliminoinnit	Yhteensä
TOIMINTA TUOTOT							
MYYNNTITUOTOT	11 632 686,03	3 792 262,58	126 899 095,27	205 288,03	142 529 331,91	-64 682 088,78	77 847 243,13
MAKSUTUOTOT	2 797 098,16	0,00	9 660 106,86	23,90	12 457 228,92	-4 562,49	12 452 666,43
TUET JA AVUSTUKSET	1 918 056,38	0,00	443 162,26	0,00	2 361 218,64	0,00	2 361 218,64
MUUT TOIMINTA TUOTOT	1 181 911,35	3 990,91	1 511 144,77	10 049 546,81	12 746 593,84	-9 112 054,07	3 634 539,77
TOIMINTA TUOTOT YHTEENSÄ	17 529 751,92	3 796 253,49	138 513 509,16	10 254 858,74	170 094 373,31	-73 798 705,34	96 295 667,97
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN							
VALMISTUS OMAAN	47 272,78	0,00	0,00	112 268,08	159 540,86	0,00	159 540,86
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	47 272,78	0,00	0,00	112 268,08	159 540,86	0,00	159 540,86
TOIMINTAKULUT							
HENKILÖSTÖKULUT	-34 283 601,23	-88 309,66	-44 080 389,88	-933 167,90	-79 385 468,67	0,00	-79 385 468,67
PALKAT JA PALKKIOT	-26 084 339,40	-39 791,53	-35 324 815,79	-661 584,58	-62 110 531,30	0,00	-62 110 531,30
HENKILÖSIVUKULUT	-8 199 261,83	-48 518,13	-8 755 574,09	-271 583,32	-17 274 937,37	0,00	-17 274 937,37
ELÄKEKULUT	-6 752 343,10	-46 247,64	-6 856 936,42	-234 662,42	-13 890 189,58	0,00	-13 890 189,58
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-1 446 918,73	-2 270,49	-1 898 637,67	-36 920,90	-3 384 747,79	0,00	-3 384 747,79
PALVELUJEN OSTOT	-76 757 603,03	-1 842 090,36	-75 842 311,70	-2 804 625,70	-157 246 630,79	64 608 968,17	-92 637 662,62
AINEET, TARVIKKEET JA AVUSTUKSET	-3 235 811,35	-21 215,00	-3 116 576,29	-1 304 844,75	-7 678 447,39	33 026,48	-7 645 420,91
MUUT TOIMINTAKULUT	-4 142 951,22	0,00	-7 490 171,81	-550,00	-11 633 673,03	0,00	-11 633 673,03
MUUT TOIMINTAKULUT	-9 306 006,85	-6 138,26	-7 947 329,11	-1 469 649,16	-18 729 123,38	9 156 710,69	-9 572 412,69
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-127 725 973,68	-1 957 753,28	-138 476 778,79	-6 512 837,51	-274 673 343,26	73 798 705,34	-200 874 637,92
TOIMINTAKATE	-110 148 948,98	1 838 500,21	36 730,37	3 854 289,31	-104 419 429,09	0,00	-104 419 429,09
VEROTULOT	83 775 246,94	0,00	0,00	0,00	83 775 246,94	0,00	83 775 246,94
VALTIONOSUUDET	27 213 375,00	0,00	0,00	0,00	27 213 375,00	0,00	27 213 375,00
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT							
KORKOTUOTOT	3 631,09	26,15	297,05	0,00	3 954,29	-1 116,80	2 837,49
MUUT RAHOITUSTUOTOT	1 517 972,19	0,00	10 156,13	123,65	1 528 251,97	-302 740,00	1 225 511,97
KORKOKULUT	-534 031,11	-51 002,56	0,00	-1 116,80	-586 150,47	1 116,80	-585 033,67
MUUT RAHOITUSKULUT	-327 671,83	-303 384,05	-1 213,89	-185,29	-632 455,06	302 740,00	-329 715,06
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	659 900,34	-354 360,46	9 239,29	-1 178,44	313 600,73	0,00	313 600,73
VUOSIKATE	1 499 573,30	1 484 139,75	45 969,66	3 853 110,87	6 882 793,58	0,00	6 882 793,58
POISTOT JA ARVONALENTUMISET							
SUUNNITELMAN MUKAISET	-2 298 781,76	-1 185 327,50	-45 969,66	-6 329 308,07	-9 859 386,99	0,00	-9 859 386,99
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-2 298 781,76	-1 185 327,50	-45 969,66	-6 329 308,07	-9 859 386,99	0,00	-9 859 386,99
TILIKAUDEN TULOS	-799 208,46	298 812,25	0,00	-2 476 197,20	-2 976 593,41	0,00	-2 976 593,41
POISTOERON MUUTOS	0,00	5 897,59	0,00	0,00	5 897,59	0,00	5 897,59
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-799 208,46	304 709,84	0,00	-2 476 197,20	-2 970 695,82	0,00	-2 970 695,82

5.2 Erillistilinpäätöslaskelmat

5.2.1 Vesihuoltolaitos

Hollolan Vesihuoltolaitos -taseyksikkö

Vesihuoltolain
edellyttämä eriytys,
huleveden viemäröinti

TULOSLASKELMA

	01.01. - 31.12.2015	01.01. - 31.12.2014	31.12.2015
Liikevaihto	3 792 262,58	3 670 686,27	0,00
Liiketoiminnan muut tuotot	3 990,91	22 784,35	0,00
Materiaalit ja palvelut	-1 863 305,36	-1 836 029,87	0,00
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-21 215,00	-172,73	0,00
Palvelujen ostot	-1 842 090,36	-1 835 857,14	-184 209,04
Henkilöstökulut	-88 309,66	-89 532,00	0,00
Palkat ja palkkiot	-39 791,53	-39 766,54	0,00
Henkilösivukulut	-48 518,13	-49 765,46	0,00
Eläkekulut	-46 247,64	-47 540,56	0,00
Muut henkilösivukulut	-2 270,49	-2 224,90	0,00
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 185 327,50	-1 125 377,45	-84 438,45
Liiketoiminnan muut kulut	-6 138,26	-4 169,24	0,00
Liikeylijäämä	653 172,71	638 362,06	-268 647,49
Rahoitustuotot ja -kulut:			
Korkotuotot	-354 360,46	-359 826,95	-35 374,00
Muut rahoitustuotot	26,15	2 981,20	0,00
Muille maksetut korkokulut	0,00	45,82	0,00
Muille maksetut korkokulut	-51 002,56	-59 795,48	-5 100,00
Korvaus peruspääomasta	-302 740,00	-302 740,00	0,00
Muut rahoituskulut	-644,05	-318,49	-30 274,00
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaiseriä	298 812,25	278 535,11	-304 021,49
Ylijäämä(alijäämä)ennen varauksia	298 812,25	278 535,11	-304 021,49
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	5 897,59	5 897,59	589,80
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	304 709,84	284 432,70	-303 431,69
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Sijoitetun pääoman tuotto, %	3,9 %	4,1 %	
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	4,2 %	4,5 %	
Voitto, %	7,9 %	7,6 %	

Hollolan Vesihuoltolaitos -taseyksikkö

Vesihuoltolain
edellyttämä eriytys,
huleveden viemäröinti

RAHOITUSLASKELMA	01.01. - 31.12.2015	01.01. - 31.12.2014	01.01. - 31.12.2015
Toiminnan rahavirta			
Tulorahoitus	1 484 139,75	1 403 912,56	-219 583,04
Liikeliiketoiminta	653 172,71	638 362,06	-268 647,49
Poistot ja arvonalennukset	1 185 327,50	1 125 377,45	84 438,45
Rahoitustuotot ja -kulut	-354 360,46	-359 826,95	-35 374,00
Investointien rahavirta	-2 779 588,71	-2 402 009,98	-73 266,64
Investointimenot	-2 834 588,71	-2 422 009,98	-73 266,64
Rahoitusosuudet investointimenoihin	55 000,00	20 000,00	0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 295 448,96	-998 097,42	-292 849,68
Rahoituksen rahavirta			
Lainakannan muutokset	560 000,00	-540 000,00	56 000,00
Pitkäaikaisen lainojen vähennys muilta	-540 000,00	-540 000,00	-54 000,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	1 100 000,00	0,00	110 000,00
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	489 181,55	348 872,77	0,00
Toimeksiantojen pääomat	0,00	0,00	0,00
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00	0,00	0,00
Pitkäaikaisten saamisten muutokset kunnalta	0,00	0,00	0,00
Pitkäaikaisten saamisten muutokset muilta	0,00	0,00	0,00
Saamisten muutos kunnalta	-1 681,56	0,00	0,00
Saamisten muutos muilta	22 530,72	197 321,70	0,00
Korottomien velkojen muutos kunnalta	520,71	-55 336,99	0,00
Korottomien velkojen muutos muilta	467 811,68	206 888,06	0,00
Rahoituksen rahavirta	1 049 181,55	-191 127,23	56 000,00
Rahavarojen muutos	-246 267,41	-1 189 224,65	-236 849,68
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.	544 688,44	790 955,85	
Rahavarat 1.1.	790 955,85	1 980 180,50	
	-246 267,41	-1 189 224,65	

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v.	-3 008 786	-2 991 749
Investointien tulorahoitus, %	53,4	58,4
Pääomamenojen tulorahoitus, %	44,7	47,7
Lainanhoitokate	2,6	2,4
Kassan riittävyys, pv	35	69
Quick Ratio	0,4	1,1
Current Ratio	0,4	1,1

Hollolan Vesihuoltolaitos -taseyksikkö

Vesihuoltolain
edellyttämä eriytys,
huleveden viemärointi
31.12.2015

TASE

VASTAAVAA	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015
A PYSYVÄT VASTAAVAT			
II AINEELLISET HYÖDYKKEET			
1. MAA- JA VESIALUEET	175 487,65	160 197,65	0,00
2. RAKENNUKSET	315 113,56	342 514,74	0,00
3. KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET	23 708 381,22	22 050 058,73	1 865 295,00
4. KONEET JA KALUSTO	58 717,59	77 261,29	
ENNAKKOMAKSUT JA KESKENERÄISET			
6. HANKINNAT	1 079 138,81	1 112 545,21	63 535,00
AINEELLISET HYÖDYKKEET	25 336 838,83	23 742 577,62	1 928 830,00
PYSYVÄT VASTAAVAT	25 336 838,83	23 742 577,62	1 928 830,00

C VAIHTUVAT VASTAAVAT

II SAAMISET			
LYHYTAIKAISET SAAMISET			
1. MYYNTISAAMISET	154 504,14	223 551,64	0,00
4. MUUT SAAMISET	1 681,56	0,00	0,00
5. SIIRTOSAAMISET	55 015,01	8 498,23	0,00
LYHYTAIKAISET SAAMISET	211 200,71	232 049,87	0,00
SAAMISET	211 200,71	232 049,87	0,00
IV RAHAT JA PANKKISAAMISET	544 688,44	790 955,85	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	755 889,15	1 023 005,72	0,00
VASTAAVAA	26 092 727,98	24 765 583,34	1 928 830,00

VASTATTAVAA

	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015
A OMA PÄÄOMA			
I PERUSPÄÄOMA	-8 619 296,54	-8 619 296,54	-861 929,70
IV EDELLISTEN TILIKAUSSIEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ	-4 243 102,29	-3 958 669,59	0,00
V TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-304 709,84	-284 432,70	303 431,69
OMA PÄÄOMA	-13 167 108,67	-12 862 398,83	-558 498,01

B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET

1. POISTOERO	-40 016,58	-45 914,17	-4 001,00
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	-40 016,58	-45 914,17	-4 001,00

E VIERAS PÄÄOMA

I PITKÄAIKAINEN			
2. LAINAT RAHOITUS- JA VAKUUTUSLAITOKSILTA	-1 850 000,00	-2 350 000,00	-185 000,00
9. MUUT VELAT/LIITTYMISMAKSUT JA MUUT VELAT	-9 215 013,23	-8 617 309,43	-1 002 698,72
PITKÄAIKAINEN	-11 065 013,23	-10 967 309,43	-1 187 698,72
II LYHYTAIKAINEN			
2. LAINAT RAHOITUS- JA VAKUUTUSLAITOKSILTA	-500 000,00	-540 000,00	-50 000,00
3. LAINAT KUNNALT	-1 100 000,00	0,00	-110 000,00
7. OSTOVELAT	-131 639,98	-260 594,49	-13 163,99
8. KOROTTOMAT VELAT KUNNALT	-4 576,08	-4 159,81	0,00
9. MUUT VELAT/LIITTYMISMAKSUT JA MUUT VELAT	-54 682,67	-53 315,95	-5 468,28
10. SIIRTOVELAT	-29 690,77	-31 890,66	0,00
LYHYTAIKAINEN	-1 820 589,50	-889 960,91	-178 632,27
VIERAS PÄÄOMA	-12 885 602,73	-11 857 270,34	-1 366 330,99
VASTATTAVAA	-26 092 727,98	-24 765 583,34	-1 928 830,00

TASEEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	50,6	52,1
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	339,4	321,0
Kertynyt ylijäämä, 1000 eur	4 548	4 243
Lainakanta 31.12., 1000 eur	2 350	2 890

5.2.2 Peruspalvelukeskus Oiva

Peruspalvelukeskus Oiva -taseyksikkö

TULOSLASKELMA

	01.01. - 31.12.2015	01.01. - 31.12.2014
Liikevaihto	137 954 139,95	138 300 797,94
Liiketoiminnan muut tuotot	693 470,50	805 496,25
Materiaalit ja palvelut	-79 091 109,13	-78 636 614,62
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 117 499,54	-3 199 576,23
Palvelujen ostot	-75 973 609,59	-75 437 038,39
Henkilöstökulut	-44 080 389,88	-44 035 005,19
Palkat ja palkkiot	-35 324 815,79	-35 466 591,40
Henkilösivukulut	-8 755 574,09	-8 568 413,79
Eläkekulut	-6 856 936,42	-6 533 998,62
Muut henkilösivukulut	-1 898 637,67	-2 034 415,17
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-45 969,66	-36 231,65
Liiketoiminnan muut kulut	-15 439 381,07	-16 413 871,39
Liikeliikettyä	-9 239,29	-15 428,66
Rahoitustuotot ja -kulut:	9 239,29	15 428,66
Korkotuotot	297,05	13 012,07
Muut rahoitustuotot	10 156,13	6 203,44
Muille maksetut korkokulut	0,00	-1 237,16
Muut rahoituskulut	-1 213,89	-2 549,69
Ylijäämä ennen satunnaisia eriä	0,00	0,00
Ylijäämä(alijäämä)ennen varauksia	0,00	0,00
Tilikauden alijäämä	0,00	0,00
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Voitto %	0,00	0,00
Sijoitetun pääoman tuotto %	0,00	0,00

Peruspalvelukeskus Oiva -taseyksikkö

RAHOITUSLASKELMA

01.01. - 31.12.2015 01.01. - 31.12.2014

Toiminnan rahavirta

Tulorahoitus	45 969,66	36 231,65
Liikeliijäämä	-9 239,29	-15 428,66
Poistot ja arvonalennukset	45 969,66	36 231,65
Rahoitustuotot ja -kulut	9 239,29	15 428,66
Tulorahoituksen korjaukset	0,00	0,00
Investointien rahavirta	0,00	-104 145,73
Investointimenot	0,00	-104 145,73
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,00	0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	45 969,66	-67 914,08

Rahoituksen rahavirta

Lainakannan muutokset	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	0,00	0,00
Pitkäaikaisen lainojen vähennys muilta	0,00	0,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta	0,00	-2 800 000,00
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	-391 360,20	11 627 728,21
Toimeksiantojen pääomat	-23 889,03	37 819,77
Vaihto-omaisuuden muutos	-8 967,55	-295,22
Saamisten muutos kunnalta	79 113,90	2 944 217,34
Saamisten muutos muilta	-648 036,77	5 040 006,15
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-1 044 707,13	1 457 473,07
Korottomien velkojen muutos muilta	1 255 126,38	2 148 507,10
Rahoituksen rahavirta	-391 360,20	8 827 728,21
 Rahavarojen muutos	 -345 390,54	 8 759 814,13
 Rahavarojen muutos	 10 254 956,46	 10 600 347,00
Rahavarat 31.12.	10 254 956,46	10 600 347,00
Rahavarat 1.1.	-10 600 347,00	-1 840 532,87
	-345 390,54	8 759 814,13

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Investointien tulorahoitus %	0,0	34,8
Quick ratio %	1,0	1,0
Current ratio %	1,0	1,0
Kassan riittävyys pv	27,0	27,2
Lainanhoitokate	0,0	30,3
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä	-530 362,8	-616 243,0

Peruspalvelukeskus Oiva -taseyksikkö

TASE

	31.12.2015	31.12.2014
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
I AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
1. AINEETTOMAT OIKEUDET	47 174,46	71 803,91
2. MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT	0,00	0,00
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	47 174,46	71 803,91
II AINEELLISET HYÖDYKKEET		
1. MAA- JA VESIALUEET	0,00	0,00
2. RAKENNUKSET	0,00	0,00
3. KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET	0,00	0,00
4. KONEET JA KALUSTO	38 622,07	59 962,28
AINEELLISET HYÖDYKKEET	38 622,07	59 962,28
PYSYVÄT VASTAAVAT	85 796,53	131 766,19
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
I VAIHTO-OMAISUUS		
1. AINEET JA TARVIKKEET	16 621,60	7 654,05
VAIHTO-OMAISUUS	16 621,60	7 654,05
II SAAMISET		
LYHYTAIKAISET SAAMISET		
1. MYYNTISAAMISET	1 978 614,35	1 908 260,79
2. SAAMISET KUNNALT	701 811,49	887 323,04
3. MUUT SAAMISET	888 561,60	780 599,95
4. SIIRTOSAAMISET	1 872 538,81	1 296 419,60
LYHYTAIKAISET SAAMISET	5 441 526,25	4 872 603,38
SAAMISET	5 441 526,25	4 872 603,38
IV RAHAT JA PANKKISAAMISET	10 254 956,46	10 600 347,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	15 713 104,31	15 480 604,43
VASTAAVAA	15 798 900,84	15 612 370,62
VASTATTAVAA	31.12.2015	31.12.2014
OMA PÄÄOMA		
IV EDELLISTEN TILIKAUSIEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ	0,00	0,00
V TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	0,00	0,00
OMA PÄÄOMA	0,00	0,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
1. VALTION TOIMEKSIANNOT	51 330,36	75 219,39
2. LAHJOITUSRAHASTOJEN PÄÄOMAT	0	0
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	51 330,36	75 219,39
VIERASPÄÄOMA		
II LYHYTAIKAINEN		
1. LAINAT RAHOITUS- JA VAKUUTUSLAITOKSILTA	0,00	0,00
2. SAADUT ENNAKOT	4 293,40	2 210,80
3. OSTOVELAT	4 678 744,01	4 399 096,49
4. KOROTTOMAT VELAT KUNNALT	882 386,83	1 927 093,96
5. MUUT VELAT/LIITTYMISMAKSUT JA MUUT VELAT	1 720 065,43	1 543 953,37
6. SIIRTOVELAT	8 462 080,81	7 664 796,61
LYHYTAIKAINEN	15 747 570,48	15 537 151,23
VIERASPÄÄOMA	15 747 570,48	15 537 151,23
VASTATTAVAA	15 798 900,84	15 612 370,62
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste %	0,00	0,00
Suhteellinen velkaantuneisuus %	11,4	11,2
Kertynyt ylijäämä 1000 eur	0	0
Lainakanta 31.12. 1000 Eur	0	0

5.2.3 Tilakeskus

Hollolan Tilakeskus-taseyksikkö

(perustettiin 1.1.2015)

TULOSLASKELMA

01.01. - 31.12.2015

Liikevaihto	10 269 348,08
Valmistus omaan käyttöön	112 268,08
Liiketoiminnan muut tuotot	70 310,70
Materiaalit ja palvelut	-4 109 470,45
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 304 844,75
Palvelujen ostot	-2 804 625,70
Henkilöstökulut	-933 167,90
Palkat ja palkkiot	-661 584,58
Henkilösivukulut	-271 583,32
Eläkekulut	-234 662,42
Muut henkilösivukulut	-36 920,90
Poistot ja arvonalentumiset	
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 329 308,07
Liiketoiminnan muut kulut	-1 554 999,20
Liikealijäämä	-2 475 018,76
Rahoitustuotot ja -kulut:	
Korkotuotot	123,65
Kunnalle maksetut korkokulut	-1 116,80
Muut rahoituskulut	-185,29
Alijäämä ennen satunnaiseriä	-2 476 197,20
Alijäämä ennen varauksia	-2 476 197,20
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0,00
Tilikauden alijäämä	-2 476 197,20

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Sijoitetun pääoman tuotto, %	-7,4 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-7,4 %
Voitto, %	-24,1 %

Hollolan Tilakeskus-taseyksikkö
(perustettiin 1.1.2015)

RAHOITUSLASKELMA

01.01. - 31.12.2015

Toiminnan rahavirta

Tulorahoitus	3 984 558,07
Liikelylijäämä	-2 475 018,76
Poistot ja arvonalennukset	6 329 308,07
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 178,44
Tulorahoituksen korjaukset	131 447,20
Investointien rahavirta	-5 818 236,92
Investointimenot	-5 862 868,92
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	44 632,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 833 678,85

Rahoituksen rahavirta

Lainakannan muutokset	4 300 000,00
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	4 300 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	10 520,40
Saamisten muutos kunnalta	-753 004,65
Saamisten muutos muilta	-205 419,25
Korottomien velkojen muutos kunnalta	137 907,76
Korottomien velkojen muutos muilta	831 036,54
Rahoituksen rahavirta	4 310 520,40

Rahavarojen muutos

2 476 841,55

Rahavarojen muutos

Rahavarat 31.12.	5 478 124,54
Rahavarat 1.1.	3 001 282,99
	2 476 841,55

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 1 vuodelta, eur	-1 833 679
Investointien tulorahoitus, %	66,2
Pääomamenojen tulorahoitus, %	66,2
Lainanhoitokate	3451,1
Kassan riittävyys, pv	159
Quick Ratio	4,0
Current Ratio	4,0

Aloittava tase eliminoitu, raha ei liikkunut konkreettisesti

Hollolan Tilakeskus -taseyksikkö
(perustettiin 1.1.2015)

TASE		Aloittava tase
VASTAAVAA	31.12.2015	1.1.2015
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
I AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
2. MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT	24 631,80	173 749,36
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	24 631,80	173 749,36
II AINEELLISET HYÖDYKKEET		
1. MAA- JA VESIALUEET	311 971,22	225 238,42
2. RAKENNUKSET	46 692 685,98	52 195 059,05
3. KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET	1 624 955,38	1 857 314,77
4. KONEET JA KALUSTO	16 018,70	26 697,84
ENNAKKOMAKSUT JA KESKENERÄISET		
6. HANKINNAT	5 165 278,01	0,00
AINEELLISET HYÖDYKKEET	53 810 909,29	54 304 310,08
PYSYVÄT VASTAAVAT	53 835 541,09	54 478 059,44
C VAIHTUVAT VASTAAVAT		
II SAAMISET		
LYHYTAIKAISET SAAMISET		
1. MYNTISAAMISET	746 642,37	0,00
4. MUUT SAAMISET	207 830,60	0,00
5. SIIRTOSAAMISET	3 950,93	0,00
LYHYTAIKAISET SAAMISET	958 423,90	0,00
SAAMISET	958 423,90	0,00
IV RAHAT JA PANKKISAAMISET	5 478 124,54	3 001 282,99
VAIHTUVAT VASTAAVAT	6 436 548,44	3 001 282,99
VASTAAVAA	60 272 089,53	57 479 342,43
		Aloittava tase
		1.1.2015
VASTATTAVAA	31.12.2015	
A OMA PÄÄOMA		
I PERUSPÄÄOMA	-35 491 615,62	-35 491 615,62
V TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	2 476 197,20	0,00
OMA PÄÄOMA	-33 015 418,42	-35 491 615,62
E VIERAS PÄÄOMA		
I PITKÄAIKAINEN		
3. LAINAT KUNNALT	-25 644 970,76	-21 774 970,76
PITKÄAIKAINEN	-25 644 970,76	-21 774 970,76
II LYHYTAIKAINEN		
3. LAINAT KUNNALT	-430 000,00	0,00
5. SAADUT ENNAKOT	-8 540,66	-8 508,46
7. OSTOVELAT	-843 290,53	0,00
8. KOROTTOMAT VELAT KUNNALT	-137 907,76	0,00
9. MUUT VELAT/LIITYMISMAKSUT JA MUUT VELAT	-15 591,37	0,00
10. SIIRTOVELAT	-176 370,03	-204 247,59
LYHYTAIKAINEN	-1 611 700,35	-212 756,05
VIERAS PÄÄOMA	-27 256 671,11	-21 987 726,81
VASTATTAVAA	-60 272 089,53	-57 479 342,43
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	54,8	
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	263,6	
Kertynyt ylijäämä, 1000 eur	-2 476	
Lainakanta 31.12., 1000 eur	26 075	

6. Konserniyhtiöt

TEHTÄVÄN NIMI: HOLLOLAN ASUNTOTALOT OY

Toiminnan kuvaus

Hollolan Asuntotalot Oy:n toiminta-ajatuksena on vuokra-asuntotarpeen tyydyttämiseksi omistaa ja ylläpitää Hollolassa rakennuksia ja kiinteistöjä sekä omistaa kiinteistöjen hallintaan oikeuttavia osakkeita sekä vuokrata omistamiaan huoneistoja omakustannusperiaatteella.

Tavoitteet ja mittarit

Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Ulottuvuus/näkökulma: Vaikuttavuus

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutuma 2015
Riskienhallinta kokonaisvaltaisesti hoidettu	raportointi	omistajalle tiedot kuukausittain taloudesta ja käyttöasteesta	Tiedot toimitettu kuukausittain
Vastaaminen toimintaympäristön ja konsernin muuttuviin tarpeisiin	arviointi HAT:n roolista suhteessa asumisen muuttuviin tarpeisiin	Erityisasumisen arviointiraportin hyödyntäminen, uusien ratkaisujen toimintaympäristön vaatimusten täyttämiseksi	Laitettu vireille uudisrakennushanke, joka on alkanut tontin kaavamuutoksella
HAT:n ja Peruspalvelukeskus Oivan roolien ja prosessien kehittäminen erityisasuntojen vuokraamisessa	arviointi	HAT ottanut vastattavakseen Oivan tarpeiden täyttämisen mt-kuntoutujien auttamisessa ja on jatkossa mukana kehitystyössä	Uusia sopimuksia on tehty, jos Oivalla on ollut tarvetta asunnoille

Ulottuvuus/näkökulma: Palvelukyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutuma 2015
Asukkaat ovat tyytyväisiä	asukaskysely 2014	/>3,5, arviointi 1-5	Ei ole tehty 2015

Ulottuvuus/näkökulma: taloudellisuus ja tuottavuus

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutuma 2015
Asuntojen kunto on hyvä	korjaussuunnittelu	korjausvelka pienenee mm. Tiilijärventie 7 E:n peruskorjauksella, jatkuvat korjaukset	Peruskorjaus on toteutettu ja muita korjauksia tehdään tarvittaessa
Asuntojen korkea käyttöaste	kk-seuranta	käyttöasteen kk-seuranta ja siitä raportointi, käyttöaste >=96 % koko vuoden tavoitteena	Käyttöastetta seurattu ja tiedot toimitettu. Käyttöaste oli 93,1 %, johtuen peruskorjausten aikaisista tyhjinäoloista

Toiminnan perustelut ja riskit

Kuntien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vaatimukset kasvavat osana Kuntalain muutosta. Tähän liittyen edellytetään Hollolan asuntotalot Oy:ltä myös kokonaisvaltaista riskienhallinnan suunnitelmaa ja siihen liittyvää raportointia.

Kunnan toimintaympäristön muutos kiihtyy. Uusia tarpeita ja vaatimuksia ilmenee myös asumiseen ja erityisasumiseen liittyen. Hollolan Asuntotalot Oy:n edellytetään olevan muutoksessa mukana etsimässä tarkoituksenmukaisia ratkaisumalleja syntyviin uusiin haasteisiin.

Riskienhallinnan osalta keskeistä on arvioida kunnan vuokra-asumisen muutoksia, joita indikoivat erityisesti täyttöaste ja asumistyytyväisyys. Olennaista on myös se, että olemassa oleva kiinteistökonta pysyy kunnossa eikä korjausvelka kasva. Tämä edellyttää aktiivista seurantaa ja suunnittelua.

TEHTÄVÄN NIMI: HOLLOLAN PALVELUASUNNOT OY

Toiminnan kuvaus

Asuntojen vuokraus omakustannusperiaatteella siten, että huoneistojen käyttöaste säilyy korkeana ja laatu sekä vuokrataso kilpailukykyisenä.

Tavoitteet ja mittarit

Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Ulottuvuus/näkökulma: Vaikuttavuus

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutuma 2015
Asukkaat ovat tyytyväisiä	asukaskysely	>3,5, arviointi 1-5 (riskinä se, että kyselyn tulokset eivät välttämättä kohdistu yhtiön tuottamiin palveluihin), kysely yhdessä Oivan kanssa	Ei ole tehty
Vuokrataso on kohtuullinen	vuokrahintojen seuranta ja vertailu vastaaviin	vuokrahinnat 2015 välillä 8,11-10,13 eur/m ² /kk	Vuokrahinnat tavoitetason mukaiset

Ulottuvuus/näkökulma: Palvelukyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutuma 2015
Riskienhallinta kokonaisvaltaisesti hoidettu	säännöllinen raportointi	omistajalle toimitetaan kuukausittain taloutta ja käyttöastetta koskevat tiedot, kiinteistöjen kunnan systemaattinen seuranta ja korjaus	Tiedot toimitettu kuukausittain
Vastaaminen toimintaympäristön ja konsernin muuttuviin tarpeisiin mm. vanhusasuntojen kokonaisvaltainen arviointi ja HAT:n roolin määrittely	arviointi ja päätökset	Erityisasumisen arviointiraportin hyödyntäminen, uusien ratkaisujen toimintaympäristön vaatimusten täyttämiseksi Oivan tarpeiden täyttäminen mt-kuntoutujien auttamisessa ja on mukanaolo kehittämistyössä Vanhusten rivitalojen perusteella tehty päätös Vanhantaloon alueen uudelleenjär-	Kuunnellaan Oivan toiveita ja pyritään toteuttamaan niitä mahdollisuuksien mukaan "Kampus"-ajatus ei ole edennyt

		jestelystä. Oivan ehdotukseen asumispalvelujen toteuttamistavoista vastaaminen	Ehdotuksia ei ole tullut
--	--	--	--------------------------

Ulottuvuus/näkökulma: taloudellisuus ja tuottavuus

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutuma 2015
Asuntojen korkea käyttöaste	kk-seuranta	käyttöaste 100 % Oiva jatkaa vuokralaisena	Käyttöaste 96,1 %
		Kalliolassa uutena vuokralaisen 1.1.2015 alkaen Helmi Seniorikodit Oy	Vuokrasopimus tehty 1.3.2015 alkaen

Toiminnan perustelut ja riskit

Kuntien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vaatimukset kasvavat osana Kuntalain muutosta. Tähän liittyen edellytetään Hollolan palveluasunnot Oy:ltä myös kokonaisvaltaista riskienhallinnan suunnitelmaa ja siihen liittyvää raportointia.

Kunnan toimintaympäristön muutos kiihtyy. Uusia tarpeita ja vaatimuksia ilmenee myös asumiseen ja erityisasumiseen liittyen. Hollolan palveluasunnot Oy:tä edellytetään olevan muutoksessa mukana etsimässä tarkoituksenmukaisia ratkaisumalleja syntyviin uusiin haasteisiin.

Riskienhallinnan osalta keskeistä on arvioida kunnan vuokra-asumisen muutoksia, joita indikoivat erityisesti täyttöaste ja asumistyytyväisyys. Olennaista on myös se, että olemassa oleva kiinteistökontta pysyy kunnossa eikä korjausvelka kasva. Tämä edellyttää aktiivista seurantaa ja suunnittelua sekä tarvittaessa uudelleenarviointia.

7. Käytetyt kirjanpitokirjat ja tositelajit

Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista vuonna 2015

Tasekirja	Paperituloste,sidottu
Tase-erittelyjen saldospelvitykset	Paperitulosteet
Tilikartta	Paperituloste
Päiväkirja	Sähköinen arkisto
Pääkirja	Sähköinen arkisto
Ostoreskontra	Sähköinen arkisto
Myyntireskontra	Sähköinen arkisto
Palkkakirjanpito	Sähköinen arkisto/atk-listat
Käyttöomaisuuskirjanpito	Atk-listoina
Konsernitilinpäätös	Sähköinen arkisto/excel-tiedostot

Kirjanpidossa käytetyt tositelajit vuonna 2015		
	Laji	Nimi
Myyntilaskut	YMR10	Taloustoimiston laskutus
	YMR11	Ruokapalvelulaskutus
	YMR12	Vuokralaskutus
	YMR15	Vesilaitoksen laskutus
	YMR16	Palvelukeskuslaskutus
	YMR17	Sosiaalipalvelulaskutus
	YMR18	Sosiaaliosaston maksuunpano
	YMR19	Liikuntatoimen ja asiakaspalv. Laskutus
	YMR20	Yleislaskutus
	YMP21	Yleislaskutus/Tilakeskus
	YMR22	Tilavaraus/kunta
	YMR24	Tilavaraus/Tilakeskus
	YMR33	Sekalaiset laskutus
	YMR44	Vesilaitoksen laskutus
	YMR45	Vuodeosastolaskutus
	YMR46	Koti- ja asumispalvelulaskutus
	YMR47	Hammashuoltolaskutus
	YMR48	Muu avohoitolaskutus
	YMR54	Päivähoitolaskutus
	YMR71	Rakennusvalvontalaskutus
YMR87	Konevuokralaskutus	
Ostolaskut	OSTOT	Ostolaskut
Muistiotositteet	ALKUSA	Alkusaldot
	BUD	Talousarvio
	BUDL	Lisätalousarvio
	KLALKU	Konsernin alkusaldot
	KLKIRJ	Konsernikirjaukset
	KLYHT	Tytäryht./Kuntayht. Konsernikirjaukset
	KOMMUI	Käyttöomaisuusmuistiot
	KOMTOS	Käyttöomaisuustositteet
	MUISIS	Muistiotositteet sisäiset
	MUIRO2	Muistiotosite ulkoinen Rondo
	MUIRS2	Muistiotosite sisäinen Rondo
	MUISRO	Muistiotosite ulkoinen Rondo, vanha
	MUISRS	Muistiotosite sisäinen Rondo, vanha
	MUIST1	Muistiotositteet ulkoiset
	SISROP	Sisäiset laskut Rondo
SISRON	Sisäiset laskut Rondo, vanha	
Tiliotteet	PANKKI	Pankkien tiliotteet
Suoritukset	YMRHYV	Myyntiresk. hyvityslaskujen kuittaus
	YMRMAN	Myyntiresk. manuaalisuoritukset
	YMRVII	Myyntiresk. viitesuoritukset
Varastosiirrot	KONEVA	Konevar. Lahikainen
Kassasiirrot	KASCPU	Kassa CPU
Muut	OMAKSU	Ostoreskontra maksu
	PALKAT	Palkkatositteet

8. Tilinpäätöksen allekirjoitukset ja merkinnät**Hollolan kunta****Kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan allekirjoitukset:**Hollolassa 29 / 3 2016

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

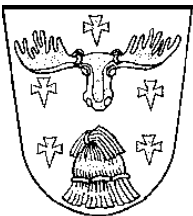
Tilintarkastajan merkintä:

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Hollolassa / 2016

BDO Audiator Oy, JHTT-yhteisö

Kirsi Sova, JHTT

Hollolan kunta
PL 66, (Virastotie 3), 15870 Hollola
Puh. (03) 880 111
Faksi (03) 880 3474
www.hollola.fi, kirjaamo@hollola.fi
sähköposti: etunimi.sukunimi@hollola